

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

SKARABORGS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Under femårsperioden hafva länets *gränser* ej undergått någon förändring och i fråga om arealen finnes fortfarande icke någon annan uppgift att tillgå, än den i de båda senast ingifna femårsberättelserna omförmälda, af affidne Landtmäteri-direktören Friberger i lifstiden meddelade, enligt hvilken länets hela arealinnehåll skulle uppgå till 72,505 kvadratmil eller 1,677,972,79 tunnland.

I judicielt och kyrkligt hänseende har under femårsperioden någon förändring i *läns-indelningen* ej egt rum, hvaremot i kameralt hänseende fögderiens antal blifvit förökadt ifrån 6 till 7 på det sätt att, i enlighet med Eders Kongl. Maj:ts Nådiga bref den 17 September 1867, från Højentorps, Leckö och Skara fögderin afsöndrats åtskilliga härad, hvaraf bildats Barne fögderi. I sammanhang härmed hafva fögderiens benämning och omfattning till en del undergått förändring och utgöras de numera af: *Norra Vadsbo fögderi*, innefattande Hofva och Hasslerörs tingslag af Vadsbo härad; *Södra Vadsbo fögderi*, Valla och Binnebergs tingslag af Vadsbo härad; *Sköfde fögderi*, Kåkind och Gudhems härad; *Skara fögderi*, Skånings, Valle och Vilske härad; *Vartofta fögderi*, Vartofta och Frökinds härad; *Lidköpings fögderi*, Kållands, Kinne och Kinnefjerdings härad; och *Barne fögderi*, Åse, Viste, Barne och Laske härad.

I öfrigt är länet fortfarande indeladt i 7 domsagor, 19 härad eller tingslag, 27 länsmansdistrikt och 263 kyrkosocknar

fördelade på 99 pastorat, af hvilka bildas 12 kontrakt. Städerna äro till antalet 6.

Någon annan förändring af *oregelbundenheterna i den administrativa indelningen* har under femårsperioden ej egt rum, än att, enligt Eders Kongl. Maj:ts och rikets Kammar-kollegii beslut den 29 April 1867, kronolägenheten Källemosselaggen blifvit i jordeboken öfverflyttad från Kyrkefalla socken i Kåkinds härad till Ransbergs socken i Södra Vadsbo härad, till hvilken sistnämnda socken denna lägenhet i kyrkligt hänseende tillföre hört; hänvisande länsstyrelsen för öfrigt i berörda afseende till Tab. N:o 1. B 15 i Statistiska Central-Byråns berättelse för år 1868.

Någon topografisk, geologisk eller ekonomisk *karta öfver länet* eller delar deraf har, med undantag af Mariestads- och Venersborgsbladen af topografiska korpens karteverk samt Degebergsbladet af geologiska karteverket, under qvinqvenniet ej utkommit, likasom några andra geologiska, topografiska eller naturhistoriska arbeten rörande detsamma icke heller äro att omförmäla.

Beträffande länets naturliga beskaffenhet i allmänhet åberopas underdånigst hvad i föregående femårsberättelser är vordet anfördt.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-34.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Innevånare.....	2.
3. Näringar.....	6.
Tab. Litt. A. Fång-antalet i länshäktet.....	6.
Tab. Litt. B. Landtbruks-ingenjörens verksamhet.....	12.
Tab. Litt. C. Specifik uppgift om kronoskogarne i Skaraborgs län för åren 1866-1870.....	14.
Tab. Litt. D. Rörelsen vid jernförädlingsverken.....	17.
Tab. Litt. E. Tackjernstillverkningen vid Granvikens masugn.....	18.
Tab. Litt. F. Glastillverkningen vid Bromö.....	19.
4. Kommunikations-anstalter och varubyten.....	21.
5. Kameralförhållanden.....	24.
Tab. Litt. G. Hus, tomter och jordar i städerna år 1870.....	25.
6. Politi.....	26.
Tab. Litt. H. Uppgift på Skaraborgs läns Enskilde Banks ställning vid utgången af hvart och ett af nedannämnda år.....	28-29.
Tab. Litt. I. Uppgift på Skaraborgs läns Filial-Banks ställning vid utgången af hvart och ett af nedannämnda år.....	28-29.
Tab. Litt. K. Sparbankerne år 1870.....	30.
Tab. Litt. L. Sparbankernes utlåning och förvaltningskostnad.....	30.
Tab. Litt. M. Ränte- och kapital-försäkringsanstalten.....	30-31.
Tab. Litt. N. Fattigvården, fögderivis och i städerna, år 1870.....	33.
Tabellbilagor	35-46.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	35.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	36-37.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	36.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	37.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	36.
Tab. N:o 6. Af rofdjur dödade husdjur.....	36.
Tab. N:o 7 a. Grufvor, bergverk, bruk, fabriker och manufaktur- inrättningar, år 1870.....	38-39.
Tab. N:o 7 b. Handtverkerin år 1870.....	40.
Tab. N:o 8. Allmänne vägar, gästgifverin och skjutsning.....	41.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart, år 1870.....	41.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening, år 1870.....	41.
Tab. N:o 10. Hemman, jordområde och egendomar m.m., år 1870.....	42.
Tab. N:o 11. Laga skiften.....	43.
Tab. N:o 12. Krono-uppbörden.....	44-45.
Tab. N:o 13. Sparbanker.....	46.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	46.
Supplement	1-9.
Tab. N:o 1. Uppgift angående landtkommunernas i Skaraborgs län finansiella ställning år 1870.....	2-9.
Tab. N:o 2. Uppgift angående stadskommunernas i Skaraborgs län finansiella ställning år 1870.....	8-9.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

SKARABORGS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Under femårsperioden hafva länets *gränser* ej undergått någon förändring och i fråga om arealen finnes fortfarande icke någon annan uppgift att tillgå, än den i de båda senast ingifna femårsberättelserna omförmälda, af affidne Landtmäteri-direktören Friberger i lifstiden meddelade, enligt hvilken länets hela arealinnehåll skulle uppgå till 72,505 kvadratmil eller 1,677,972,79 tunnland.

I judicielt och kyrkligt hänseende har under femårsperioden någon förändring i *läns-indelningen* ej egt rum, hvaremot i kameralt hänseende fögderiens antal blifvit förökadt ifrån 6 till 7 på det sätt att, i enlighet med Eders Kongl. Maj:ts Nådiga bref den 17 September 1867, från Højentorps, Leckö och Skara fögderin afsöndrats åtskilliga härad, hvaraf bildats Barne fögderi. I sammanhang härmed hafva fögderiens benämning och omfattning till en del undergått förändring och utgöras de numera af: *Norra Vadsbo fögderi*, innefattande Hofva och Hasslerörs tingslag af Vadsbo härad; *Södra Vadsbo fögderi*, Valla och Binnebergs tingslag af Vadsbo härad; *Sköfde fögderi*, Kåkind och Gudhems härad; *Skara fögderi*, Skånings, Valle och Vilske härad; *Vartofta fögderi*, Vartofta och Frökinds härad; *Lidköpings fögderi*, Kållands, Kinne och Kinnefjerdings härad; och *Barne fögderi*, Åse, Viste, Barne och Laske härad.

I öfrigt är länet fortfarande indeladt i 7 domsagor, 19 härad eller tingslag, 27 länsmansdistrikt och 263 kyrkosocknar

fördelade på 99 pastorat, af hvilka bildas 12 kontrakt. Städerna äro till antalet 6.

Någon annan förändring af *oregelbundenheterna* i den *administrativa indelningen* har under femårsperioden ej egt rum, än att, enligt Eders Kongl. Maj:ts och rikets Kammar-kollegii beslut den 29 April 1867, kronolägenheten Källemosselaggen blifvit i jordeboken öfverflyttad från Kyrkefalla socken i Kåkind härad till Ransbergs socken i Södra Vadsbo härad, till hvilken sistnämnda socken denna lägenhet i kyrkligt hänseende tillföre hört; hänvisande länsstyrelsen för öfrigt i berörda afseende till Tab. N:o 1. B 15 i Statistiska Central-Byråns berättelse för år 1868.

Någon topografisk, geologisk eller ekonomisk *karta öfver länet* eller delar deraf har, med undantag af Mariestads- och Venersborgsbladen af topografiska korpens karteverk samt Degebergsbladet af geologiska karteverket, under qvinqvenniet ej utkommit, likasom några andra geologiska, topografiska eller naturhistoriska arbeten rörande detsamma icke heller äro att omförmäla.

Beträffande länets naturliga beskaffenhet i allmänhet åberopas underdånigst hvad i föregående femårsberättelser är vordet anfördt.

2. Innevånare.

Tab. N:o 1. Enligt den senast afgifna femårsberättelsen utgjorde folkmängden efter mantalslängderna år 1865:

Mankön	Qvinkön	Summa	Deraf voro skattfria	Betalande
114,661.	120,053.	234,714.	116,801.	117,913.

Tab. N:o 1 upptager vexlingarna i befolkningsnummern under tiden derefter till och med år 1870.

Den i 1870 års mantalslängder antecknade befolkningen å landet var följande fördelad på följande sätt:

	Mankön.	Qvinkön.	Båda könen.	Frie från mantalspenningar.			Utskrifningsmanskap.
				Man-kön.	Qvin-kön.	Summa.	
Norra Vadsbo fögderi	14,262	14,926	29,188	7,141	7,494	14,635	1,035
Södra Vadsbo d:o	15,720	16,438	32,158	8,610	9,316	17,926	1,236
Sköfde d:o	14,538	15,149	29,687	7,820	8,171	15,991	1,090
Skara d:o	15,016	15,671	30,687	8,073	8,759	16,832	1,115
Vartofta d:o	16,786	17,770	34,556	8,521	9,235	17,756	1,192
Lidköpings d:o	17,669	17,998	35,667	9,111	8,985	18,096	1,365
Barne d:o	17,970	18,478	36,448	9,505	10,055	19,560	1,377
Summa	111,961	116,430	228,391	58,781	62,015	120,796	8,410

I kolumnen utskrifningsmanskap är samtliga 5 klassernas beväring upptagen. Enligt mönstringsrullorna utgjorde årsklassen

	De kasserades antal uppgick till	
år 1866	2,041.	597.
» 1867	2,109.	728.
» 1868	2,114.	649.
» 1869	2,126.	609.
» 1870	2,428.	853.

Skilnaden emellan förstnämnda antal å ena sidan samt de kasserades och de i kolumnen 12 upptagne approberade beväringsskyldiges å den andra utgöres af befriade eller från mönstringarna frånvarande. Enligt mönstringsrullorna borde samtliga åldersklassernas antal år 1870 hafva utgjort 10,818 man, då mantalslängderna deremot endast utvisa 8,840. 2,408 personer, eller skilnaden emellan sistnämnda belopp, få således vid femårsperiodens slut klassificeras såsom af hvarjehanda orsaker obefintliga. Vid jämförelse emellan Tab. N:o 1 och den till senast afgifna femårsberättelse hörande folkmängdstabell visar det sig, att folkmängden ökats med endast 7,873 personer eller omkring 3,36 procent, då folkökningen utgjorde åren 1856—1860 13,814 personer, eller något mera än 6 procent och åren 1861—1865, 15,481 personer, eller 7,06 procent. De från mantalspenningar befriades antal har under femårsperioden ökats med 10,458 personer, eller hela folkökningens belopp och derutöver 2,585 individer, hvarmed således de betalandes antal minskats, ett vida sämre resultat än under nästföregående femårsperiod, då de betalandes antal ökades med 6,480 personer. På länets landsbygd har folkmängden ökats med 6,658 personer, deraf 3,037 män och 3,621 kvinnor, eller 584 kvinnor mera än män och i städerna med 1,215 individer, hvaraf 499 män och 716 kvinnor, eller 217 kvinnor mera än män. I förhållande till männen har således kvinnornas antal ökats med 801 individer

eller 584 på landet och 217 i städerna, så att i länet funnos vid periodens slut 6,193 kvinnor mera än män i stället för 5,392, eller öfverskjutande antalet år 1865. Under nästföregående femårsperioden utgjorde den relativa tillökningen af kvinnobefolkningen 219 individer. Af de från mantalspenningar befriade belöpa på landsbygden 9,383 personer eller 4,803 män och 4,580 kvinnor och på städerna 1,075 personer, eller 472 män och 603 kvinnor; och då under perioden 1861—1865 de betalandes antal i städerna minskades med 202 personer och på landet ökades med 6,682 personer, har under den period, denna underdåniga berättelse omfattar, de betalandes antal i städerna ökats med 140 och på landet minskats med 2,585 personer. Jemför man förhållandet emellan antalet från mantalspenningar befriade åren 1856 och 1870 så visar det sig att under loppet af 14 år detta antal stigit ifrån 107,800 till 127,259 eller med 19,459 individer, under det att folkökningens totalbelopp utgör endast 23,354 personer så att då år 1856 på hvarje betalande belöpte 0,97 befriad, år 1870 proportionen emellan de båda kategorierna var som 1: 1,10, ett förhållande som skulle vara ändå mera bekymmersamt såvida de materiella förvärfskällorna ej på samma gång blifvit ymnigare.

En sammanställning af folkökningen, enligt husförhållanden samt en öfversigt af vexlingarna i de skattfries antal under de serskilda åren i perioden torde här lämpligen kunna inflyta.

År.	Befolkningen ökad.		Befolkningen minskad.		Totalbeloppet af folkökningen efter husförhållandena.	Totalbeloppet af folkökningen enligt mantalslängderna.	Tillökningen i antalet från mantalspenningar befriade.
	Enligt husförhållandena.	Enligt mantalslängderna.	Enligt husförhållandena.	Enligt mantalslängderna.			
1866.....	3,389	3,525	—	—	—	—	768
1867.....	2,910	2,593	—	—	—	—	4,114
1868.....	713	2,179	—	—	—	—	3,704
1869.....	—	23	895	—	—	—	1,278
1870.....	669	—	—	447	—	—	594
Summa	7,681	8,320	895	447	6,786	7,873	10,458

Några från den allmänna befolkningsstatistiken lånade siffror torde här böra inrymmas, till närmare kändedom om länets befolkningsförhållanden. Antalet i länet *levande födda barn* utgjorde, enligt nämnda källa:

	år 1866	år 1867	år 1868	år 1869	år 1870
levande födda	8,106.	7,705.	6,767.	7,179.	7,114.
Om derifrån afräknas antalet afidne	3,943.	4,341.	4,309.	5,178.	4,274.
så uppkommer ett nativitetens-öfverskott af	4,163.	3,364.	2,458.	2,001.	2,840.

Nativitetens-öfverskottet för nästföregående femårsperiod utgjorde tillhoppa 18,870, och uppgår för samtliga ofvannämnda 5 år till endast 14,826 eller ett lägre belopp af 4,034, under nuvarande femårsperiod levande födda barn. Oaktadt sistberörda nativitetens-öfverskott har folkökningen dock, enligt

husförhörslängderna, eller samma källa, som för beräkningen af antalet födde och döde blifvit använd, ej uppgått till mera än 6,786 (enligt mantalslängderna 7,873) såsom förut är omförmäldt. Skilnaden 8,040 personer måste, der den ej må vara föränledd af fel i förtecknandet af folkmängden, bero på utflyttningar dels till orter utom riket, omfattande, på sätt här nedan omförmäles, ett antal af inalles 4,869 personer, dels till inrikes orter, för hvilka sistnämnda utflyttningar, äfvensom för de under perioden skedda inflyttningarna till länet (hvilka, att döma efter förhållandet år 1860, det sista för hvilket uppgifter i detta hänseende för länsstyrelsen varit tillgängliga, och hvarom i senaste femårsberättelsen förmäles, böra kunna antagas hafva med skilnaden i sistnämnda båda belopp understigit inomlandsutflyttningarna) Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i saknad af erforderligt material nu ej är i tillfälle att redogöra.

Differensen i nativitets-öfverskott emellan den nästföregående och nu ifrågavarande femårsperioden förklaras dels af den större dödligheten, dels ock af minskningen i antal ingångna äktenskap, som föränleddes af de för länets hufvudnäring, jordbruket, serdeles ofördelaktiga åren 1867 och 1868, hvilkas verkningar ännu år 1870 äro skönjbara, hvartill kom ett serdeles år 1869 mer än vanligt stort antal inregistrerade offer för så kallade folksjukdomar eller farsoter.

Mortaliteten, som jemväl under denna femårsperiod utfallit under medeltalet för hela riket, utgjorde år 1866 1,65, år 1867 1,80, år 1868 1,77, år 1869 2,13 samt år 1870 1,76 procent af de serskilda årens medelfolkmängd, det vill säga medeltalet af hvardera årets samt det närmast föregående folkmängds siffror. Jemfördt med förhållandet inom andra rikets län var dödligheten i förhållande till länens folkmängd år 1866 mindre än i 21, år 1867 mindre än i 17, år 1868 mindre än i 23, år 1869 mindre än i 12 och år 1870 mindre än i 19 län, Stockholms stad såsom serskildt län räknad.

Förhållandet emellan lefvande födda barn och folknummerna var sådant att ett lefvande barn föddes: år 1866: på 29,63 personer, år 1867: på 31,55 personer, år 1868: på 36,03 personer, år 1869: på 33,83 personer och år 1870 på 34,28 personer eller i medeltal för åren 1866—1870 ett lefvande födt barn på 32,91 personer.

Medeltalet åren 1861—1865 utgjorde ett lefvande födt barn på 28,59 personer.

Följande förhållande egde rum emellan *ingångna äktenskap* och folkmängden:

Vigda par beräknades

år 1866:	1	på 151 personer,
» 1867:	»	171 »
» 1868:	»	177 »
» 1869:	»	182 »
» 1870:	»	182 »

Af lefvande födda barn utgjorde de *oäkta* i förhållande till de äkta barnen år 1866 5,8, år 1867 6, år 1868 6, år 1869 7 och år 1870 6,47 procent. Procentförhållandet har således under denna femårsperiod ökat. Det utgjorde åren 1861—1865 5,5 procent. Denna proportion, ehuru tillräckligt hög i och för sig, har dock hvarje af ofvannämnda 5 år understigit medelprocenten för hela riket. Taflans mörka färgton förminskas ock något, dels deraf att, enligt hvad de hos Statistiska Central-Byrån tillgängliga handlingar i ämnet lära visa, en del af de oäkta barnen genom

föräldrarnes giftermål sedermera legaliseras, dels ock deraf, att de under perioden inträffade dyrtidsåren afhållit från äktenskaps ingående och således ogynnsamt inverkat på de äkta barnens kvantitativa förhållande till dem, som blifvit födda utom äktenskapet.

En fortfarande anledning till allvarliga betraktelser erbjuder den jemförelsevis starka *dödligheten inom de första 10 årsklasserna*. Ehuru en komparatif kalkyl ej utvisar fullt så höga siffror som femårsperioden 1856—1860, kunna dock följande tal ej undgå att vidmakthålla tanken på vanvård. Antalet afidna barn till och med 10:de lefnads-året, utgör nemligen af hela dödlighetssiffran: år 1866 41,87, år 1867 39,53, år 1868 39,61, år 1869 44,90 och år 1870 40,48 procent eller i medeltal 41,23 procent. Medeltalet åren 1856—1860 utgjorde 45,66 procent. Antalet döda barn i de första 3 lefnadsåren utgjorde i procent af hela antalet afidne: år 1866 37,10, år 1867 33,45, år 1868 35,39, år 1869 32,68 och år 1870 28,70 procent eller i medeltal för hela femårsperioden 33,56 procent emot 34,686 procent åren 1856—1860. För femårsperioden 1861—1865 saknas i sistnämnda hänseenden uppgifter.

Likasom för de detta qvinnevannium närmast föregående 5 åren finnas icke några ofördelaktiga klimatiska inflytelser att omförmäla och några egentligen våldsamt härjande farsoter bland minderåriga hafva lyckligtvis icke heller inträffat, om ock messling, kikhosta och skarlakansfebrar, kanske något mera än under vanliga förhållanden, utkräft sin skatt af barnaverlden.

Förhållandet emellan ingångna och genom döden upplösta äktenskap har varit följande:

	Ingångna äktenskap.	Upplösta äktenskap.		Summa.
		Genom mannens död.	Genom kvinnans död.	
År 1866.....	1,520	589	493	1,082
» 1867.....	1,421	715	574	1,289
» 1868.....	1,378	703	527	1,230
» 1869.....	1,332	735	573	1,308
» 1870.....	1,336	690	492	1,182

I farsoter eller s. k. folksjukdomar hafva afidit *å länets landsbygd*

år 1866: 354 personer eller 9,60 procent af samtliga afidne. Mest i kolera och skarlakansfeber. I Udenäs socken dogo i kolera 36 af 114 insjuknade och i Håkantorp 5 af 9 insjuknade. I 5 län var den relativa dödligheten mindre;

år 1867: 256 personer eller 6,90 procent af samtliga afidne. Hufvudsakligen i kikhosta, smittkoppor, nervfeber, elekartad halssjuka och skarlakansfeber. Endast i Vesternorrlands län var relativa mortaliteten mindre.

år 1868: 513 personer eller 12,77 procent af samtliga afidne. Mest i kikhosta, smittkoppor, nervfeber och messling. I 7 län var det relativa antalet mindre;

år 1869: 934 personer eller 19,35 procent af samtliga afidne. Mest i messling och derefter i smittkoppor, nervfeber, kikhosta och skarlakansfeber. I 14 län var relativa antalet mindre;

år 1870: 639 personer eller 15,91 procent af samtliga affidne. Mest i skarlakansfeber, smittkoppor, nervfeber, kikhosta och elakartad halssjuka. I 17 län var relativa antalet mindre.

I länets städer:

år 1866: 35 personer eller 13,78 procent af hela antalet affidne. 12 i nervfeber, 8 i skarlakansfeber, 4 i strypsjuka, 3 i diarrhé, 3 i kolera, 2 i messling, 2 i elakartad halssjuka och 1 i hjernfeber;

år 1867: 33 personer eller 11,76 procent af hela antalet affidne. 14 i nervfeber, 3 i smittkoppor, 3 i skarlakansfeber, 3 i strypsjuka, 3 i kikhosta, 3 i diarrhé, 2 i difterit och 2 i hjernfeber;

år 1868: 68 personer eller 23,21 procent af hela antalet affidna. 18 i nervfeber, 14 i kikhosta, 12 i skarlakansfeber, 8 i diarrhé, 6 i smittkoppor, 6 i messling och 4 i strypsjuka;

år 1869: 124 personer eller 35,43 procent af hela antalet affidne. 35 i messling, 26 i smittkoppor, 25 i skarlakansfeber, 23 i nervfeber, 5 i kikhosta, 4 i strypsjuka, 2 i diarrhé, 2 i barnsängsfeber, 1 i difterit och 1 i rödsot;

år 1870: 37 personer eller 14,29 procent af hela antalet affidne. I nervfeber 7, i skarlakansfeber 7, i smittkoppor 4, i difterit 3, i strypsjuka 3, i diarrhé 2, i barnsängsfeber 1.

I länet hafva följande dödsfall af *våldsamma* orsaker, egen handaverkan ej inberäknad, inträffat hufvudsakligen genom druckning och krossning: år 1866 100, år 1867 86, år 1868 99, år 1869 92, år 1870 76.

Antalet *sjelfmord* har uppgått till: år 1866 12, deraf genom hängning 5, gift 1, dränkning 3, skärning 1, skjutning 2; år 1867 10, deraf genom hängning 3, dränkning 3, gift 1, skärning 2, skjutning 1; år 1868 10, deraf genom hängning 4, dränkning 2, gift 1, skärning 1, skjutning 2; år 1869 9, deraf genom hängning 5, gift 2, skjutning 2; år 1870 20, deraf genom hängning 14, dränkning 2, gift 2, skärning 2; och visar sjelfmordens förhållande till folkmängden följande resultat. På 10,000 inneväanare belöpte: år 1866 0,50, år 1867 0,41, år 1868 0,41, år 1869 0,37, år 1870 0,82 eller i medeltal för hela femårsperioden 0,50.

Medeltalet utgjorde: åren 1831—1840 0,48, 1841—1850 0,58, 1851—1860 0,53, 1861—1865 0,50.

Från länet hade till orter utom riket följande *utflytningar* skett hufvudsakligast af jordbruksidkare och tjenstehjonsklassen:

År.	Hela antalet utflyttade.	Till Amerika.	Till Norge.	Till Danmark.	Till Finland o. Ryssland.	Till Tyskland.	Till England.	Till Australien.	Till ouppgifven ort.
1866.....	225	209	1	—	—	—	—	—	15
1867.....	172	164	7	1	—	—	—	—	—
1868.....	1,295	1,264	11	12	4	—	1	2	1
1869.....	2,218	2,190	8	10	2	7	—	—	1
1870.....	959	879	18	16	5	41	—	—	—
Summa	4,669	4,706	45	39	11	48	1	2	17

och har utflytningen varit större: år 1866 i 13 län, år 1867 i 16 län, år 1868 i 10 län, år 1869 i 8 län och år 1870 i 8 län.

De utflyttande utgjordes af 526 vigda par, 1,695 män och 751 kvinnor öfver 15 år samt 738 barn af mankön och 633 barn af qvinkön under 15 år.

Ehuru man icke torde böra fränkänna den till serskild industri utbildade emigrantvärfningen och en del utvandrares till hemmavarande anhörige och bekante lemnade, oftast väl kraftigt färglagda skildringar af emigrantlivets behag och företräden allt inflytande på den under de 3:ne senaste åren af femårsperioden betydliga tillväxten i antalet af dem, hvilka emot oberäknliga öden i främmande land utbytt den, om ock tidtals med någon förknappning af lefnadsbehofven förbundna, tryggheten i fäderneslandet, så torde dock med säkerhet kunna antagas, att det stora tilloppet af utvandrare hufvudsakligen framkallats af brödbekymmer och minskade tillfällen till arbetsförtjenst, som följt de skördefattiga åren i spåren. Detta om-döme bekräftas ock af ofvanstående redogörelse, likasom man utan fara för misstag derifrån kan härleda den slutföljd, att första impulsen till utflyttning i större proportion uteslutande bör sökas i berörda ofördelaktiga årsväxtnförhållanden. Den ursäkt för en alltid, fastän i större eller mindre grad, om lätt-sinne vittnande utvandringslusta, som detta förhållande kan innebära, får ej fränhändas en eljest i allmänhet pligtrogen och förnöjsam befolkning, hvilken ur rent mensklig synpunkt ej bör dömas allt för strängt, om den under inflytelsen af de umbäranden och den källa till oro för framtiden, som en under längre tid fortsatt minskning i näringstillfällen åstadkommer, skulle af retande förespeglingar och saftigt målade tafvor om oberoende och öfverflöd låta till någon del förleda sig att emot ett obekant, till utseendet löftesrikt kommande utbyta en bekymmersam nutid, utan att taga i betraktande, att denna med allt sitt betryck dock icke någonsin kan föra den flitige och arbetsamme till den ytterlighet af lidande och försakelse, som svikna förhoppningar om välmagt i främmande land oftast åstadkomma.

Befolkningen är, såsom i senaste femårsberättelsen omförmäles, *någorlunda jemnt fördelad*; glesare i skogsbygd, såsom i Finnerödja, Udenäs och Tiveds socknar, och tätare på slättbygden. Egentligen tätt sammanboende befolkning förekommer ej å länets landsbygd, der industriela anläggningar, som på en punkt sammanföra en talrikare befolkning, äro jemförelsevis mindre storartade.

Bostäderna uppföras fortfarande vid skeende ny- eller ombyggnader med beräkning af fördelaktigare utseende och bättre utrymme, om man ock på en och annan ort skulle kunna anmärka, att de delvis lemnas oinredda. Byggnadsmaterialet utgöres fortfarande till störste delen af trävirke. Ladugårdshus och andra uthus af tegel och sten ser man dock stundom på herregårdar, äfvensom så kallade gjuthus af sand, sten och kalk. Till taktäckning användes gemenligen tegel och spån å uthusbyggnader, omväxlande med halm. Byggnadsordningar äro för städerna gällande, på sätt i senaste femårsberättelsen omförmäldes, i syftning att bereda prydighet, trygghet emot eldfara samt soliditet. Ny byggnadsordning för Mariestad är under femårsperioden af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fastställd.

För det fåtal *utländske män*, som i länet äro bosatte, hafva serskilda förfoganden icke varit af omständigheterna påkallade.

Skismatiska rörelser, med undantag af det så kallade läseriet, som i konventikelväsendet hämtar sin näring och söker sin hug-

nad, men icke uppträdt störande inom församlingen, eller gifvit anledning till egentlig afsöndring från statskyrkan, hafva under perioden icke afhörts.

Det är för Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande en tillfredsställelse att kunna jemväl nu vidhålla det omdömet, att befolkningen i allmänhet är fredlig, laglydig och arbetsam.

Något utmärkande i klädedrägt eller något egentligt öfverflöd i mat och dryck är lika litet, som under föregående år, att omförmåla. I allmänhet förspörjes hos allmogen och handverksamt arbetsklassen en böjelse att i helgdagsdräkter tillägna sig andra samhällsklassers snitt å kläder och såvidt tillgångarne medgifva jemväl det dyrbarare materialet. Potatis utgör fortfarande den hufvudsakligaste beståndsdelens af den lägre befolkningens näringsmedel. Fylleriet har aftagit och druckna personer påträffas numera sällan bland allmogen vid andra tillfällen, än marknader och torgdagar i städerna samt vid körslor från de jernvägsstationer, der större rörelse bedrivs. Öl och kaffe surrogera kraftigt bränvinet och tillhandahållas flerstädes i stugor invid allmänne farvägarne.

För fylleri hafva blifvit bötfällde:-

År 1866 i städerna	343,	å landet	43,
» 1867	» 418,	» 32,	
» 1868	» 389,	» 18,	
» 1869	» 233,	» 33,	
» 1870	» 295,	» 35,	

hvilken uppgift dock ingalunda karakteriserar utbredningen af denna last, enär mången drucken undgått åtal och polisuppsigten i detta hänseende utöfvas å olika ställen med vexlande noggrannhet. Så uppkommer det stora antalet af domstolsbehandlade fylleriförseelser i städerna genom den strängare räfst med drinkare, stadsfiskalen i Lidköping synes hafva hållit, enär ensamt i denna stad blifvit för fylleri åtalade och sakfällde: år 1866 209, år 1867 220, år 1868 232, år 1869 95 och år 1870 111 personer.

A landet försålde år 1870 bränvin *utskänkningsvis* vid endast 6 gästgivarvärdar, således en mindre än år 1865 samt i *minut* å 13 ställen eller 6 mera än år 1865, hvaremot de 4 serskildt privilegierade utskänkningsställena å landet upphört. I städerna har bränvinsförsäljning utöfvats i öfverensstämmelse med följande tabell:

	Utminuteringsställen.						Utskänkningsställen.					
	Mariestad.	Skara.	Lidköping.	Sköfde.	Hjo.	Falköping.	Mariestad.	Skara.	Lidköping.	Sköfde.	Hjo.	Falköping.
År 1866.....	1	1	6	2	1	2	6	4	10	5	3	6
» 1867.....	1	1	6	2	1	2	6	4	10	5	3	6
» 1868.....	1	1	6	2	1	2	6	4	10	6	3	6
» 1869.....	1	1	6	2	1	2	6	4	10	6	3	6
» 1870.....	1	1	6	2	1	2	6	4	10	6	3	6

För *oloflig bränvinstillverkning* hafva 4 personer, samtliga inom Norra Vadsbo fögderi, blifvit sakfällde, en hvardera af åren 1867, 1868, 1869 och 1870, men i öfrigt har dylikt brott vid domstolarne under femårsperioden ej förevarit.

Angående *lönkrögeriet*, såvidt det må anses uttryckt i antalet för oloflig bränvinsförsäljning vid domstolarne bötfällde personer återoppar länsstyrelsen följande tabell:

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
I Mariestad.....	—	—	—	—	—
» Skara.....	—	—	—	2	—
» Lidköping.....	2	9	8	3	—
» Sköfde.....	1	1	—	—	—
» Hjo.....	—	4	6	—	—
» Falköping.....	—	2	—	—	2
» Norra Vadsbo fögderi.....	19	20	28	34	29
» Södra Vadsbo d:o.....	39	37	50	51	38
» Sköfde d:o.....	10	15	17	14	13
» Skara d:o.....	24	11	7	12	11
» Vartofta d:o.....	23	29	28	28	24
» Lidköpings d:o.....	4	11	19	21	14
» Barne d:o.....	19	16	14	42	30
Summa	141	155	177	207	161
Under nästföregående 5 år, Summa	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
	157	141	125	102	97
Under derföret tilländalupna 5 år, Summa	1856.	1857.	1858.	1859.	1860.
	332	230	299	250	215

Om lönkrögeriet, hvilket nästföregående 5 år varit i aftagande, kan således sägas, att det i allmänhet ånyo är i tillväxt, ehuru det ännu icke uppnått samma utbredning, som under perioden 1856—1860. De låga förvandlingsstraff, hvarmed de brottslige, hvilka nästan utan undantag äro fattige och sakna tillgång till böter, sedan den nya strafflagen började tillämpas i dessa mål kunna försona sina förbrytelser, hafva otvifvelaktigt i icke ringa mån befordrat lönkrögeriet. Jemväl klagas deröfver, att lönkrögerarne, hvilkas bergningsvilkor sällan tillåta dem att på en gång köpa det större parti bränvin, som i vanlig handel minst får säljas, genom de i lagen tillåtna så kallade salningarna eller sammanskottsköpen, sättas i tillfälle att för sin olofliga handtering anskaffa de mindre kvantiteter, som deras tillgångar tillåta dem att betala.

I fråga om *fång-antalet* i härvarande häkte återoppar Tab. Litt. A. länsstyrelsen Tab. Litt. A. Af denna tabell inhemtas, att de häktades antal icke obetydligt öfverstigit medeltalet för nästföregående 5 år, en företeelse, hvars nedslående verkan dock i någon mån minskas derigenom, att tillskottet förnämligast återfinnes i kolumnerna för vatten och brödstraff, enkelt fängelse samt försvarslöse.

Dansgillen, lekstugor och marknadsfärder utgöra fortfarande såsom hitintills folkets förströelser. Någon egendomlighet i fråga om *folknöjen* finnes ej att omförmåla.

Af de år 1865 befintliga 17 *skarpskytteföreningar*, återstodo vid periodens slut endast 13, hvilket antal innan kort torde komma att ytterligare förminskas. Täflingskjutningar hafva, med iakttagande af enahanda distrikts-indelning, som i senaste femårsberättelsen omförmåles, egt rum hvarje år under femårsperioden och premierna hafva nu likasom då utgjorts af målskjutningsgevär och renslar, inköpta för de af statsverket i sådant afseende anvisade medel. Om skarpskyttekorpsernes esomoftast vexlande manstyrka m. m., som till en redogörelse för deras verksamhet erfordras, saknar länsstyrelsen nödiga uppgifter. De år 1870 ännu icke upplösta skarpskytteföreningarna utgjordes af Edsvära, Gudhems, Kinnekulle, Forshems, Udenäs, Broddetorps

och Vara samt en i hvardera af länets 6 städer. För skarp-skytterörelsens befrämjande har af statsmedel blifvit utbetaldt:

	Summa.	D e r a f		
		till instruktörers aflönande.	till ammunition.	till målskjutningspremier.
År 1866	1,529,88	1,115	181	233,88
» 1867	3,135,00	1,715	710	710,00
» 1868	2,723,00	1,665	666	392,00
» 1869	3,091,00	1,559	623	909,00
» 1870	1,783,00	982	392	409,00
Summa	12,261,88	7,036	2,572	2,653,88

I 125 socknar finnas *sockenbibliotek*, hvaraf inom Norra Vadsbo fögderi 10, inom Södra Vadsbo fögderi 18, inom Sköfde fögderi 9, inom Skara fögderi 21, inom Vartofta fögderi 18, inom Lidköpings fögderi 35 och inom Barne fögderi 14.

I Bergs, Ransbergs, Mölltorps och Bellefors församlingar af Södra Vadsbo fögderi, äfvensom i Åslede och Dimbo pastorat af Vartofta fögderi äro *förläknings-nämnder* inrättade, hvilka dock icke, i fråga om rättegångars afstyran, utöfvat någon synnerligen ingripande verksamhet.

3. Näringar.

Tab. N:is 2 o. 3. A) Jordbruk och B) Boskapsskötsel. Sedan Eders Kongl. Maj: uti nådigt bref den 3 Mars 1865, jemte det Hushållningssällskapen i riket erhållit nådigt uppdrag att, hvar för sitt område, ombesörja insamlandet af primär-uppgifterna till rikets jordbruksstatistik samt deras granskning och bearbetning till sammandrag, tillika behagat föreskrifva, att de till nämnda statistik hörande uppgifters insamlande genom länsstyrelsernas försorg för femårsberättelserna skulle upphöra, hafva några åtgärder för beredande af material till jordbruksstatistikens bearbetande på förr vanligt sätt, genom kronobetjeningens bemedling, ej blifvit vidtagna. Som, enligt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes tanke, i denna underdåniga berättelse likväl icke bör saknas en sifferredogörelse för ofvannämnda näringars ungefärliga ståndpunkt, har, med ledning af Hushållningssällskapets till Statistiska Central-Byrån ärligen i berörda hänseenden afgifna berättelser, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande upprättat härhos bifogade Tab. N:is 2 och 3, hvilka dock, enär Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes bemödanden att erhålla del af sällskapets berättelse för år 1870 ej kröntes med framgång, måst blifva i den mån ofullständiga, att redogörelse för sistnämnda års resultat af jordbruk och boskapsskötsel deruti saknas *).

*) Anm. 1870 års uppgifter äro nu af Stat. Central-Byrån härnedan och i de nämnda tabellerna införda. Af 1870 års tryckta berättelse afsändes från Stat. Central-Byrån 300 exemplar till Hushållningssällskapet den 26 Januari 1872. Stat. Central-Byrån.

En jämförelse emellan utsädes- och skördebeloppet under förra femårsperioden och den, som utgör föremål för denna underdåniga berättelse, visar följande förhållande:

Hela utsädesbeloppet (i kub.fot).

	Hvete	Råg	Korn	Hafre	Blandsäd	Ärter	Potatis
År 1865	44,099	297,629	65,618	1,256,180	62,898	39,952	714,328
» 1870	52,349	294,792	52,709	1,264,686	46,943	37,579	660,271

Hela skördebeloppet med afdrag af utsädet (i kub.fot).

I medeltal åren	Hvete	Råg	Korn	Hafre	Blandsäd	Ärter	Potatis
1861—1865	243,461	1,678,172	288,793	4,528,896	220,042	189,694	4,634,171
1866—1870	259,297	1,551,867	289,850	5,100,975	208,699	170,936	3,690,122

Om man ock tager i betraktande att de båda åren 1867 och 1868 voro serdeles sädesfattiga, så blifver dock skilnaden emellan femårsperioden 1861—1865, hvaruti äfven 2 mindre goda år ingingo, samt 1866—1870 så väl i fråga om utsäde som afkastning alltför märkbar för att kunna förklaras annorlunda, än genom felaktiga eller bristande uppgifter, i hvilket senare afseende det af Hushållningssällskapet upprättade sammandrag uppenbarligen är mera bristfälligt, än det genom kronobetjeningen verkställda insamlingsarbetet. Det torde här böra nämnas, att, enligt Hushållningssällskapets berättelse om jordbruket år 1869, värrågen gifvit nära 41:sta kornet, hvilken uppgift otvifvelaktigt är grundad på ett misstag *).

*) Anm. Genom skrifvel i de hit insända uppgifterna, hvilket ej heller vid tryckningen blifvit anmärkt, har ofvannämnda skördebelopp kommit att utföras med 114,635 kub.fot i stället för 11,635 kub.fot. Stat. Central-Byrån.

Tab. Litt. A.

Fång-antalet i länshäktet.

År	Ransakningsfångar.						Straff-fångar för undergående af								Lösdrifvare eller försvars-löse.	Transportfångar.	By-satte.	Barn, som åtföljt sina mödrar.	Summa i länshäktet förvarade personer.		
	För hvarjehanda grofva brott.		För stöld.		För andra förbrytelser.		Dödsstraff.		Straff-arbete.		Fängelse vid vatten och bröd.		Enkelt fängelse.								
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.							
År 1866	8	5	32	2	10	—	—	—	78	10	266	48	30	10	108	9	5	2	3	6	632
» 1867	14	5	52	2	5	—	—	—	86	9	308	62	43	12	121	24	15	2	6	8	774
» 1868	14	3	90	8	9	1	—	—	119	17	350	61	24	13	156	27	9	—	8	9	918
» 1869	10	7	69	10	14	2	—	—	118	24	456	73	46	14	133	20	4	—	—	6	1,006
» 1870	19	2	39	3	4	—	—	—	97	20	441	89	31	12	112	21	2	3	1	4	900
Summa	65	22	282	25	42	3	—	—	493	80	1,821	333	174	61	630	101	35	7	18	33	4,230
Medeltal häraf i hela tal pr år	13	4	56	5	8	—	—	—	99	16	364	66	35	12	126	20	7	1	3	6	846
» under nästföreg. 5 år	10	3	53	6	5	—	—	—	67	18	154	38	60	10	54	7	79	10	5	6	585

En jämförelse emellan Tab. N:o 3 och förhållandet år 1865, utfaller på följande sätt:

Vinterfödda kreatur.

	Hästar	Tjurar	Orar	Kor	Ungnöt	Får	Svin
År 1865 ...	21,743.	1,421.	28,130.	65,754.	34,919.	78,945.	24,235.
» 1870 ...	23,920.	1,513.	25,314.	71,462.	31,881.	77,616.	21,572.

Beträffande *årsväxt och väderleksförhållanden* får länsstyrelsen meddela följande:

År 1865 var hösten serdeles vacker och gynnsam för jordens beredning samt temperaturen i allmänhet mild till Januari månads slut år 1866, då ymnig snö föll. Som emellertid marken dessförinnan ej hunnit nog tillfrysas och våren, sedan snön hunnit smälta undan, kom med kall och torr väderlek, skadades höstsäden, isynnerhet på styf lera och illa afdikad jord. Kall väderlek i April fördröjde vårsädden, som skedde i mindre tjenlig jord, och ehuru sedermera under Juni och Juli månader inträffad varm och fuktig väderlek förbättrade grödan, blef dock skörden, i anseende till ständiga strida regnskurar under hösten, som försenade bergningen och bragte isynnerhet vårsäden grodd och mälad i ladorna, endast *medelmättig*. Höstsädden verkställdes ock senare än vanligt, i anseende till den starka nederbörden, och groningen hade knappast försiggått, innan stadig vinter inträdde.

Vintren år 1867 omvexlade med köld och töväder och när snö föll, var marken ej tillräckligt underfusen. Rik på kalla regn och nattfroster var våren ända tills långt fram i Maj månad, då såväl höstsäden som den sent sådda vårgrodan tagit skada. Varmare dagar i Juni med milda regnskurar gjorde ej heller tillfyllest för att upphjelpa den svaga växtligheten, och när sedermera kall och regnig väderlek från medlet af Augusti månad, fördröjde sädens mognad och försenade bergningen samt starka nattfroster och snö i September skadligt inverkade på grödan, kunde denna efter verkställd skörd endast uppskattas såsom *mindre än medelmättig*. Höet gaf fullt medelmättig afkastning af god beskaffenhet. Höstsädden verkställdes lyckligt ehuru sent och, af brist på utsäde, till mindre belopp än i vanliga år. Den uppkomna brodden såg lofvande ut när frost inträffade.

Blidvinter i Februari och Mars månader år 1868 med solsken under dagarna och frost nattetid verkade menligt på höstsädena, hvilka ditintills varit höljda af ett tjockt snötäcke. I April månad vidtog en mild och varm väderlek, som fortfor tills i medlet af Maj och serdeles fördelaktigt inverkade på växtligheten; men en då börjad och nästan oafbrutet till de förste dagarna af Juli månad fortsatt, af blåst åtföljd torra förtunnade gräs- och sädesväxten, i det den beröfvade jorden dess näringskraft. Ett någorlunda ymnigt regn i början af Juli upphjelpste föga den tynande växtligheten och då sedermera torr väderlek ånyo inträffade och utan nämnvärdt afbrott fortfor till medlet af September samt derefter en fortsatt regntid inträdde under jämförelsevis låg temperatur och med 2:ne frostnätter till den 1 och 2 Oktober, så blef grödan i sin helhet *mindre än medelmättig*, ehuru potatisen gaf ovanligt rik skörd. Grässkörden uppgick till knappt hälften så mycket som i medelgoda år och då halmtillgången var knapp, måste ladugårdarnes besättning betydligt minskas, till stor skada för jordbrukaren, serskildt med afseende på det genom marknadens öfverfyllnad förorsakade prisfallet på nötkreatur. Höstsädden skedde i god tid och väl beredd jord med godt utsäde. Brodden kom jemnt upp.

1869 års vinter var i allmänhet snöfattig. Senare delen af densamma samt våren var kall. I slutet af April inträdde varmare väderlek, som gynnade vårsädden, men under Maj samt en del af Juni månad hämmades växtligheten af serdeles kall och torr väderlek. I medlet af Juni föll ändtligen ett efterlängtadt regn, som fortsatte till midsommartiden, hvarefter värme med tidtals återkommande regnskurar befordrade grödans utveckling och mognad. Några starka frostnätter i början af September skadade väl potatisen, men verkade i öfrigt ej ofördelaktigt. Årsväxten bedömdes såsom *mera än medelmättig, nära god* och grässkörden var ymnig till stor fördel för de decimerade ladugårdarne. Höstsädden försiggick under fördelaktiga väderleksförhållanden och utsädet var godt.

Vintren år 1870 var ej missgynnande för höstsäden. Våren kall och bitande, verkade menligt på åker och äng, men en varm och skiftesvis af regn gynnad sommar återupphjelpste hvad våren skadat, och skörden blef *mera än medelmättig, nära god*, fastän frostnätter i senare hälften af Augusti och början af September verkade ofördelaktigt på potatiskålen och hindrade denna rotfrukts fullständiga utveckling. Vallarne gafvo andra skörden och gräsgrödan var af god beskaffenhet samt fullt tillräcklig för behofvet.

Enligt Hushållningssällskapets berättelse angående jordbruket och boskapsskötseln år 1870 skulle hela *egovidd* i länet utgöra 1,092,865 tunnland, hvaraf åker och annan odlad jord samt trä-, humle- och kålgård 469,156 tunnland, naturlig äng 118,556 tunnland och skogbärande mark 364,941 tunnland, dervid bör anmärkas, att vid jämförelse med likaledes uppgifna beloppet af den till odling af serskilda växtslag använda *egovidd*en, denna befines utgöra 501,205 tunnland, eller 37,799 tunnland mera än hela den uppgifna åkerarealen. I hvad mån sjöar, berg och impedimenta i totalarealen ingå, är ej omförmäldt. Enligt den tabell, numera afidne landtmäteri-direktören Friberger, efter topografiska korpens karta, upprättat och hvarom i länsstyrelsens femårsberättelse för perioden 1856—1860 förmäles, utgjorde länets hela areal i rundt tal 1,177,972 tunnland, deraf 59,870 tunnland sjöar, 530,503 tunnland skog och 1,087,598 tunnland jord af andra slag, hvilket sistnämnda tunnlandtal länsstyrelsen, på angifna grunder, ansett, med afseende å jordens olika användning, vara sålunda fördelad att 466,113 tunnland begagnades såsom åker och 349,585 tunnland såsom äng. Den större eller mindre tillförlitligheten af ofvanberörda siffror lærer emellertid ej kunna bestämmas, innan det ekonomiska karteverket sträckt sina arbeten till länet samt jordområdet blifvit, för bedömande af dess fördelning till serskilda bruk, uppmätt och matrikuleradt.

Angående *jordarterna* i länet hänvisar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst till Tab. Litt. F i femårsberättelsen för åren 1856—1860. Jorden, i allmänhet af god beskaffenhet, är svagare i skogsbygden inom Vadsbo och Vartofta härad.

Ordnadt *vexelbruk* i 6, 7, 8, 9 och 10-årig växtföljd förekommer på alla större egendommar inom länet och vinner alltmera insteg jemväl blaud de mindre jordbrukarne. Det gamla tredings- och fjerdingsbruket är dock ännu ej allestädes bortlagdt. Mest har det bibehållit sig inom Vartofta, Frökinds och Vilske härad. I spridda fall påträffas det ock i andre delar af länet. I fråga om *öfverskott af jordbruksprodukter till afsalu* och brist deraf för eget behof, dristar Eders Kongl. Maj:ts Be-

fallningshafvande åberopa de af Hushållningssällskapet för de serskilda åren i femårsperioden meddelade uppgifter.

Gällande *markegångspris* under Litt. A i markegångstaxan hafva varit bestämda på sätt följande tabell utvisar:

År	R.dr	R.mt	1 kubikfot	1 kubikfot	1 kubikfot	1 kubikfot	1 kubikfot	1 centner	1 centner	1 vinterlass	1 årligt dags-
			hveite.	råg.	korn.	hafre.	arter.	smör.	ost.	hö om 8 cfr.	verke.
År 1866			3,10	2,20	1,90	1,20	2,50	52,00	25,00	14,00	1,00
» 1867			5,00	3,50	2,40	1,45	3,55	52,00	26,92	15,00	1,00
» 1868			4,24	3,17	2,80	1,54	3,51	50,00	26,19	20,00	1,00
» 1869			2,80	2,30	1,86	1,00	2,50	50,00	26,00	12,00	0,90
» 1870			3,05	2,19	1,80	1,15	2,38	50,00	26,00	12,00	0,90
Medeltalet deraf utgör			3,64	2,67	2,15	1,27	2,89	50,08	26,02	14,60	0,96
För de nästföregående 5 åren utgjorde medeltalet			3,21	2,29	1,83	1,04	2,61	50,00	26,00	18,50	0,99

De serskilda årens *medelmarkegångspris* (Litt. C i markegångstaxan) hafva utgjort:

År	R.dr	R.mt	1 kubikfot	1 kubikfot	1 kubikf. kron-	1 centner
			råg.	korn.	hönde, 1/2 råg och 1/2 korn.	smör.
År 1866			2,43	2,01	2,22	57,17
» 1867			2,38	1,94	2,16	56,00
» 1868			2,55	2,02	2,28	55,20
» 1869			2,66	2,15	2,40	55,38
» 1870			2,69	2,15	2,42	55,16
Medeltalet deraf utgör			2,54	2,05	2,29	55,78
För de nästföregående 5 åren utgjorde medeltalet			2,55	2,07	2,31	56,53

Handelsprisen på de hufvudsakligaste sädeslagen och potatis hafva varit:

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Potatis.
År 1866 ... per kub.fot	3,17 à 4	2,25 à 2,67	1,79 à 2,50	1,08 à 1,60	0,48 à 0,80
» 1867 ... »	4 à 5,17	3 à 4,33	2,12 à 3,33	1,27 à 1,58	0,48 à 1,17
» 1868 ... »	3,81 à 5,17	3,17 à 4	2,58 à 3,20	1,41 à 1,91	0,48 à 1,10
» 1869 ... »	2,54 à 4	2,22 à 3,10	1,68 à 3	1,11 à 1,70	0,48 à 0,95
» 1870 ... »	3,25 à 4,41	2,37 à 2,54	1,90 à 2,08	1,33 à 1,58	0,48 à 0,85
Medelprisen utgjorde:					
År 1866 ... per kub.fot	3,45	2,45	2,08	1,36	0,65
» 1867 ... »	4,39	3,61	2,63	1,45	0,88
» 1868 ... »	4,54	3,51	2,97	1,63	0,87
» 1869 ... »	3,48	2,54	2,12	1,38	0,69
» 1870 ... »	3,63	2,43	1,98	1,41	0,60

Något offentligt *understöd för missväxt*, eller skada å gröda har under femårsperioden icke erfordrats. Det för hagelskada inom Essunga socken år 1865 i nåder beviljade understöd af 1,200 r:dr har å uppboresstämorna åren 1866, 1867 och 1868 blifvit till fullo återbetaldt. Några *nya sädeslag* hafva under perioden ej odlats.

Trägårdsskötseln, ehuru den under perioden något utvecklats, har dock ännu icke uppnått någon hög ståndpunkt. I egentlig mening bedrifves den endast å herregodsen. Träplantering har dock å allmogens gårdar tilltagit. I premier för träplantering har Hushållningssällskapet utgifvit: åren 1865—1866 55 r:dr och åren 1866—1867 115 r:dr, hvarefter dennå premiering upphörde och öfverlemnades åt sällskapets krets-afdelningar, hvilka fortsatt att uppmuntra denna odling medelst mindre penningbelöningar. Länets *förening för trägårdsskötsels och träplanterings befrämjande* i Skara fortsätter ännu sin i senaste femårsberättelse omförmälda, för denna odlingsgren gagnande verksamhet. Föreningens ledamöter utgöra 350, hvilka betala en årsafgift af 2 r:dr vardera. Omkring 370 personer hafva under föreningens 14-åriga tillvaro derstädes åtnjutit undervisning i trägårdsskötsel, som i början kostnadsfritt meddelades åt eleverne vid folkskolelärare-seminariet i Skara, för hvilket föreningens trägårdsmästare nu är antagen såsom aflönad lärare. Såsom ersättning för årsafgiften erhålla ledamöterna i utdelning hvarjehanda växter och från föreningens trägård afyttras trän, buskväxter och frön. En serskildt ordnad fröhandel för köks- och blomsterträgården förser jemväl, genom införskrifning från andre orter af hvarjehanda frösorter, afnämares behof. Föreningens växtförråd, som år 1865 utgjorde 242,000, uppgick vid sist gjorda inventering den 20 December 1869 till 272,992 serskilda växter. Af föreningens räkenskaper inhemtas, att dess uppskattade tillgångar i jord, inventarier, byggnader, fordringar och växter uppgingo vid slutet af sistnämnda år till 24,395 r:dr 75 öre, deribland växter och frön bokförda för 13,048 r:dr 77 öre samt åbyggnader och jordvärde för 10,231 r:dr 71 öre och skulderna till 9,434 r:dr, eller 969 r:dr 2 öre mindre än år 1865, deribland 7,500 r:dr lån af Hushållningssällskapet, som tillåtit att såsom ränteliqvid årligen fått till folkskolorna i länet utdelas motsvarande värde i växter. Föreningen understöddes dessutom af Hushållningssällskapet med ett årligt anslag af 450 r:dr. Under femårsperioden har, i stället för det i senaste femårsberättelsen omförmälda mindre ändamålsenliga "godtköps-öfvervintringskastet", måst uppföras ett mindre drifhus för ömtåligare växters kultiverande.

För att tillhandagå med råd och upplysningar vid trägårdars anläggning och vård, är sedan September månad år 1870 af Hushållningssällskapet anställd en *länsträgårdsmästare*, med lön af 500 r:dr och skyldighet att tillhandagå reqvirenter, emot erhållande på deras bekostnad af fri skjuts och 2 r:dr 50 öre för hvarje förrättningsdag.

Beträffande antalet *vinterfödda kreatur* inskränker sig Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till att åberopa Tab. N:o 3, angående boskapsskötseln. Åt ladugårdarne egnas en omsorgsfullare vård, sedan afkastningen af desamme, isynnerhet genom begagnandet af den engelske marknaden, blifvit alltmera vinstgivande. Hushållningssällskapet fortsätter ock att uppmuntra utvecklingen och ändamålsenliga handhafvandet af detta vilkor för ett kraftigt och lönande åkerbruk, dels genom utdelandet vid landbruksmöten och utställningar af premier för väl vårdade djur, dels genom att befordra och underlätta exporten af nötkreatur och ladugårdsprodukter, dels ock genom bekostandet af undervisning åt elever i ladugårdsskötsel och mejerihandtering.

Handeln med fläsk inom Södra Vadsbo och Skara samt Vartofta fögderin, äfvensom Kåkindes härad af Sköfde fögderi har under femårsperioden aftagit.

Afkastningen af ladugården har varit fullt tillräcklig för länets behof och lemnat ej ringa öfverskott till afsalu å andre orter. Afsättningsorterna hafva, såsom tillföre, varit Göteborg, Stockholm, Vermland och Småland.

Handelsprisen för kreatur och ladugårdsprodukter hafva utgjort för en arbetshäst från 75 å 350 r:dr, 1 par 12 å 13 kvarters oxar 200 å 450 r:dr, en ko 25 å 150 r:dr, 1 får 5 å 15 r:dr, 1 svin 20 å 70 r:dr, 1 skålp. smör 42 å 80 öre, en kannan mjölk 12 å 25 öre, 1 skålp. sötmjölksost 25 å 70 öre, 1 skålp. skummjölksost 12 å 45 öre och 1 skålp. ull 90 öre å 1 r:dr 75 öre, allt efter varans godhet, konkurrensen å marknaden och grödornas skiftande riklighet.

Endast enstaka bemödanden af enskilda personer för *djurrasernas förädling* hafva blifvit gjorda. Så må nämnas, att ladugårdsbesättningen å Ryholm utgöres af endast Anglerras och att på Fimmerstad försök blifvit gjorda med åtskilliga Engelska raser, hvilka dock icke torde hafva fullständigt lyckats.

Föreningen till hästafvelns förbättrande inom länet, hvars behållning för det närvarande utgör 6,350 r:dr, har under året införskrifvit och till personer inom länet utlemnat 6 föl af Clydesdales-ras. Till uppmuntrande af en förbättrad hästafvel har Hushållningssällskapet, på samma sätt som under nästföregående femårsperiod, anvisat medel till täfplingspris för föl, fallna efter gode hästar, äfvensom genom beslut den 12 Januari 1869, anslagit 15,000 r:dr att, med återbetalning på vissa tider, räntefritt och emot fullgod säkerhet användas till inköp och plasering hos enskilda personer af beskällare och ston af gröfre, till landbruks ändamål lämplig ras, af hvilka medel blifvit under perioden använde 9,835 r:dr 70 öre till inköp af 3 hingstar af Norsk och en af Clydesdales-ras samt 6 Norska och 4 Norrlandsston. Amorteringstiden är bestämd för hingst till 6 år och för sto till 4 år. Från Kongl. stuteriet å Strömsholm hafva varit inom länet utställda under hvarje år af femårsperioden på 2 ställen 4 hingstar, hvilka fått begagnas till betäckning emot en språngafgift af 3 r:dr. Af hingstar tillhörige enskilda personer må nämnas fullblodshingsten Spadassin på Kasås, hvarest derjemte finnas 2:ne hingstar af blandad ras, på Tidaholm 2 hingstar af Flyinge-ras och en af Norsk ras, på Svartarp en hingst från Ottenby och på Säby 2 hingstar af landbruksras. Dessutom finnes i länet en squadronshingst, afkomling af Winton, vid lifregementets husar-korps. Inom länet remonteras fortfarande för en stor del af kavalleri-regementena i riket och remontmarknaden i Sköfde i September månad hvarje år är flitigt besökt af både säljare och köpare. Enligt Hushållningssällskapets yttrande angående stuteriväsendet till den för detsammans ordnande af Eders Kongl. Maj:ts tillsatta komité, skulle årliga försäljningen af hästar till orter utom länet uppgå till 2 å 300 individer, en efter Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes tanka väl lågt satt siffra. Af det i senaste femårsberättelsen omförmälda inköp af Hannoveranska föl för hästafvelns förbättrande hafva några verkningar ännu icke kunnat förspörjas.

För undervisning af 12 elever årligen vid veterinär-inrättningen i Skara i den så kallade Engelska hofbeslagarekonsten har Hushållningssällskapet för hvarje år af femårsperioden utbetalt ett belopp af 300 r:dr.

Sedan det i senaste femårsberättelsen omförmälda, *staten* tillhöriga *stamschäferiet* af Southdown-får år 1869 blifvit flyttadt från den kammarherren, greve H. A. Hamilton tillhörige egendomen Blomberg till egendomen Tolsjö inom Jönköpings län finnes icke något schäferi inom länet. För fårafvelns förbättrande har Hushållningssällskapet, jemväl under nu ifrågavarande qvinquennium, inköpt och till enskilda personer öfverlemnat springbaggas af ädlare raser, med skyldighet för reqvirent att under 4 år återbetala djurens inköpsvärde samt under tiden tillåta att minst 50 får årligen må utom egarens egna af dem betäckas. Fårafveln har dock icke varit föremål för några ifrigare bemödanden, ehuru visserligen på spridda ställen inom länet, likasom vid landtbruksskolorna å Klaestorp och Sätenäs, finnas väl skötta och med omsorg behandlade fårhjordar, hvilka i ull som säljes på Norrköping, äfvensom i kött lemnat sina egare ganska god afkastning.

Några mera allmänt vidtagna åtgärder för *svinafvelns förädlande* äro ej att omförmäla. Svin af Engelska raser samt af så kallad Kinesisk ras förekomma ännu vid de större egendomarne, men hos allmogen är den gamla Svenska, så kallade bondrasen, allestädes förherrsande.

Den till förädling af nötkreaturs-raserna af Hushållningssällskapet vidtagna, i föregående femårsberättelser omförmälda åtgärd att inköpa och emot 4-årig amortering till enskilde utlemna tjurar af ädle stammar, hvilka kringboende emot en billig afgift skulle ega rättighet att begagna, har jemväl under nu ifrågavarande femårsperiod varit fullföljd, så att inalles 26 djur på detta sätt blifvit anskaffade och fördelade. Verkningarna här af sägas hafva varit tillfredsställande. Derjemte har på samma sätt som i fråga om hästafveln här ofvan är vordet omförmäldt, Hushållningssällskapet, genom beslut den 12 Januari 1869, för bildande af sjelfständige kreatursstammar anvisat ett belopp af 20,000 r:dr till räntefria lån för dem, som kunde vilja påkalla sällskapets medverkan till inköp af lämpliga djur i nyssberörda syfte. Fem personer hafva deraf begagnat sig och låtit för ett sammanräknadt belopp af 11,384 r:dr 75 öre anskaffa 10 kor och 10 qvigor af Ayrshire-ras, 10 kor och en tjur från Holland samt 10 kor af Strömsholms-ras. Amorteringstiden utgör för tjur 3 år och för ko eller qviga 5 år. Mjölkkafkastningen af de Holländska korna omförmäles såsom serdeles riklig och de här fallne tjurkalfvar af denna ras lära med begärlighet köpas af kringboende. Qvigkalfvarne uppfödas af egarne sjelfve, för beredande af vackra stammar.

Fjädersfä. Denne klass af husdjuren uppfödes hufvudsakligen med afseende på egna hushållsbehof. Från Norra Vadsbo fögderi förmäles dock att ägghandeln på Stockholm synes utveckla större liflighet nu än tillföre.

Biskötseln utgör visserligen ännu föremål för manges uppmärksamhet och omvårdnad, men hågen derfor kan dock icke sägas hafva tilltagit. Lönen till den af Hushållningssällskapet år 1861 anställde biskötare indrogs från och med år 1868, med afseende derpå, att denne näringsgren ansågs hafva erhållit allt det understöd af sällskapet, som skäligen kunde påräknas. Till biskötaren utbetalades af Hushållningssällskapet år 1866 630 r:dr och år 1867 230 r:dr. Någon redogörelse för hans verksamhet under nu ifrågavarande femårsperiod har ej varit för länsstyrelsen tillgänglig.

Någon farsot bland husdjuren har lyckligtvis ej under qvinvenniet inträffat. Spridda fall af qvarka och mjeltbrand kunna ej hit hänföras. Sistnämnde sjukdom uppträdde dock år 1870 hotande i ladugården å Stora Hof i Skånings härad af Skara fögderi, men genom hastigt lemnadt biträde från veterinär-inrättningen i Skara lyckades det att häfva sjukdomen och hindra dess vidare spridning. Af 9 insjuknade djur dogo 2:ne och de öfriga återställdes till helsan.

Tillgång till läkarevård är fortfarande, såsom hitintills läns-innevånarnes enda skyddsmedel emot kreaturssjukdomar och veterinär-inrättningen i Skara tillskyndar, på enahanda sätt som hittills, länet i detta hänseende oskattbara fördelar. Lärarne deltaga alltjemt sjelfve i den praktiska sjukvården och närheten af bildningsanstalten underlättar betydligt de serskilde orternes bemödanden att för mindre områden anställa veterinärer med en på föregångna studier grundad yrkesbildning. Djurläkarnes antal inom länet utgjorde år 1870, oberäknadt lärare och lärjungar vid veterinär-inrättningen i Skara, 15.

Af de i senast afgifna femårsberättelsen omförmälda vattenaftappningsföretag, har

1:o) Sänkningen af Kullasjön under perioden fullbordats och lemnat en jordvinning af omkring 600 tunnland odlingsbar mark. Återbetalningen af det för detta företag beviljade statslån började år 1869.

2:o) Sänkningen af Lidaåns vattenyta, hvarigenom 4,000 tunnland jord blifvit odlingsbara, är ock under år 1871 enligt fastställd plan fullbordad. Af de medel, riksdagen för sådant ändamål anvisat, hafva intressenterne fått lyfta hvardera af åren 1867 och 1868 30,000 r:dr samt hvardera af åren 1869 och 1870 10,000 r:dr och kommer, enligt riksdagens för detta lån undantagsvis stadgade villkor, återbetalningen att börja först sedan 3 år förflutit från slutet af det år, då hela lånet från Riksgäldskontoret utbekommit.

3:o) Genom den år 1862 eller 1863 afslutade upprensningen af Ulfstorpsån i Viste härad frigjordes omkring 400 tunnland jord från tillförene besvärande öfversvämningar. Till arbetets verkställande lemnade det af Hushållningssällskapet beviljade lån af 1,800 r:dr full tillgång.

4:o) Utdikningsarbetet i Vedumsängen och afledningen af Vedumsån, hvarigenom 796 tunnland 12 kappland jord blifvit fullständigt torrlagda, afsynades år 1866 och första afbetalningen å det för detta företag lyftade statslån skedde vid uppboordsstämmorna år 1870.

Angående de under femårsperioden påbörjade eller verkställda vattenafledningsföretag, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddela följande:

1:o) Det i senaste femårsberättelsen omförmälda förslaget att fullständigare, än som hittills skett, reglera Tidaåns vattenyta, har under den tid denna underdåniga berättelse omfattar blifvit verkliggjordt. Utförandet sönderfaller i 2:ne tidsmoment.

Vid sammanträde inför Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande den 10 Oktober 1865 bildades ett bolag, i afsigt att, i öfverensstämmelse med ett af landbruks-ingenjören Uddman uppgjordt kostnadsförslag, sänka det så kallade Kottholmsfallet i ån Tidån nära Ullervad $2\frac{1}{2}$ fot samt utvidga strömfåran från 45 till 100 fots bredd och i sammanhang dermed ombygga Ullervadsbro till en vattenöppning af 89 fot, för ett i förslaget beräknadt kostnadsbelopp af 27,600 r:dr. Ett låneunderstöd af 13,800 r:dr ut-

verkades af statsmedel, och på $2\frac{1}{2}$ månader, hufvudsakligen genom användande af dynamit i stället för krut vid sprängningsarbetet, fullbordades det på en arbetstid af 3 år fördelade företaget för en kostnad, brobyggnaden inberäknad, af 15,000 r:dr.

Den med skyndsamhet parade oförmodade billigheten af den sålunda verkställda vattenafledningen, i förening med den öfvertygelsen, att aflopps-rännan behöfde ytterligare fördjupas, för att förhoppningarna om samtliga de fördelar, intressenterne fäst vid företaget, skulle verkliggöras, förmådde snart de sistnämnde att efter ett förslag, som annan sakkunnig person uppgjort, upptagande en kostnad af tillhopa 18,300 r:dr, ytterligare utgräfvu rännan genom Kottholmsnäset och inlösa en sågqvarn, hvars drift derigenom omöjliggjordes; och sålunda fulländades år 1870 andra afdelningen af detta sänkningsföretag, hvarigenom 4,181 tunnland 21,5 kappland jord blifvit befriade från olägenheterna af Tida-åns årliga öfversvämningar och 2,000 tunnland, ehuru förut ej deraf besvärade, vunnit betydligt i fruktbarhet.

2:o) Utdikning af sjön Emten i Valle härad, för torrläggning af angränsande mader, har vidare under perioden påbörjats på strandegares och öfrige intresserades bekostnad, men resultatet deraf hafva ännu icke kunnat bedömas och detalj-uppgifter angående kostnaderne och de beräknade fördelarne äro ej för Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillgängliga, hvadan ytterligare redogörelse för detta företag torde få till annan tidpunkt uppskjutas.

3:o) Enligt plan af landbruks-ingenjören Uddman hafva för en kostnad af 700 r:dr de så kallade Velinga mossar inom Velinga socken år 1868 blifvit utdikade och 500 tunnland jord derigenom torrlagts.

4:o) Ett försök att genom tappning af den så kallade Orreholmssjön i Skjörstorps socken bereda jordvinning, har ej haft önskad påföljd, emedan den i dagen lagda marken, tillhopa 150 tunnland, ej läser kunna odlas, utan att sjön fullständigt aftappas.

5:o) Genom utdikning af Sunnersbergs mader i socknen med samma namn samt Ullereds mader i Otterstads socken, hvilket arbete jordegarna verkställt på egen bekostnad och utan annat understöd, än ett af Hushållningssällskapet mot 6 procent ränta och återbetalningsskyldighet under 5 år beviljadt lån af 500 r:dr, hafva tillhopa 380 tunnland mark blifvit odlingsbara.

6:o) Å egendomen Ryholm i Bellefors pastorat har genom afdikning och invallning samt pumpning omkring 150 tunnland jord, hvilka ditintills lidit af sjön Vikens öfversvämning, förvandlats till bördig åkerjord.

7:o) Genom sänkning af Åsaka-ån i Vartofta härad hafva 525 tunnland jord blifvit odlingsbara.

Under femårsperioden har varit påtänkt en afdikning af Skjelfvums, Götörps och Sils mader, i förening med sänkning af Göta-ån i Sils, Klefva och Kjestads socknar. En af landbruks-ingenjören J. A. Bokström år 1870 upprättad och af Eders Kongl. Maj:ts nådigst fastställd plan för arbetet med tillhörande kostnadsförslag visar, att derigenom en landvinning skulle beredas af 1,973,6 qv.ref mark för en kostnad af 13,300 r:dr, eller 6 r:dr 74 öre pr qv.ref. Företaget har dock ej under femårsperioden kommit till utförande.

Här torde ock böra nämnas att af de i nästföregående femårsberättelse omnämnda, med statsunderstöd torrlagde mossarne till Dagsnäs, Höryda och Bjurum i Gudhems och Skånings härad, 700 tunnland blifvit genom påföring af grus för en kostnad

af ungefär 45 r:dr pr tunnland förvandlade till fast mark, som nu bär goda skördar. Grunddikning såväl å större possessioner, som å allmogens hemman fortgår oafbrutet; och äro, enligt Hushållningssällskapets berättelse om jordbruket, grunddikade:

År 1866 1,328 tunnland, år 1867 997 tunnland, år 1868 1,072 tunnland, år 1869 1,326 tunnland och år 1870 1,760 tunnland.

Enligt nyssnämnda berättelse har ängsvattning egt rum å följande egovidder:

År 1866 35½ tunnland, år 1867 76 tunnland, år 1868 112 tunnland, år 1869 195 tunnland och år 1870 219 tunnland. I öfrigt återopas i detta hänseende innehållet af femårsberättelsen för perioden 1861—1865.

I fråga om en rationel behandling af *ladugårdsspillningen* kvarstå ännu samma anmärkningar, som vid tiden för närmast föregående femårsberättelses afgifvande, eller att vigten af den flytande spillningens noggranna tillvaratagande, gödselstädernas ändamålsenliga läge och åtgärder för bevarande af gödselrådets hela gödningskraft, ej nog allmänt blifvit insedd. För att om möjligt påskynda den verkan, som goda föredömen och råd i detta afseende varit ämnade att, men syntes ej nog hastigt vilja frambringa, hade Hushållningssällskapet år 1868 anslagit ett belopp af 500 r:dr, att användas till 5 lika stora premier åt personer bland allmogen, som, vid täflan, visade sig hafva mest fullständigt tillvaratagit och ändamålsenligast vårdat gödseltillgången vid sina gårdar. Af dessa medel utdelades såsom belöningar 400 r:dr till 7 personer på det sätt, att endast 2:ne erhöillo fullt pris och återstående 200 r:dr i mindre poster tillerkändes de öfriga, men då svårighet yppats att kunna med säkerhet kontrollera verkningarna af denna premiering, har Hushållningssällskapet ansett vidare anslag för berörda ändamål ej böra meddelas. Åtskilliga pulfverformiga gödningsämnen, såsom benmjöl, guano, osläckt kalk, fosforsur kalk, superfosfat och pudretterad latrinspillning begagnas vid de kraftigare jordbruket inom länet samt vinna alltmera insteg jemväl bland menige man. För att befordra ett utvidgadt tillgodogörande af latrinspillningen och såvidt möjligt vore öfvervinna den obenägenhet och fördom emot behandlingen af densamma, som uppgifvits vara bland allmogen rådande, har Hushållningssällskapet fortfarande, såsom premier för pudrettberedning, använt under förvaltningsåren 1865—1866 340 r:dr, 1866—1867 390 r:dr, 1867—1868 120 r:dr och år 1869 95 r:dr, hvarefter sällskapet, enär i detta afseende tillräckligt understöd syntes vara meddeladt, indragit det derför beviljade anslag. I sammanhang härmed torde böra nämnas, att upptäckten af rika fosfatlager under öfvergångsbergen å Billingen och förekommen anledning att dylika lager böra finnas i andra likartade bergsträckningar inom länet, föranledt sällskapet till vidtagande af åtgärder för fyndigheternas undersökning, med afseende å deras framtida tillgodogörande för jordbrukets behof, hvilka åtgärder dock under nu ifrågasvarande femårsperiod ej haft åsyftad påföljd. Genom uppsatser i sin tidning har äfven under denna period Hushållningssällskapet sökt hos yrkesmännen göra den tanken lefvande, att gödningsämnenas omsorgsfulla skötsel och tillvaratagande utgör ett hufvudvilkor för landtbrukets bestånd.

I fråga om *hågnaderne* vågar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, för att undvika ett återuppreparande af det redan

tillförene sagda, endast hänvisa till innehållet af nästföregående femårsberättelse.

Hushållningssällskapet, som bibehållit sin fördelning i 11 serskilde kretsar eller underafdelningar, har jemväl under de 5 år, inom hvilka denna underdåniga berättelse är begränsad, med ospard möda och aldrig svalnadt nit arbetat för utvecklingen af den näring, som det fått i uppdrag att föra framåt till allt högre grad af fullkomning. De medel, sällskapet i detta afseende använt, äro väsentligen enahanda med de i föregående femårsberättelser omförmälda, eller årliga expositioner, premier för ådagalagd förtjenst vid arbeten och förrättningar, som befordra landtbrukets förkofran, understöd till dem, som egna sina krafter åt förvärfvandet af insigter i de ämnen, hvilka beröra jordbruket och dess binärningar, prisutdelningar för utmärkta produkter af landtmannayrket i alla dess förgreningar, understöd till inköp af afvelsdjur samt inköp och utdelande af lättfattliga skrifter angående serskilda föremål för landthushållningen m. m., för hvilket allt på serskilda ställen i denna underdåniga berättelse är redogjort, hvarjemte sällskapet fortsatt utgifvandet af sin förtjenstfulla tidskrift, som utkommer i månadshäften och nu, såsom tillförene, jemte det den innefattar redogörelse för sällskapets verksamhet, till landtmannen sprider mången värdefull uppsats, såsom ledning för hans yrkesutöfning, hemtad antingen från utländska journaler, eller från de arbetande ledamöternes egen författareverksamhet. Genom Hushållningssällskapets försorg har den i senaste femårsberättelsen omförmälda landtbruksklubben i Lidköping fortgått och gifvit anledning till personligt sammanträffande och tankeutbyte ledamöterna emellan. Hushållningssällskapet har under femårsperioden i förening med åtskilliga andra enahanda sällskap, under benämning *Vestra Sveriges Hushållningssällskaps förening*, bidragit till omkostnaderne för utställningar tvenne gånger årligen i Göteborg af slagtdjur, mejerialster, fläsk och kött, lämpliga för den utländske marknaden, äfvensom genom ombud deltagit i de sammankomster med delegerade från öfriga Hushållningssällskap i riket, som från och med år 1869, på Kongl. Landtbruks-akademiens föranstaltande, årligen hållas i Stockholm för öfverläggningar om allmänna frågor rörande landtbruket och dess angelägenheter. En af Hushållningssällskapet, på framställning af Kongl. Landtbruks-akademiens förvaltningskomité, vidtagen åtgärd att anvisa 300 r:dr till understöd åt en elev från någon af länets landtbruksskolor, som kunde vara sinnad att hos någon utmärktare jordbrukare i utlandet, företrädesvis Stora Britannien, söka anställning för att sålunda utbildta sig till skicklig jordbruksarbetare, med serskildt fäst afseende på förvärfvande af duglighet såsom instruktör vid landtbruksskolor, torde här böra omförmälas, äfvensom att med anledning häraf en från Sätenäs landtbruksskola utexaminerad rättarelärling blifvit hos skicklig landthushållare i England anställd. Hushållningssällskapets behållne tillgångar utgjorde: år 1866 51,568 r:dr 86 öre, hvaraf utlånade 41,995 r:dr, år 1867 52,972 r:dr 4 öre, hvaraf utlånade 46,858 r:dr 75 öre, år 1868 53,348 r:dr 76 öre, hvaraf utlånade 47,498 r:dr 50 öre, år 1869 56,382 r:dr 46 öre, hvaraf utlånade 40,101 r:dr 25 öre samt år 1870 61,473 r:dr 55 öre, hvaraf utlånade 46,681 r:dr 66 öre. Tvenne i öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts nådiga förordning den 27 Mars 1863 inrättade och handhafda *landtbruksskolor* finnas i länet

1:o) Å *Klaestorp* för 12 frilärlingar. Sedan år 1870 besörjes undervisningen af 4, i stället för förutvarande 3 lärare. Lärlingarnes antal har utgjort: år 1866 18, 1867 16, 1868 16, 1869 16 och år 1870 14. Samtliga från skolan afgångne lärlingar, med undantag af ett fåtal, som öfvertagit eget landtbruk, hafva erhållit rättareplatser. Skolan underhålles medelst ett statsanslag af 4,000 r:dr. Af den så kallade Nonnen'ska fonden, bildad af medel insamlade genom subskription öfver hela riket och ställd under Hushållningssällskapets förvaltning samt uppgående år 1870 till 3,655 r:dr 45 öre, hafva årligen utgått 100 r:dr till fördelning emellan sedlige, flitige och hoppgifvande lärlingar, äfvensom Hushållningssällskapet hvarje år, såsom understöd åt lärlingarne för inköp af böcker och skrifter, anvisat likaledes 100 r:dr.

2:o) Å *Sätenäs* för 6 frilärlingar, hvilken skola åtnjuter i understöd af staten, sedan den 1 April 1867 2,000 r:dr och af länets landsting 2,000 r:dr. Undervisningen ombesörjes af en förste, en andre och tre biträdande lärare och hafva deraf begagnat sig: år 1866 16, år 1867 21, år 1868 26, år 1869 24 och år 1870 18 lärlingar. Af 52 sedan skolans början utexaminerade elever hafva 42 blifvit anställda såsom rättare, 5 återvändt till eget landtbruk, en blifvit till bokhållare antagen, 3 afrest till Amerika och en affidit. Lärlingarnes antal utgjorde år 1871 16. Enahanda premie- och understödsbelopp, som här ofvan i fråga om *Klaestorp* är nämndt, har ock årligen kommit denna skola till del.

Kursen vid båda skolorna är 2-årig och för undervisningens plan och syftemål har blifvit fullständigt redogjort i nästföregående femårsberättelse för länet.

I sammanhang härmed torde här förtjena att nämnas, att tvenne så kallade *mönstergårdar*, hvarest såsom en föresyn för mindre jordbrukare, hvilka sakna både ytvidd och förmåga att tillgodogöra sig nyare tiders alla uppfinningar i redskap och brukningsmetoder, landthushållningen praktiskt bedrifves, så ändamålsenligt, som är förenligt med de enkla medel öfver hvilka bemälda yrkesmän kunna förfoga, äro inrättade den ene å $\frac{1}{2}$ mantal *Lilla Hofgården Tun* och den andre å 1 mantal *Bredgården Hene*, hvardera af Hushållningssällskapet understödd med förlagslån af 4,000 r:dr, emot 4 procents årlig ränta. Vid verkställda besigtningar å *mönstergårdarne* hafva förrättningsmännen uttalat det omdöme, att de syntes väl uppfylla det med dem afsedda ändamål.

För den af staten afönade *landbruks-ingenjörens verksamhet* inom länet, redogöres i nedanstående Tab. Litt. B.

Antalet af Hushållningssällskapet år 1864 antagne fördrängar, till biträde vid *drainerings- och ängsvattningsarbeten* inom länet har, i anseende dertill att de under senare tiden varit mindre flitigt anlitate, under perioden blifvit minskadt ifrån 4 till 2, med hvardera 200 r:dr i årlig lön och ersättning af dem, som af deras biträde begagna sig, i enlighet med hittills gällande föreskrifter.

Stuteri finnes icke inom länet.

Ett på aktier grundadt *holländeri*, under benämning *Norra Vadsbo kretsafdelnings stamholländeri*, bildadt under nästföregående lustrum, i syfte att upphjelpa kreatursraserna inom afdelningens område, upplöstes år 1869, då det ansågs hafva i det närmaste uppfyllt sin bestämmelse. Djuren af *Ayrshireras* äro försålda.

Statens stamholländerin å *Gammalstorp* och *Klaestorp*, båda af *Ayrshireras* hafva under perioden blifvit indragna.

Mejerihandteringen har under femårsperioden icke obetydligt utvecklats, hvartill exporten af mejeriprodukter till England väsentligen bidragit. På statens bekostnad hafva fortfarande mejerielever åtnjutit undervisning å egendomarne *Blomberg*, *Kilagården* och *Melltorp*, hvarjemte, med understöd af Hushållningssällskapet, en manlig elev i ladugårds- och mejeriskötsel varit anställd å egendomen *Österäng*. De af Hushållningssällskapet, medelst 10-årigt amorteringslån af 1,000 r:dr till hvarterdera, understödda bymejerien i *Edsvära*, *Stenåsen* och *Källstorp*, hafva vid anställda besigtningar ej visat serdeles gynnsamma resultat. Några närmare uppgifter angående mjölktilförsel och tillverkningskvantiteter, som lära vara obetydliga, hafva ej erhållits. Ett på enahanda sätt avvägbragt bymejeri i *Dala*, med beräkning derjemte på ättiktilverkning af mjölkvasslan, synes, enligt uppgift, hafva en mera lofvande framtid. Till mejerilokalen, som är nyuppförd och inredd till 8 rum och deribland ostrum och mjölktrum med vattenreservoir för mjölkens afkylning, aflemnas redan nu 80 å 90 kannor mjölk dagligen, som betalas med 17 öre pr kanna, och de kringliggande ladugårdarne anses kunna med lätthet öka denne daglige mjölkleverans till 200 kannor. Det i senaste femårsberättelsen omförmälda bymejeriet i *Karleby* har under qvinqvenniet varit i oafbruten verksamhet och den efter uppgift år 1870 der aflemnade mjölkkvantiteten lärer hafva uppgått till 33,295 kannor å 17 öre pr kanna, hvaraf tillverkats 16,647

Tab. Litt. B.

Landbruks-ingenjörens verksamhet.

	U p p g j o r d p l a n f ö r																		Summa.		
	Antal för- rättnings- ställen.	Antal för- rättnings- dagar.	Indelning till vexelbruk.		Odling af hög- ländt mark.		Omläggning af åkerjord				Myr- eller kärr-utdikning		Sjösänkning och derigenom vunnen areal.		Ängsvattning.		qv.ref.	stgr.			
			qv.ref.	stgr.	qv.ref.	stgr.	genom täck- dikning.		genom öppen afdikning.		för beredning till odling.		för fredande mot frost.		qv.ref.	stgr.				qv.ref.	stgr.
							qv.ref.	stgr.	qv.ref.	stgr.	qv.ref.	stgr.	qv.ref.	stgr.							
År 1866.....	47	69	—	—	627	—	14,027	—	1,445	—	6,031	—	—	—	280	—	28	—	22,438	—	
» 1867.....	57	115	1,176	—	422	—	2,123	—	7,717	—	17,285	—	—	—	336	—	291	—	29,350	—	
» 1868.....	74	115	448	—	280	—	1,635	—	10,724	—	17,831	—	—	—	448	—	22	—	31,388	—	
» 1869.....	63	136	14,840	—	1,869	—	1,539	—	11,004	—	5,901	—	—	—	56	—	78	—	35,287	—	
» 1870.....	163	132	3,847	—	1,456	—	2,884	—	10,360	—	9,981	6	168	—	504	—	—	—	29,200	6	

skålp. ost. I Norra Vadsbo fögderi hafva genom enskilda personers företagsambet under femårsperioden tillkommit ytterligare 7 bymejerin nämligen: i Utby, Ekby, Ullervad, Björsäter, Lyrestad, Hasslerör och Slättevalla, af hvilka det förstnämnda, hvarest under år 1870 43,761 kannor oskummad mjölk uppgifvas vara använda till ostberedning, är det betydligaste.

Redogörelse för statsagronomen A. Nathorsts verksamhet för meddelande af undervisning i lullugårdsskötsel och mejerihandtering meddelas i denna tabell:

	A n t a l	
	förrättningsställen.	förrättningsdagar.
År 1866	14	17
» 1867	8	12
» 1868	10	11
» 1869	8	10
» 1870	8	15
Summa	48	65

Brännerien hafva otvifvelaktigt, genom den med desamma vanligen förenade boskapsgödning, verkat fördelaktigt på de egendomar, hvarest, till fyllande af ett eljest knappt gödselbehof, denna binäring varit idkad. Redogörelse för sjelfva brännerihandteringen kommer här nedan att på vanligt sätt meddelas.

Tillgången på arbetare för jordbrukets behof uppgifves i allmänhet vara tillräcklig. Jordbruksarbetena verkställas gemensligen af jordtorpare, legdt arbetsfolk och tjenstehjon i husbondens bröd, sparsamt här och der biträdda af statorpare. Från Vartofta fögderi uppgifves dock, jemväl nu, att statorpare-systemet vinner i område. Statorpare förekomma mest på slättbygd, mindre i skogstrakterna.

Dagsverksprisen å landsbygden hafva utgjort för ett mansdagsverke sommartid, eller från den 1 Maj till den 1 Oktober från och med 75 öre till och med 2 r:dr, vanligast 1 r:dr 25 öre. För ett qvinsdagsverke under samma tid 50 öre å 1 r:dr mest 75 öre; samt under återstående delen af året för ett mansdagsverke 50 öre å 1 r:dr. 25 öre, vanligen 75 å 83 öre och för ett qvinsdagsverke 25 å 75 öre, men merendels 42 å 50 öre; allt på egen kost.

Tab. N:o 4. C) Skogshushållning jemte D) Rofdjurs utödande. I afseende på beskaffenheten af den vård enskilda personer i allmänhet egna åt sina skogar, dristar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst hänvisa till det i senast afgifna femårsberättelse intagna yttrande. Till den oafbrutet fortskridande skogsfördelsen bidrager i ej ringa mån den egendoms-handel, som har till hufvudsakligt syftemål att genom skogsafverkning inom kort tid återförskaffa köparen det kapital, han till inköpet användt, hvarefter fastigheterna, blottade på växande skog, till betydligt nedsatt belopp ånyo afyttras. Enstaka exempel på omsorgsfull vård om skogen saknas dock icke. Till minskning i skogstillgångarne bidrager ock det ännu temligen allmänt gängse hägnadssättet med gärdle och stör. För att underlätta tillfället till undervisning i skogsskötsel för länets skogsegande innevånare har Hushållningssällskapet, som år 1869 indragit det i senaste femårsberättelsen omförmälda arvode till

en skogsplantör, öfverenskommit med de å skogsstaten inom länet anställde öfverjägare, att hvar inom sitt tjenstgöringsområde, på anmälan tillhandagå enskilde jordegare med besigtningar och undervisning i skogsodling och ordnad skogsskötsel. Reskostnaden och en dags traktamente godtgöres af Hushållningssällskapet, men husrum och mat samt traktamentsersättning för flere dagar än en af reqvirent.

I fråga om de allmänne skogarne i länet återopas i Tab. Litt. C. underdånighet innehållet af bilagda Tab. N:o 4 och Litt. C.

Ehuru de båda tabellerna, till hvilka skogs-inspektören C. P. Groth aflemnat nödigt material, sinsemellan, ifråga om afverkningskvantiteter och deras penningvärden, ej fullt öfverensstämma, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dock, i anseende till den jemförelsevis ringa skiljaktigheten, ansett sig ej böra vidtaga åtgärd till infordrande af förklaring, rörande orsaken till olikheten. Vid begagnande af Tab. Litt. C bör iakttagas, att uppgifterna för allmänningen Gryten afse endast 1 år, eller år 1870, då trakthuggning derstädes först började.

I afseende på arealen af den enskilde jordegare tillhöriga skogsmark, är Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, lika litet nu som förut, i tillfälle att lemna tillförlitliga uppgifter; hänvisande i underdånighet rörande detta ämne till den i senaste femårsberättelsen gjorda beräkning. Hushållningssällskapet uppgifver i sin berättelse, angående jordbruket för år 1870, otvifvelaktigt alldeles för lågt, den skogbärande markens areal till 364,941 tunnland.

Enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 13 Oktober 1870 skall af den till ödeshemmanet Flitteredstorp hörande skogsmark Ödegårdsskiften jemte öfverjägare-bostället Norra Ekeruds utskog och bevakarbostället Grenens skog en ny kronopark bildas, med hvilken äfven den kronan för boställen inom Habo och Gustaf Adolfs socknar tillkommande andel af dessa socknars skogsmarker och mossar bör förenas, såvidt lämpligt läge kan vid blifvande delning beredas; och pågår nu afrösningen af berörde kronopark. I virkesafkastningen af de under skogstjenstemännens speciela vård och tillsyn ställde skogarne ingår äfven utsynadt och åverkadt virke. Åverkningar till nämnvärdt belopp hafva endast skett å härads-allmänningen Hökensås.

Nettoafkastningen af kronoskogarne, som under nästföregående femårsperiod utgjorde 129,410 r:dr 24 öre, uppgår nu, med iakttagande deraf att, på sätt ofvan är nämnt, afkastning och kostnader för allmänningen Gryten samt kulturkostnaden för allmänningen Östra Stöpen endast för 1 år ingå i slutsumorna i Tab. Litt. C, endast till 120,453 r:dr 10 öre eller 8,957 r:dr mindre än åren 1861—1865, hvilket kan förklaras deraf att, i anseende till ett ringare antal stormskador, afverkningsbeloppet under nu ifrågavarande qvinqvennum med 7,599 normalfamnar understigit afverkningen under förstnämnda period.

Skogsstaten inom länet består, enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till skogsstyrelsen den 10 December 1869, af 4 jägmästare och 19 kronojägare å kronoparkerne, äfvensom 11 bevakare å häradsallmänningarne samt en öfverjägare och en underjägare å indragningsstat; tillhörande länet 5:te skogsinspektionsdistriktet.

Afverkningen å kronoskogarne och härads-allmänningarne sker genom trakthuggning. Blädning användes deremot å en stor del af boställs- och de enskilde skogarne. 8 serskilde bo-

ställsskogar, tillhopa 2,841,59 qv.ref, äro under femårsperioden af jägmästarna i länet indelade till traktuggning. För afverkningen af boställsskogarne kan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i saknad af därför erforderliga uppgifter, ej redogöra.

I förvaltningen af härads-allmänningarne Östra Stöpen, Rolken, Gryten och Hökensås deltaga allmännings-intressenterne genom utsedde kommitterade, i enlighet med serskilda för hvardera allmänningen af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande

fastställda reglementen. I afseende å hushållningssättet å Hökensås, hänvisar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst till nästföregående femårsberättelse.

Allmänningsskassornas tillstånd vid periodens slut var följande:

Allmänningen Hökensås hade efter verkställda utdelningar till delegarne en behållning:

I Ränteriet..... 370,26.

Tab. Litt. C.

Specifik uppgift om kronoskogarne i Skaraborgs län för åren 1866—1870.

	Areal af skogsmark och impedimenter.	Kronoparkerne.						Häradsallmänningarne.					Kostnaderne för kronoskogarne i medeltal för samma tid.			
		Areal af skogsmark.	Afkastning i medeltal för åren 1866—70.			Afkastad areal under åren 1866—1870.	Areal besädd och planterad under åren 1866—70.	Areal af skogsmark.	Afkastning i medeltal för qvinqveenniet.			Areal besädd och planterad under qvinqveenniet.	Aferkad areal under qvinqveenniet.	Aferkning.	Kultur.	
			Qv.ref.	Fam-nar.	R:dr R:t.				R:r R:t.	Qv.ref.	Qv.ref.					Fam-nar.
<i>1:sta eller Vadsbo revieret.</i>																
Kronoparken Tiveden..... ¹⁾	6,448,40	5,042,19	442	938,44	80,84	—	129,50	—	—	—	—	—	—	—	131,94	48,42
» Sundsmarken..... ²⁾	2,524,90	2,506,35	472	1,659,50	30,68	150,00	330,50	—	—	—	—	—	—	238,80	82,50	
Härads-allmänningen Östra Stöpen ³⁾	10,730,82	—	—	—	—	—	—	8,808,80	352	1,146,54	—	183	45	126,92	52,50	
Summa	19,704,12	7,548,54	914	2,597,94	111,52	150,00	460,00	8,808,80	352	1,146,54	—	183	45	497,66	183,42	
<i>2:dra eller Kinne revieret.</i>																
Kronoparken Varaskogen..... ⁴⁾	3,070,20	2,906,57	291	1,070,06	17,92	151,68	197,18	—	—	—	—	—	—	80,51	72,20	
» Vestra Kinneskogen ⁵⁾	6,286,52	5,968,85	494	1,676,62	33,87	175,70	193,27	—	—	—	—	—	—	219,25	65,13	
» Östra Kinneskogen ⁶⁾	21,040,60	18,035,50	1,715	5,388,81	135,65	520,89	520,89	—	—	—	—	—	—	852,32	205,76	
» Klyfflamon..... ⁷⁾	2,686,77	2,331,70	130	619,95	29,13	132,65	159,18	—	—	—	—	—	—	39,22	89,13	
» Ledsjömo..... ⁸⁾	2,175,08	2,076,38	207	1,516,91	—	103,25	103,25	—	—	—	—	—	—	64,43	51,33	
» Stenåsen..... ⁹⁾	3,000,02	2,688,00	300	2,058,71	4,85	126,00	126,00	—	—	—	—	—	—	95,01	93,66	
Summa	38,259,19	31,007,00	3,146	12,331,06	221,42	1,210,17	1,362,77	—	—	—	—	—	—	1,350,74	577,21	
<i>3:dje eller Slättbygds revieret.</i>																
Kronoparken Furubacken..... ¹⁰⁾	5,666,32	5,100,72	389	3,214,00	379,00	235,00	255,00	—	—	—	—	—	—	118,00	169,00	
» Råda-ås..... ¹¹⁾	2,324,87	2,289,63	313	3,049,00	193,00	206,00	171,00	—	—	—	—	—	—	117,00	156,00	
» Edsmären..... ¹²⁾	13,860,00	10,310,17	131	794,00	370,00	—	121,00	—	—	—	—	—	—	123,00	123,00	
» Hillet..... ¹³⁾	2,654,75	2,185,00	23	128,00	231,00	—	255,00	—	—	—	—	—	—	8,73	64,00	
Härads-allmänningen Rolken..... ¹⁴⁾	11,104,80	—	—	—	—	—	—	9,000,00	36	28,00	370,00	—	130	0,70	117,00	
Summa	35,610,74	19,885,52	856	6,982,00	1,173,00	441,00	802,00	9,000,00	36	28,00	370,00	—	130	367,43	629,00	
<i>4:de eller Vartofta revieret.</i>																
Kronoparken Kungslena åsar..... ¹⁵⁾	1,161,47	1,050,19	114	969,55	—	51,68	230,00	—	—	—	—	—	—	18,25	53,50	
» Mösseberg..... ¹⁶⁾	5,764,87	5,000,00	Ingen afverkn. ell. inkomst	—	—	—	200,00	—	—	—	—	—	—	—	260,07	
Härads-allmänningen Mösseberg ¹⁷⁾	4,792,02	—	—	—	—	—	—	4,792,02	Ingen afverkning eller utgift	—	—	—	—	—	—	
» Gryten..... ¹⁸⁾	8,839,60	—	—	—	—	—	—	7,312,46	110	624,50	—	73,05	150	4,00	153,00	
» Hökens-ås ¹⁹⁾	53,837,35	—	—	—	—	—	—	43,963,45	1,056	3,417,37	32,70	767,90	6,664	348,15	1,140,54	
» Vestra Stöpen..... ²⁰⁾	840,00	—	—	—	—	—	—	840,00	Ingen afverkning eller utgift	—	—	—	—	—	—	
Summa	75,235,31	6,050,19	114	969,55	—	51,68	430,00	56,907,93	1,166	3,011,87	32,70	840,95	6,814	370,40	1,607,11	
Summa Summarum	168,809,36	67,491,25	5,030	22,880,55	1,505,94	1,852,80	3,054,77	74,716,73	1,554	5,216,41	402,70	1,023,95	6,989	2,586,23	2,996,74	

¹⁾ Beredes, rensas och gallras. ²⁾ Större delen af afverkningen vindfädd skog samt afverkningar för reglering af vindfallsluckornas gränser. ³⁾ Traktuggningen börjad år 1868. Derförinnan berednings- och rensningshuggningar. ⁴⁾ o. ⁵⁾ Traktuggningen fortsatt. ⁶⁾ Större delen beredning, rensning och gallring. ^{7), 8), 9), 10) o. 11)} Traktuggningen fortsatt. ¹²⁾ o. ¹³⁾ Gallras och beredas. ¹⁴⁾ Numera uppmätt, men skogen för ung att traktugga. ¹⁵⁾ Traktuggningen fortsatt. ¹⁶⁾ Den obesädd delen af parken inhägnad och till stor del besädd. ¹⁷⁾ Föreningen om allmänningens delning beror på Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning. ¹⁸⁾ Uppgifterna omfatta endast år 1870, då traktuggningen började. ¹⁹⁾ Endast på tvänne af de 5 blocken afverkas medelst traktuggning, de öfriga blocken beredas. ²⁰⁾ Skoglös. Förtjenar ej att bibehållas under allmän vård.

<i>Allmänningen Rolken:</i>		
I Rånteriet	889,15.	
I Skaraborgs läns Enskilde Bank	2,000,00.	2,889,15.
<i>Allmänningen Gryten:</i>		
I Rånteriet	419,95.	
I Skaraborgs läns Enskilde Bank	300,00.	719,95.
<i>Allmänningen Östra Stöpen:</i>		
I Rånteriet	2,223,25.	
I Skaraborgs läns Enskilde Bank	3,300,00.	5,523,25.
Summa R:dr R:mt 9,502,61.		

På samma sätt, som under nästförflutna femårsperiod hafva allmänningarnes öfverskottsmedel, genom insättning i bankinrättning, gjorts räntebärande.

Undervisningsanstalt för skogsskötseln finnes ej inom länet.

Eke- och mullbärsplanteringar, andra nämnvärda *skogspanteringar* eller *flygsandsfält*, finnas ej heller i länet.

På samma sätt som för nästföregående femårsperiod saknas jemväl nu material för en statistik öfver exporten af skogsprodukter, af hvilka ej obetydligt säljes såväl på Göteborg som Vadstena och andra trakter af Östergötland, äfvensom i form af kol till Nerikes bergslagerne.

Följande ångsågar finnas inom länet:

I Norra Vadsbo fögderi vid Ek, Säby, Börstorp och Tjos, hvarst försågsats sammanlagdt 6,400 tolfter plank och bräder.

I Södra Vadsbo fögderi vid Stora Perstorp, Forsvik, Granviken, Edet och Lagersfors. Tillverkning 20,069 tolfter plank och 19,585 tolfter bräder. Ångsågarna vid Sveneby och Säckestad äro nedlagda och vid Hageby anlades år 1868 en ångsåg, vid hvilken försågsats tillhopa 2,000 kubikfamnar virke.

I Sköfde fögderi vid Dagsnäs, Vreten, Svensbro, Hjellö och Ekhammar, hvilken sistnämnda nedlades år 1868. Tillverkningsbelopp 32,613 tolfter plank och 44,616 tolfter bräder med ett sammanlagdt realisationsvärde af 551,938 r:dr 49 öre. Ångsågen vid Kenistad har ej under femårsperioden begagnats.

I Skara fögderi vid Härlingstorp, hvarifrån något tillverkningsbelopp ej är vordet uppgifvet.

I Vartofta fögderi vid Sandhem och Kallås år 1868 flyttad till Ljunghem. Tillverkningskvantitet 17,055 tolfter plank, 17,642 tolfter bräder och 4,600 tolfter bakar; värde, jemte af sågarnas innehafvare försålda bjelkar, läkten, takspån, timmer, ved och kol tillhopa 420,085 r:dr; samt vattensågarna vid Tidaholm med ett tillverkningsbelopp af 5,262 tolfter plank, 639 tolfter bräder och 7,904,730 stycken takspån; värde, jemte från Tidaholm försålda 516 tolfter bjelkar, 129,033 r:dr. Virke för ofvanstående tillverkningar har hufvudsakligen tagits på sågverksegarne skogar, med undantag allenast hvad angår sågen vid Sandhem, som är grundad på skogsköp från egendomarne Dintestorp och Tunarp.

Svedjande i skog förekommer numera ytterst sällan. Å krono- och allmänningsskogarne hafva någre *skogseldar* under femårsperioden ej inträffat. Å enskilde skogar omtalas *skogseldar* år 1867 å hemmanet Storhult i Hofva socken samt år 1868 å 19 ställen inom Norra Vadsbo fögderi, då omkring 1,560 tunnland skog afbrändes samt å Sättra bruks skogar inom Södra Vadsbo fögderi, dervid 30 tunnland af elden härjades. Å sistnämnda ställe anses elden vara anlagd och inom Norra Vadsbo fögderi är genom domstols undersökning ådaga-

lagdt, att tvenne af de ofvannämnde skogseldarne, hvarigenom bland annat å Göta kanalbolags område af elden ödelades omkring 500 tunnland skog, uppkommit genom brandstiftning, hvarför våldsverkarne blifvit till straff befordrade.

I afseende å det inflytande, de i länet befintliga tvenne glasbruk samt jernförädlingsverken utöfvat på skogsvården, har länsstyrelsen ej annat yttrande att meddela än det, som innefattas i senaste femårsberättelsen.

Getter äro sällsynta och förorsaka icke någon nämnvärd skada å skogarne. Deras antal uppgifves, år 1870 till 71, på sätt Tab. N:o 3 visar.

Virkesprisen, som i allmänhet stegrats, hafva utgjort: för ett byggnadstimmer, 30 fot långt, 7 tum i topp, ifrån 1 r:dr 50 öre till 3 r:dr 50 öre; för en sågstock, 10 å 12 alnar lång, 9 å 10 tum i topp, ifrån 2 till 5 r:dr; för en tolt plank, 20 å 30 r:dr; för en tolt bräder 3 å 8 r:dr; för en brofamn björkved 8 å 12 r:dr; för enahanda mått alved 6 å 8 r:dr; för en tunna kol 40 å 50 öre; för 100 gärdselstänger 1 r:dr å 3 r:dr 50 öre; för 100 stycken stör 1 r:dr 25 öre å 2 r:dr 50 öre; högst på slättbygden och lägst i skogsbygden samt beroende derjemte af tillgången på kommunikationsmedel.

I fråga om *torfmossarne* i länet, vågar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst åberopa den utredning, som innehålles i senaste femårsberättelsen, med följande tillägg:

I Gudhems härad 570 tunnland, hvaraf i Hånger, Mårby och Bjerka socknar 400 tunnland. Torflagret flere fot mäktigt, bestående af phanerogamer och ej obetydligt sphagnum. Årligen upptagas omkring 2,000,000 torf.

I Falköpings socken 70 tunnland. Någorlunda god. Allmänt använd. Å Mösseberg 100 tunnland. Mindre god. Ej begagnad.

I Vilske härad 2,145 tunnland, hvaraf:

i Klefva socken	150 tunnland	} Torfven, till störste delen af god beskaffenhet, användes till följd af skogsbrist temligen allmänt i orterne såsom brännmaterial.
i Ulleneds d:o	70 »	
i Gökhemms d:o	25 »	
i Marka d:o	900 »	
i Floby d:o	50 »	
i Göteveds d:o	600 »	
i Trävattna d:o	50 »	
i Jäla d:o	300 »	

I Valle härad finnas torfmossar af ej obetydlig ytvidd, men tillgång på skog motverkar deras användande; dock bearbetas:

i Hägguns socken 25 tunnland och	} Af god beskaffenhet.
i Istrums d:o 30 »	

I Vartofta härad uppgifvas, jemte de i förra femårsberättelsen omförmälde torfmossar, ytterligare 391 tunnland, hvaraf:

i Kinneveds socken, Lilla och Stora Karbon, Mönarps, Hasslebergs, Skräddare, Bredarebergs och Holmes- torps mossar 100 tunnland	} Öfverst hvitmossa, på djupet af god beskaffenhet. Användas.
i Vårkumla socken, Vissémossen 16 tunnland	
i Börstigs socken, Lilla och Stora Karbon 35 tunnland	
i Brismeneds » » » » 80 »	
i Grolanda socken, Fager-, Svarte-, Risa- och Holma mossar 35 tunnland	
i Hömles socken 10 tunnland till en del hvitmossa, föga använd;	} Af sämre beskaffenhet, föga använd;
i Dimbo » 100 »	
i Ottrafva » 5 »	
i Hångsdala socken 10 tunnland af medelmättig godhet; föga använd.	

Ifrån Södra Vadsbo fögderi äro följande i senaste femårsberättelsen ej upptagne torfmossar nu omförmälde, nämligen:

I Bellefors och Flistads pastorat den så kallade Degermossen af okänd areal, till större delen bestående af hvitmossa. Ej använd.

Torfmossar af flere hundra tunnlands ytvidd å Ryholms egor, inberäknade i arealinnehållet af de, såsom tillhörande Bellefors pastorat i femårsberättelsen för åren 1861—1865 uppgifne. 50 tunnland af desse mossar äro af utmärkt god beskaffenhet och torf har under femårsperioden å ett och ett halft tunnland årligen skördats.

I Fägeds socken 23 tunnland tillhöriga hemmanet Mjösäter. Djupet okänt. Ännu ej bearbetade och 5 tunnland tillhöriga hemmanet Rödjan, hvarest torf upptagits.

I Sveneby socken 160 tunnland tillhöriga Sveneby säteri samt hemmanen Jungås, Siggetorp, Björstorp och Sunnerkullen. Djup och godhet okända. Mossarne ej använda.

Inom Götlunda socken finnes en torfmosse af okänd areal, djuplek och godhet, ej bearbetad.

Dessutom finnas jemväl inom Habo och Gustaf Adolfs socknar vidsträckt, ännu icke undersökte mossar, som på djupet sannolikt innehålla bränntorf.

I Medelplana, Österplana, Ledsjö och Fullösa socknar af Kinne härad förekomma jemväl bränntorfmossar, men ytvidden och beskaffenheten af desamme hafva nu ej kunnat utrönas.

Enahanda är förhållandet med de Viste härads torfmossar, hvilka äro belägna i Trökörna, Främmostads, Malma och Bärebjörns socknar och icke i senaste femårsberättelsen förtecknade.

Jemväl under nu ifrågavarande femårsperiod har Hushållningssällskapet, på hufvudsakligen enahanda vilkor, som under den nästföregående, beredt allmänheten tillfälle till undervisning i torfberedning, medelst den instruktör, som varit af sällskapet antagen och aflönad.

Enligt dennes årsberättelser hafva under ledning af honom och hans elever blifvit upptagna:

År 1866	3,800,000 st. tramptorf,
» 1867	5,000,000 » »
» 1868	6,330,000 » » och
» 1869	7,550,000 » »

varande någon uppgift ej meddelad för år 1870, med hvilket års slut Hushållningssällskapet indragit det till berörda undervisning meddelade anslag, emedan kännedomen om torfberedningen då ansågs så spridd, att anslag för ändamålet ej vidare vore erforderligt. Genom denne anstalt har otvifvelaktigt användningen af torf inom länet blifvit väsentligen utvidgad och befördrad.

Stenkol begagnas föga och andra surrogat för brännmaterial äro ej att omförmäla.

Tab. N:o 5. Bilagda Tab. N:o 5 utvisar antalet *dödade rofdjur* under qvinqvennet.

Björn, varg, lodjur eller jerf hafva icke, såvidt känt är, under femårsperioden blifvit fällda. Antalet dödade räffvar utgjorde i medeltal under åren 1861—1865 917,8 individer och under nu ifrågavarande qvinqvennet 837 samt har således ej obetydligt minskats. Antalet har alltsedan år 1867 successivt aftagit och anledningen dertill är att söka i de minskade skottlönerne. Före tillämpningen af Eders Kongl. Maj:ts förnyade nådiga jagtstadga den 21 Oktober 1864 utgjorde dessa här i länet för gammal räff 9 och för unge 3 r:dr, hvilka på hemmanen

uttaxerades. Sedermera utbetalades 3 r:dr af statsmedel för hvarje dödad räff intill den 1 Juni 1869, då Eders Kongl. Maj:ts nådiga förordning den 29 Januari samma år, hvarigenom belöning för dödandet af räff och roffoglar upphörde, började att tillämpas. Ifrån början af år 1870 utgifvas af landstingets medel för hvarje dödad räff, äldre eller unge, 2 r:dr. Förhöjning af skottpenningarne synes vara erforderlig, för att uppmuntra jagtifvern i fråga om denna rofdjursart, som bland såväl matnyttigt villebråd som mindre hemdjur anställer den jemförelsevis största förödelsen. För år 1870, då all belöning för roffogelskott upphörde, kan någon redogörelse för dödade örnar, hökar och ufvar ej meddelas, likasom ock, då skottlönerne utgått efter olika grunder, jemförelse emellan medeltalet af beloppet utbetalda belöningar åren 1861—1865 samt 1866—1870 snarare blifver vilseledande än upplysande och derföre här uteslutes.

Erforderliga siffror för upprättande af tabellen N:o 6 angående *af rofdjur dödade husdjur* har det ej lyckats Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att insamlas.

E) Bergs- och brukshandtering. F) Fabriker. Tab. N:is 7a o. 7b. **manufakturerna och handtverkerin.** För dessa båda afdelningar redogöres serskildt för landsbygden och för städerna i Tab. N:is 7a och 7b och afse båda tabb. året 1870. I tabellerna hafva på grund af bristande specifikation i bevillningstaxeringslängderna, nu likasom tillförene, ej allestädes kunnat införas den egarne, för hvarje handtering påförda bevillning, likasom tillförlitliga upplysningar om tillverkningskvantitet och värden ej alltid kunnat erhållas. I öfrigt anmärkes, att jernbrukens antal, sedan Tidabolms och Åbolholms stångjernsverk blifvit nedlagda, utgöra inalles 7 eller Ribbingsfors, Skagersholm, Forsvik, Sättra, Lagersfors, Åreberg och Ryfors, fastän de, emedan en del hafva till föremål jemväl annan jernförädlingsindustri, måst, af enahanda skäl som i senaste femårsberättelsen omförmäles, upptagas till 12 fabriker, eller de serskilda verkstädernas sammanlagda antal. Vid tabellens begagnande bör dessutom iakttagas, att af de tvenne upptagne bänstamparne en drifves i sammanhang med jernstillverkningen vid Lagersfors samt tillhör egaren af bruket, äfvensom att egaren af Svanviks manufakturmedja i Skara fögderi jemväl derstädes idkar färgerihandtering; att den i tabellen upptagne trämassfabriken tillhör egarne af Forsviks bruk, hvilket under perioden blifvit försäldt till ett bolag, och de i tabellen upptagne vadmalstampar drifvas i sammanhang med färgerihandtering. Vexlingarna i rörelsen vid de hufvudsakligare jernförädlingsverken inhämtas af bilagda Tab. Litt. D.

Vid Forsvik upphörde, i anseende till ogynnsamma konjunkturer, år 1870 stångjerns- och spiksmidet och anlades i stället den här nedan omförmälde fabrik för tillverkning af pappersmassa af trä. Vid Åbolholms bruk nedlades stångjerns-smidet år 1867 och spiksmidet år 1868, sedan det visat sig, att tillverkningsvärdet uppgått till högre belopp än försäljningsvärdet.

Angående stångjernstillverkningen och manufaktursmidet vid Tidaholm åren 1866—1869, hafva uppgifter ej kunnat erhållas, emedan bruket varit utarrenderadt och arrendatorn vid tiden för uppgifternas insamlande afflyttat till annan ort inom riket. Stångjernstillverkningen derstädes har under år 1870 varit nedlagd.

I fråga om öfriga i Vartofta härad belägna mindre jernförädlingsverk, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst meddela, att vid Madängsholm befintliga 2 knipp- och 1 spikhammare varit högst obetydligt använde; att manufakturmidet vid Skemningsfors, spiksmidet vid Tumbäck, stångjerns- och kopparsmidet vid Källefall samt kopparsmidet vid Sättersfors under perioden helt och hållet legat nere, hvaremot på sistnämnda ställe tillverkats hvarjehanda till kvantiteter och värde ej uppgifna åkerbruksredskap. Vid 5 stycken redskaps-hammare, eller så kallade vattensläggor har, med en vinst af 2

r:dr 50 öre à 3 r:dr pr centner, till redskap förarbetats ungefär följande jernkvantiteter: vid Källebacken 40 centner, vid Slättäng 50 centner, vid Sättersfors 60 centner, vid Tunarp 100 centner och vid Öjeforsen 150 centner, allt årligen.

Afsättningsorten för bruks- och jernmanufaktur-tillverkningarna fortfar att vara Göteborg. Ett af Forsviks bruksegare gjort försök att, serskildt för jordbruksredskap, öppna en ny marknad i Ryssland, har under perioden ej i någon nämnvärd mån lyckats.

Tab. Litt. D.

Rörelsen vid jernförädlingsverken.

	Blåsmaskin.	Hårdar.	Hamnare.	Asjor.	Kupol-qvarnar.	1866.			1867.			1868.			1869.			1870.			Summa.		
						Tillverk- nings- värde.	Tillverk- nings- värde.	Försälj- nings- värde.	Tillverk- nings- värde.	Tillverk- nings- värde.	Försälj- nings- värde.	Tillverk- nings- värde.	Tillverk- nings- värde.	Försälj- nings- värde.	Tillverk- nings- värde.	Tillverk- nings- värde.	Försälj- nings- värde.	Tillverk- nings- värde.	Tillverk- nings- värde.	Försälj- nings- värde.	Centner.	R:dr.	R:dr.
<i>Stångjern.</i>																							
<i>I Norra Vadsbo fögderi.</i>																							
Ribbingsfors.....	—	2	3	—	—	8,213	51,798	60,858	7,842	48,566	54,266	8,315	51,510	56,625	8,285	49,918	54,515	8,670	49,234	56,875	41,325	251,026	283,139
Skagersholm.....	—	4	4	—	—	11,283	75,221	78,987	11,159	73,922	78,116	9,132	62,476	61,643	13,908	71,646	74,335	10,716	66,330	69,659	56,198	349,595	362,740
<i>I Södra Vadsbo fögderi.</i>																							
Forsvik.....	—	2	2	—	—	8,413	55,694	60,574	8,215	54,383	55,451	7,642	47,686	49,979	8,154	48,190	52,512	2,171	13,004	13,786	34,595	218,957	232,302
Sättra.....	—	1	3	—	—	8,210	49,161	52,362	8,237	49,884	48,589	8,132	47,663	52,870	8,242	47,552	48,550	8,290	48,112	49,347	41,111	242,372	251,718
Åboholm.....	—	2	1	—	—	441	3,494	3,307	101	673	662	—	—	—	—	—	—	—	—	—	542	4,167	3,969
Lagersfors.....	—	2	3	—	—	8,379	55,600	58,654	8,666	57,700	60,660	7,359	46,800	49,677	8,680	54,280	57,287	8,399	51,600	54,595	41,483	265,980	280,873
<i>I Sköfde fögderi.</i>																							
Åreberg.....	—	1	1	1	—	510	4,309	4,086	630	4,865	5,040	720	5,580	5,040	824	6,926	6,180	546	3,820	3,824	3,230	25,500	24,170
<i>I Vartofta fögderi.</i>																							
Ryfors.....	—	1	1	—	—	3,088	21,948	23,641	3,404	23,870	25,759	2,834	17,860	19,795	2,678	17,820	19,857	3,115	19,610	21,549	15,119	101,108	110,601
Tidaholm.....	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2	15	19	—	—	48,537	317,225	342,469	48,251	313,563	328,543	44,134	279,575	295,629	50,771	296,332	313,236	41,907	251,710	269,635	233,603	1,458,705	1,549,512
<i>Manufaktur- och spiksmide.</i>																							
Forsvik.....	—	—	4	10	—	1,237	23,400	23,902	1,288	22,734	22,908	1,598	24,830	27,055	1,453	21,653	24,185	1,018	16,969	19,098	6,594	109,566	117,148
Åboholm.....	—	—	2	—	—	214	3,446	3,424	273	4,537	4,519	252	3,704	3,594	—	—	—	—	—	—	739	11,687	11,537
Lagersfors.....	—	—	5	—	—	1,409	17,753	18,750	1,479	19,117	20,131	1,319	15,941	16,932	1,335	16,350	17,197	1,129	12,210	13,406	6,671	81,371	86,416
Ryfors.....	—	—	3	3	—	966	11,777	12,112	913	10,810	11,066	578	6,771	7,151	657	6,995	7,351	801	7,951	8,311	3,915	44,304	45,991
Tidaholm.....	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	380	5,325	5,725	380	5,325	5,725
Annefors.....	—	—	5	6	—	1,888	26,018	26,838	1,996	25,782	27,375	2,044	25,691	26,612	1,953	23,941	24,796	2,430	30,008	29,800	10,311	131,440	135,421
Summa	—	—	21	23	—	5,714	82,394	85,026	5,949	82,950	85,999	5,791	76,937	81,344	5,398	68,939	73,529	5,758	72,463	76,340	29,610	383,713	402,238
<i>Gjuteri.</i>																							
Forsvik.....	—	—	—	—	2	5,154	34,192	38,975	4,125	29,644	32,353	4,756	31,165	36,388	5,177	33,238	40,271	6,389	41,283	49,766	25,601	169,522	197,753
<i>Mekanisk verkstad med 6 jernsvarfvar, en hyffelmaskin, en cylinder-borrmaskin, 3 borrar-maskiner, en gängmaskin samt diverse andra maskiner för träarbeten</i>																							
	—	—	—	—	—	12,198	13,123	—	10,717	11,518	—	11,422	13,955	—	11,298	14,237	—	16,820	20,438	—	62,455	73,271	

Kolåtgången vid de större jernbruken, äfvensom vid Granvikens masugn inhemtas af bilagda tabell; vid jemförelse mellan hvilken tabell och ofvan intagna uppgifter om tillverkningskvantiteterna, tillförlitligheten af de från Tidaholm meddelade siffer-tal väl må ifrågasättas, då enligt desamma skulle hafva åtgått 1,889 tunnor kol till endast 380 centner smide, under det att vid Annefors 2,430 centner tillverkats med en kolåtgång af endast 440 tunnor.

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
	Tunnor.	Tunnor.	Tunnor.	Tunnor.	Tunnor.
Åtgången af träkol					
vid Ribbingsfors	19,097	16,083	21,404	19,803	21,929
» Skagersholm	45,861	47,376	49,246	46,532	44,686
» Forsvik	23,040	22,800	20,520	25,680	12,000
» Sättra	26,688	26,772	25,221	26,784	26,940
» Åboholm	8,351	10,680	1,034	—	—
» Åreberg	3,072	3,768	4,320	4,944	3,216
» Ryfors	19,992	21,216	16,954	16,340	18,245
» Tidaholm	—	—	—	—	1,889
» Annefors	432	420	369	402	444
» Lagersfors	21,370	22,066	20,621	23,283	23,020
» Granviken	81,792	84,480	85,488	73,464	68,208

	S t e n k o l .					K o k s .				
	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
	k.fot.	k.fot.	k.fot.	k.fot.	k.fot.	k.fot.	k.fot.	k.fot.	k.fot.	k.fot.
Åtgången af stenkol										
vid Forsvik ...	3,865	4,643	4,227	2,500	1,440	5,935	5,528	5,912	7,550	8,000
» Lagersfors	249	191	268	259	111	—	—	—	—	—

Beträffande förlagsorter för råämnen och brännmaterial samt begagnade kommunikationsleder för deras hemtransporterande har någon förändring ej egt rum under femårsperioden, hvadan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i detta hänseende underdånigst åberopar innehållet af senast för åren 1861—1865 afgifna femårsberättelse.

Tab. Litt. E. Vid den Baldersnäs bruksbolag fortfarande tillhöriga Granvikens *masugn*, med en gasrostugn, en blåsmaskin och ett krossverk har tillverkats tackjern enligt nedanstående Tab. Litt. E.

Tackjernstillverkningen har sålunda under de ofvanberörda fem åren tillskyndat bolaget en förlust af tillhoppa 60,960 r:dr,

hvaruti dock ingå ränta å egendomens inköpsvärde samt å rörelsekapital.

Förlagsorter och transportleder äro desamma som under nästföregående femårsperiod och brännmaterial hemtas såväl från egna som angränsande skogar. Köpekolen utgjorde:

År 1866: 8,880 tunnor, år 1867: 19,008 tunnor, år 1868: 34,560 tunnor, år 1869: 44,760 tunnor och år 1870: 42,504 tunnor. På egna skogar tillverkades år 1866: 72,912 tunnor, år 1867: 65,472 tunnor, år 1868: 50,922 tunnor, år 1869: 28,704 tunnor och år 1870: 25,704 tunnor. Några andra olycks-händelser i afseende på rörelse och personal äro ej att omförmäla, än att dels den 2 November 1867 mekaniska verkstaden vid Forsvik genom explosion af ett fotogénkäril afbrann, dervid flere personer skadades och en gosse ljöt döden af brännsår, dels år 1870 likaledes en minderårig, i följd af egen ovarsamhet, tillsatte lifvet i Forsviks såg.

Malmuppfördringen från *brunstensgrufvan* vid Bölet i Undenäs socken, hvilken de tvenne första åren i perioden hvilat, i anseende till egarens inträffade konkurs, har, sedan grufvorna inköpts af Baldersnäs bolag, ånyo börjat och lemnat år 1869: 800 centner, och år 1870: 3,000 centner, men uppgift å tillverknings- och försäljningspris har ej kunnat erhållas, emedan större delen af den brutna malmen är osåld och ett betydligt belopp ännu icke vaskadt och sofradt.

En på 1820-talet bearbetad, men sedermera nedlagd brunstensgrufva vid egendomen Mossebo i Mölltorps socken inmutades ånyo 1867 af handlanden Palmqvist i Rödesund och bearbetades ifrån den 6 Februari 1869 till den 5 Maj 1870, då, sedan inmutaren erhållit hvilostånd på obestämd tid, arbetet afstodnade i anseende till de dryga tillverkningskostnaderna och de låga försäljningsvärdena. Med användande af 3,602 dagsverken jemte erforderligt arbete vid stampning och sofring hade under tiden tillverkats 288 centner, till en del 80-procent-haltig brunsten, hvilken för ett pris af 13 r:dr 50 öre blifvit afyttrad till Rosendals fabrik vid Göteborg.

Vid Hönsätters *alumbruk* har tillverkats:

År 1866	698 tunnor å 18 r:dr,
» 1867	862 » å 19 »
» 1868	1,012 » å 18,50,
» 1869	984 » å 23 r:dr,
» 1870	624 » å 19 » ,

hvarförutan såsom biprodukter erhållits vitriol och rödfärg till icke uppgifvet belopp.

Quarnstensbrottet i Lugnås bearbetas fortfarande med fördel. Tillverkningen försäljes såväl direkte till reqvirenter, som till ett bolag, hvilket från hamnen vid Åsen i Björsätters socken ut-

Tab. Litt. E.

Tackjernstillverkningen vid Granvikens masugn.

1866.			1867.			1868.			1869.			1870.		
Tillverkningskvantitet.	Tillverkningsvärde.	Försäljningsvärde.	Tillverkningskvantitet.	Tillverkningsvärde.	Försäljningsvärde.	Tillverkningskvantitet.	Tillverkningsvärde.	Försäljningsvärde.	Tillverkningskvantitet.	Tillverkningsvärde.	Försäljningsvärde.	Tillverkningskvantitet.	Tillverkningsvärde.	Försäljningsvärde.
Centner.	R.dr.	R.dr.	Centner.	R.dr.	R.dr.	Centner.	R.dr.	R.dr.	Centner.	R.dr.	R.dr.	Centner.	R.dr.	R.dr.
36,254	121,450	120,725	37,033	128,134	119,616	40,567	137,927	126,569	36,707	123,702	100,944	30,335	97,988	80,387

skeppar stenarne till andre orter af riket. Årliga inkomsten uppskattas till 20 à 30,000 r:dr. Jemväl i Bergs, Timmersdala och Låstads socknar finnas qvarnstensbrott, af hvilka endast det i sistnämnda socken belägna under qvinqvenniet varit bearbetadt. Årliga tillverkningen utgör 10 à 12 stenar, hvilka för 50 à 60 r:dr stycket försäljas till Mariestad. Stenarne äro af god beskaffenhet och berget lemna tillfälle till ytterligare brytning.

Slipstensgrytet vid Katorp i Böja socken bearbetas fortfarande af 10 personer, hvilka årligen tillverka och till angränsande orter afsätta omkring 400 stycken slipstenar af växlande storlek för ett pris af 1 r:dr 50 öre à 2 r:dr 50 öre per stycke.

Fyra personer hafva varit sysselsatta med brytning af sandsten å Billingen och Klyftamoberget samt deraf haft en gemensam årsinkomst af 600 r:dr. Tillverkningskvantiteten är ej uppgifven. Stenen förarbetas till trappor, spishällar och skorstenar.

Å Kinnekulle och synnerligast å den der belägna egendomen Hellekis idkas *stenhuggeri* i icke ringa omfång. Fabriken derstädes för hyfling och slipning af tålgsten består af två hyffel och en slipmaskin för ångkraft.

Under år 1866 utgjorde försäljningsvärdet å sandsten 21,800 r:dr, 1867 14,400 r:dr, 1868 9,700 r:dr, 1869 3,400 r:dr, 1870 10,300 r:dr; d:o för hyflad och huggen tålgsten: år 1866 62,700 r:dr, 1867 36,700 r:dr, 1868 36,100 r:dr, 1869 30,100 r:dr och 1870 27,300 r:dr.

Afsättningsorterna hafva varit hufvudsakligen Göteborg, Stockholm och Vermland, till en del äfven Tyskland och Danmark. Antalet vid Hellekis med stenarbete och kalktillverkning sysselsatte arbetare har utgjort 80 à 100 årligen. Rörande det stenhuggningsarbete, som bedrivs å andra trakter af Kinnekulle än Hellekis hafva några uppgifter ej meddelats.

Kalktillverkning egde rum till ett belopp af år 1870 inom Sätters socken 18,900, inom Timmersdala socken 12,600 och inom Bergs socken 61,110 kubikfot, inom Våmbs socken samt vid foten af Mösseberg i Torbjörntorps och Friggeråkers socknar med en tillverkning af år 1866 27,140, år 1867 33,410, år 1868 34,340, år 1869 41,670 och år 1870 44,610 kubikfot; vid Ulunda i Valle härad, hvarest årligen producerats 70,000 kub.f. kalk, i Vilske, Klefva socken, till årligt belopp af 37,800 kub.f., med en arbetspersonal af 18 personer dagligen; i Gökheims socken, hvarest årliga tillverkningen i 14 ugnar, vårdade af 56 personer, uppgått till 28,000 tunnor; på 16 ställen inom Vartofta härad, Slöta, Åslede, Hvarfs, Dimbo och Hvalstads pastorat

med årstillverkning af omkring 18,000 tunnor; i Kinneklefva socken, der årligen omkring 12,000 tunnor kalk tillverkats; i Medelplana, Österplana, Husaby och Källby socknar till årligt belopp af cirka 80,000 tunnor; vid Hellekis, der tillverkningen uppgått till år 1866 202,000, år 1867 152,000, år 1868 175,000, år 1869 187,000 och år 1870 211,000 kub.f.; samt vid foten af Hunneberg inom Åse härad med årligt tillverkningsbelopp af omkring 40 à 50,000 kub.f. Kalken användes såväl till gödningsämne, som till mureriarbeten och har afyttrats dels inom länet, dels till Göteborg och andre delar af riket för ett pris ifrån 60 öre till 1 r:dr 10 öre per gammal tunna.

Kalkstensbrytningen vid Ulunda i Valle härad hade under femårsperioden nästan upphört, i anseende till låga försäljningspris. Deremot har dylik stentillverkning, ehuru i mindre omfång, egt rum inom Våmbs socken till ett belopp af 3,000 kvadratfot årligen och på 4 ställen i Falköpings, Åslede och Dimbo socknar af Vartofta härad, hvarest tillverkarne af denna handtering haft en nettoinkomst årligen af 500 r:dr.

Skifferbrottet å Binnebergsmo, tillhörigt Karlsborgs fästning, är öfvergifvet, sedan förrådet af sten blifvit upprymdt.

Af de i Tab. N:o 7a upptagna 4 *pappersbruk* har det Tab. N:o 7a. vid Katrinefors å Mariestads egoområde belägna, i anseende till innehafvarens obestånd, varit med föga ifver bedrifvet under under de fyra första åren af femårsperioden, och sedan detsamma år 1869 öfvergått i annan egares hand, har det, i anseende till pågående arbeten för dess utvidgning och förseende med tidsenliga maskiner i stället för tillföre använd handkraft, under år 1870 icke varit för ändamålet begagnadt.

Glastillverkningen vid Bromö, som de första åren af Tab. Litt. F. perioden omfattade jemväl buteljfabrikation, har från och med år 1869 varit inskränkt till fönsterglas, urglas, däckglas och takpannor. Sedan, genom ett under femårsperioden verkställt betydligare skogshygge, brukets egne skogar blifvit hårdt anlidade, begagnas numera till brännmaterial hufvudsakligast torf, hvarpå å brukets egoområde god tillgång finnes. För handterings resultat redovisar nedanstående Tab. Litt. F.

Vid Arnäs, som numera eges af fabriksfirman Carnegie & C:ni i Göteborg, tillverkas fortfarande buteljer, hvilka användas vid firmans porterbryggeri i sistnämnda stad. Tillverkningsvärdet utgjorde, enligt uppgift, år 1867: 80,204 r:dr 44 öre, år 1868: 57,844 r:dr 15 öre, år 1869: 73,271 r:dr 11 öre och år 1870, då 501,913 buteljer och 930,525 halbuteljer tillverkades,

Tab. Litt. F.

Glastillverkningen vid Bromö.

	G l a s t i l l v e r k n i n g e n .															Tillverkningsvärde. R.mt.	Försäljningsvärde. R.mt.	Ved- och torfåtgång.											
	I:ma sort.			A-sort.			B-sort.			U-sort.			Urglas.					Däckglas.			Takpannor.			B u t e l j e r , stycken.			Kastved, famnar.	Långved, famnar.	Torf, stycken.
	kistor.	bundlar.	stycken.	kistor.	bundlar.	stycken.	kistor.	bundlar.	stycken.	kistor.	bundlar.	stycken.	kistor.	bundlar.	stycken.			kistor.	bundlar.	stycken.	kistor.	bundlar.	stycken.	helbuteljer.	halfbuteljer.	sodavattenflaskor.			
År 1866	7	14	4 69	6	7 650	16	1 471	10	9	—	16	7	—	3	—	6 14	3	253,789	205,638	1,917	114,588,89	123,009	5,119	72	—				
» 1867	2	14	5 44	10	7 333	7	4 175	4	1	—	10	—	2	—	9 1	5	128,333	373,135	18,331	81,054,66	84,063,25	3,594	77	700,000					
» 1868	4	2	— 59	15	9 623	3	— 351	14	2	—	10	—	9	—	3	—	266,689	262,187	6,568	111,335,75	117,305,40	5,100	51½	1.431,000					
» 1869	3	3	5 41	9	3 579	9	4 550	19	5	—	13	—	1	12	—	6 15	—	—	—	—	63,932,72	70,960,87	1,819	51	4,251,435				
» 1870	14	10	2 39	9	5 608	4	9 556	9	3	—	13	2	1	7	2	4	—	—	—	—	67,358,25	85,861	127	559	4,354,750				

88,822 r:dr 36 öre. Tillverkningskvantiteten för de öfriga åren i perioden är ej uppgifven. Glasbruket drivs med 1 glasugn, 4 askugnar, 8 kylugnar och 2 temperugnar. Till bränsle begagnas torf och ved dels från brukets egne skogar, dels inköpt från närliggande kronoskogar. Omkring 30 barn årligen hafva i medeltal njutit undervisning vid brukets enskilda skola.

Under qvinvenniet hafva blifvit *nyanlagda*:

a) en trämassfabrik vid Forsvik, inrättad år 1870 för 3 slipverk, med tillhörande raffinörer, siktar, torkapparat m. m. Under de få dagar år 1870 fabriken var i verksamhet tillverkades 50 centner torr och 51 centner rå massa för en kostnad af 586 r:dr 27 öre. Anläggningskostnaden uppgick till 112,968 r:dr 6 öre;

b) tvenne träoljefabriker, en i närheten af Finnerödja jernvägsstation, anlagd år 1870, och 1 vid säteriet Åna i Undenäs år 1868 benämnd Vikens träoljefabrik. För tillverkningarna vid dessa fabriksinrättningar år 1870 redovisas i Tab. N:o 7a. Vid sistnämnda fabrik tillverkades:

År 1868: 3,288 kannor tjära och 4,870 kannor olja samt år 1869 8,704 kannor tjära och 11,006 kannor olja. Afsättningen, som lär hafva varit trög, har skett dels i orterne, dels på Örebro och Göteborg;

c) en hyffel- och snickerifabrik samt en splintfabrik vid Tidaholm, med obetydlig, ej uppgifven tillverkning under anläggningsåret 1870. Samma år inrättades jemväl vid Tidaholm en tändsticksfabrik benämnd "Vulkan" för tillverkning af såväl fosfors- som så kallade säkerhetständstickor;

d) en spinneri- och väfnadsfabrik vid Madängsholm år 1869;

e) en trådrullfabrik vid Qvarnekulla i Gustaf Adolfs socken år 1868, hvilken fabrik med 1870 års utgång dock blifvit nedlagd, samt

f) en mindre fabrik för beredning af färgstoffer vid hemmanet Sved, likaledes i Gustaf Adolfs socken. Ett färgstoff, liknande gulåkra, äfvensom röd och brun färg beredes af råämnet, hvilket upptages från botten af sjöarne: Alvasjön, Bredsjön samt Norra och Södra Vättnerna å häradsallmänningen Hökensås. Redskapen för färgberedningen bestå af ett kar, en vattenlår samt en torkugn. Störste delen af tillverkningen försäljes till Stensholms pappersbruk i Jönköpings län och beredde tillverkaren en inkomst år 1870 af 500 r:dr.

Den i senaste femårsberättelsen omförmälda ättikfabriken i Norra Vadsbo fögderi har upphört.

Bland *binärningar* och föremål för *hemslöjd* må nämnas linberedningen i Vadsbo härad, hvarifrån årligen lär hafva försålts 1,500 centner lin för 37½ å 45 r:dr per centner; tillverkningen af grofva yllemattor och hästtåcken i Amnehärads församling, uppgående till omkring 4 å 5,000 fot årligen, gällande i handel 12 å 16 öre pr fot; förfärdigandet af linne- och ylleväfnader i norra och östra delarne af södra Vadsbo fögderi, hvarifrån årligen en uppskattad försäljning eger rum af 1,500 fot ylle och 1,600 fot bomullstyg samt 12 å 13,000 fot lärft och 15,000 fot blångarnsväf, äfvensom tillverkningen af möbler och laggkärl inom Kyrkefalla, Habo, Gustaf Adolfs, Sandhems, Härja och Daretorps socknar samt båtbyggeri, numera endast vid hemmanet Bråten i Gustaf Adolfs socken, hvarest under femårsperioden trenne båtar om 100 ny-läster blifvit nybyggda, samt i norra delen af Södra Vadsbo fögderi, hvarest laggkärl till afsalu jemväl förfärdigas.

Nyanlagde fabriker. Binärningar. Fiske. Jagt.

Här torde ock förtjena att omnämnas den å hemmanet Knäpplan i Hjo socken inrättade *potatisrifningsanstalt*, med en maskin för dragkraft, vid hvilken egaren af hemmanet med biträde af hustru, barn och tjenstefolk till stärkelse eller potatismjöl beredt:

År 1866	3,780	kub.f. potatis,
» 1867	3,780	» »
» 1868	3,780	» »
» 1869	10,080	» »
» 1870	10,710	» »

med en nettobehållning sistnämnda år af omkring 775 riksdaler riksmünt.

Vid den Göta kanalbolag tillhöriga, åt enskild person till bruk och nyttjande upplåtna, *reparationsdockan vid Sjötorp* hafva blifvit nybyggda eller reparerade:

År 1866 med 3,095 dagsverken	27	fartyg.
» 1867 » 3,782	32	»
» 1868 » 4,662	25	»
» 1869 » 4,294	24	»
» 1870 » 4,089	18	»

Af ofvannämnda fartyg voro 6 stycken nybyggda.

Fisket i sjön Venern äfvensom i öfrige sjöar och vattendrag inom länet utgör fortfarande för kustinneväanerne en källa till ganska betydlig inkomst, för hvars uppskattning i penningar material saknas och svårigen torde kunna anskaffas. För reglerandet af laxfisket i Gullspångselfven hafva under femårsperioden åtgärder blifvit vidtagna och sammanträden egt rum, men först efter femårsperiodens slut har stadga i berörda hänseende blifvit af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utfärdad, i afsigt att förebygga laxynglets utödande och honfiskarnes uppfångande under den tid, de romstinna uppgå till lekplatserne. En kläckningsanstalt för lax och fetsik är med understöd af allmänna medel anlagd vid Gullspång. Anstalten är beräknad såsom depotplats för befruktad rom, hvarifrån försändningar årligen skola ske till andre delar af riket. Omkring 300,000 yngel frambringas årligen. Inkomsten af laxfisket i Gullspångselfven uppskattas af fiskeri-intendenten Videgren till 3,000 r:dr om året.

Vid Luttran i Habo och Starbäck i Gustaf Adolfs socken idkas fortfarande laxfiske, ehuru af ringa betydenhet. Omkring 12 centner lax vid det förra stället och 2 centner vid Starbäck fångas årligen och försäljas till Jönköping för 25 å 30 r:dr per centner. En af Hushållningssällskapet för år 1866 anställd undervisare i fiskodlingskonst, hvilken förut på sällskapets bekostnad genomgått en kurs vid statens normalstation för laxodling i Östanbäck i Vesternorrlands län, upphörde redan vid slutet af år 1867 med sin verksamhet i berörde egenskap, sedan Hushållningssällskapet, af orsak att denna anstalt ej syntes medföra det gagn och den nytta, som dermed till en början afsetts och att erfarenheten ådagalagt föga håg hos länsinneväanerne för fiskeri-handteringens upphjelpande genom fiskodling, indragit det för ändamålet beviljade anslag.

Jagt idkas synnerligast för nöjes skull och kan ej betraktas såsom någon egentlig binärning. Den vårdas dock numera allmänneligen bättre än förr, och jagtstadgan af d. 21 Oktober 1864 har, i det den framkallat ovilja emot handel med matnyttigt villebråd under förbjuden tid, otvifvelaktigt verksamt bidragit till detta

villebråds förökande och tillväxt. Indragningen af förut utdelade belöningar för räfvares och åtskilliga roffäglars fällande anses dock komma att verka i motsatt riktning, i det hågen för följandet af dessa skadedjur derigenom antages skola afsvalna, men i sådant fall bör man kunna förutsätta att landstinget skyddande träder emellan.

Förhållandet med bränvinstillverkningen och kostnaden derför inhemtas af vidstående tabell.

	Antal bränne- rin.	Tillverk- ningsbe- lopp. Kannor.	Afgifternas belopp. R:dr R:mt.	Kostna- derne för kontrollen. R:dr R:mt.
År 1866	63	1,610,218	966,130,80	48,121,60
» 1867	50	1,187,812,5	775,075,30	35,432,88
» 1868	51	1,278,036	894,625,20	38,661,80
» 1869	53	1,501,985	1,051,389,50	48,167,33
» 1870	50	1,560,405	1,092,283,50	44,982,62
Summa	—	7,133,456,5	4,779,504,30	215,366,32

4. Kommunikations-anstalter och varubyten.

Tab. N:o 8 a. A) **Landkommunikationer.** Allmänne lands-, härads- och socknevägarnes längd vid femårsperiodens slut, äfvensom längden af de under nämnda tid afsynade nye och förbättrade vägar jemte de af statsverket och kommunerna för vägförändringar utgifna belopp inhämtas af bilagda Tab. N:o 8 a. De skedda förändringarna i miltalet härleda sig dels från verkställda vägomläggningar, dels ock från felaktiga uppgifter till nästföregående femårsberättelse från t. f. kronofogden i dåvarande Leckö fögderi.

Beträffande vägnens beskaffenhet inom länet gäller fortfarande det af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i senaste femårsberättelsen uttalade omdömet, att de i allmänhet äro fullt fargilla och på många ställen goda. Förbättring af de sämre och djupare vägytorna har under perioden efterhand fortgått till en del medelst bokad sten, som under de skördefattiga åren 1867 och 1868, på åtskilliga kommuners föranstaltande, emot dagspenning tillverkades af medellösa personer, åt hvilka på detta sätt en välbehöflig arbetsförtjenst bereddes. Dyligt väglagningsämne uppgifves vara användt å en del af de såsom mindre ländige i senaste femårsberättelsen omnämnde vägarne i trakten af Leaby och inom Valle härad, äfvensom makadamisering egt rum på åtskilliga andra ställen och deribland Gudhems härad samt Odensåkers pastorat i Södra Vadsbo härad. På detta sätt bör man kunna antaga att samtliga farvägarne småningom och inom en ej alltför aflägsen framtid skola erhålla önskvärd fasthet och jemnhet, hvarå Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uppmärksamhet ock oafåtligen varit riktad.

Hvad angår fördelningen af väghållningsbesväret och den olika tyngd, hvarmed det må drabba serskilde väglottsegare, dristar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fortfarande uttala det omdöme, att tungan af väghållningen, om de därför erforderliga arbeten verkställas å lämplig och väl vald tid, ej kan kännas serdeles tryckande för landtmannen, om ock, med afseende på jordmännens beskaffenhet samt den närmare eller fjernare belägenheten af vägfyllnadsförråden, fullkomlig jemnlighet i besväret ej kan ernås. Oliheten utjemnas dock väsentligen i den mån, vid skeende nya vägdeltningar, en ändamålsenligare och mera omsorgsfull gradering af vägstyckena eger rum. Allmänna väglagningstiden är fortfarande densamma som tillföre, hvarom i senaste femårsberättelsen omnämnes.

Följande *nyanläggningar* eller väsentliga *förbättringar* af förut befintliga vägar äro att omnämna.

Inom *Södra Vadsbo fögderi* vid Rambotorp i Låstads socken sänktes i Juni månad år 1866 en backe och vägrätning skedde för en kostnad af 900 r:dr, hvilka fördelades på vägbyggnads-skyldige i Horns, Odensåkers, Tiavads och Låstads socknar.

Inom *Sköfde fögderi*. Den i berättelsen för åren 1861—1865 omnämnda vägomläggningen emellan staden Sköfde och gästgivaregården Klostret i Valle härad fullbordades och afsynades år 1868. 41,020 fot lång, fortlöper den i en dalgång längs Billingsberget, 88,7 fot lägre än den gamla vägen på bergsåsen, med ingenstädes större lutning än en fot på 20. Kostnaden för hela anläggningen har utgjort 54,986 r:dr 10 öre, hvartill staten bidragit med 40,000 r:dr, landstinget med 7,500 r:dr och kringliggande kommuner med återstoden. När några år förflutit och vägen hunnit sätta sig, bör densamma blifva af god beskaffenhet. För närvarande lemna den vid våt årstid i fråga om fasthet och stadga åtskilligt att önska.

En genom vattenflöde år 1866 skadad vägsträcka 0,01 mil lång emellan Borgunda och Edåsa gästgivaregård är under perioden iståndsatt på Gudhems härads vägbyggnadsskyldige innevänares bekostnad för 1,093 r:dr 27 öre, på sätt Tab. N:o 8 a visar. Den i senaste femårsberättelsen omnämnda vägomläggning emellan berörde tvenne gästgivaregårdar är fullbordad, men kostnaderne derfor, bestridde af kommunerna i granskapet, hafva ej blifvit uppgifne. Arbetet har blifvit af vederbörande hemmanssegare med eget folk och egne dragare verkställt.

Dessutom torde böra nämnas, att en backe Jerneklef i Källby socken på vägen emellan Lidköping och Vesterplana genom sammanskott af åtskilliga personer i kringliggande socknar blifvit planerad för 240 r:dr samt att en mindre betydlig vägomläggning i Forsby socken emellan Sköfde och Versås gästgivaregårdar blifvit påbörjad, för undvikande af en brant backe norr om den så kallade Hasslumsbron. Kostnaden härför bestrides af närbelägna kommuner, men som arbetet ej blifvit under perioden afslutadt, torde vidare redogörelse derfor böra till framtida åtgärd öfverlemnas. Några andra nyanläggningar eller förbättringar af redan befintliga vägar äro ej att omnämna.

Af de statsmedel, som till understödjande af vägundersökningar inom länet den 29 Mars 1860 ställdes till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förfogande, hafva några utbetalningar under femårsperioden ej egt rum. Behållningen deraf utgör således fortfarande 132 r:dr 62 öre.

Följande *större broar* äro under den tid, denna underdåniga berättelse omfattar, ombyggda:

Ullervadsbro öfver ån Tidån, för en kostnad af 3,000 r:dr;

Tiavadsbro öfver samma vattendrag för 110 r:dr, utskiftade på vederbörande inom Ekby församling;

Stora Mossbron inom Norra Vadsbo fögderi, i gränsen emot Södra Vadsbo, för 128 r:dr 36 öre;

Qvarnboletsbro i Fredsbergs socken för 125-r:dr;
bron vid Forsviks bruk öfver strömmen emellan sjöarne Viken och Botten för 600 r:dr, fördelade på det af $16\frac{5}{16}$ hemman bestående brolaget;

bron öfver Hornborgaån i Gudhems härad dels år 1866 för 4,200 r:dr, dels sedan år 1868 ras inträffat ytterligare för 1,200 r:dr, uttaxerade på brobyggnadsskyldige i Gudhems härad;

Hofsbro öfver Lidaån i Vilske härad, på bekostnad dels af bolaget för reglering af nämnda strömdrags vattenyta, hvilket tillskjutit 400 r:dr, dels af Vilske härads vägbyggnadsskyldige innevånare, hvilka verkställt körslor för en uppskattad kostnad af 200 r:dr; samt

de så kallade Käringe- och Guldsmedsbroarna i Viste härad, på vägen emellan Grästorps och Tengs gästgifvaregårdar, för tillhoppa 4,100 r:dr, hvaraf inom Viste härad utgått 2,700 r:dr och inom Åse härad 1,400 r:dr.

En mindre bro den så kallade Dränsbron i Ransbergs socken är ock under perioden ombyggd för en kostnad af 75 r:dr.

Väg- och bropenningar uppbäras icke någonstädes inom länet.

Färjor finnas icke. Den i senaste femårsberättelsen omnämnda båt fart emellan Bromö och Torsö i Venern samt emellan sistnämnda ö och fasta landet uppehålls fortfarande af dertill anslagna hemman, hvilka i stället äro från skjutsning befriade.

Å allmänna med skjutsstationer försedde vägar funnos vid periodens slut 690 grindar eller 345 mindre än år 1865, hvaraf 3 i Norra Vadsbo, 57 i Södra Vadsbo, 188 i Sköfde, 57 i Skara, 333 i Vartofta och 52 i Lidköpings fögderi, men i Barne härad fanns år 1870 icke någon grind öfver allmän lands- eller häradsväg.

Tab. No 86. Antalet år 1870 inom länet befintliga gästgifverin och utgångne hästar för gästgifveriskjuts samt kungs- och kronoskjuts, inhemtas af underdånigst bilagda Tab. No 8 b.

Skiljaktigheten emellan gästgifveriens antal enligt denna tabell och de enahanda uppgifter, som lemnades för år 1865, beror dels derpå att en gästgifvaregård under nu ifrågavarande femårsperiod blifvit indragen och förenad med annat gästgifveri, dels ock på tryckfel i den vid senaste femårsberättelsen fogade tabell, angående gästgifverin och skjutsning, hvaruti gästgifvaregårdarnes antal vid häradsvägarne upptagas till 8 i stället för härifrån uppgifne 7.

Följande förändringar och omflyttningar af gästgifverien hafva under femårsperioden egt rum, nemligen:

Gästgifvaregårdarne Keckstad och Timmersdala hafva, sedan Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-kollegium fastställt länsstyrelsens utslag angående deras förening blifvit sammandragne till ett gästgifveri i Rambotorp.

Likaledes, på grund af Kammar-kollegii fastställelse af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i detta och Örebro län gemensamt fattade beslut, har gästgifvaregården i Boderna blifvit flyttad och Vestgöta-andelen af detta gästgifveri förlagd till Finnerödja, i närheten af dervarande jernvägsstation.

Den 1 Juni 1868 öppnades gästgifvaregård i Hunnekulla, dit gästgifveriet blifvit flyttadt från Palstorp, Södra Vadsbo fögderi, på grund af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes af Kammar-kollegium fastställda utslag.

Slutligen är gästgifvaregården i Greby den 1 Juni 1870 flyttad till Värings jernvägsstation, enligt länsstyrelsens laga kraftvunna utslag den 31 Juli 1868.

Vid fördelning af det anslag, riksdagen anvisat till lättnad af skjutstungan i de fall, der densamma genom entreprenad bestrides och befinnes serdeles tryckande, har Skaraborgs län på sin lott erhållit:

År 1866 506 r:dr 38 öre, år 1867 701 r:dr 9 öre, år 1868 632 r:dr 16 öre till hvartera året 7 skjutslag, år 1869 752 r:dr 4 öre till 8 skjutslag och år 1870 692 r:dr 39 öre till 10 skjutslag, från hvilka bidraget till entreprenadskjuts utgått med mera än 16 r:dr på hvarje helt hemman. Det högsta understöd något skjutslag för 1 år erhållit var 169 r:dr 7 öre, som för år 1867 tillföll $13\frac{7}{8}$ mantal skjutsningsskyldige vid Rödesunds gästgifvaregård.

Skjutsanstalter utan samband med håll- och reservskjuts hafva i enlighet med Kongl. kungörelsen den 14 December 1866 varit inrättade vid: Elgarås, Moholm, Töreboda, Vara och Håkan- torps jernvägsstationer, af hvilka de tvenne förstnämnda, af brist på entreprenörer, redan upphört vid periodens slut. Skjutslegan utgjorde vid Töreboda 1 r:dr 50 öre samt vid Vara och Håkan- torp 1 r:dr 20 öre per häst och mil, åkdonseleg oräknad. Den fortgående minskningen i utgångna hästantalet vid gästgifverien härleder sig uteslutande från ökade tillfällen till bekvämare samt mera regelbundna och skyndsamma befordringsmedel. Serskilda postlinier utom jernvägarne äro Mariestad—Hofva—Vermland, Mariestad—Lidköping—Skara, Moholm—Karlsborg med alter- nativ rigtning dels söder och dels norr om sjöarne Viken och Örlen, hvilken linie står i samband med daglig diligensfart emellan Mariestad och Moholm, Hjo—Fågelås—Baltack—Falköping samt Hjo—Sköfde—Skara med postdiligens. Diligensfarten emellan Mariestad och Moholm, inrättad och bekostad af ett enskildt bolag i nämnda stad, har under perioden inbragt, inberäknadt 1,600 r:dr årlig ersättning af Kongl. postverket för postens forslande, 15,413 r:dr 93 öre, eller i medeltal för hvarje år 3,082 r:dr 79 öre. Utgifterna under samma tid hade uppgått till 14,699 r:dr 21 öre och bolagets behållning år 1870 utgjorde jemte inventarier af vagnar och seldon m. m. 559 r:dr 64 öre.

Samtliga posthemman i länet, hvilka jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 19 Augusti 1870 indrogos, äro numera inroterade och posterne, der de ej på jernväg eller med diligens befordras, fortskaffas af entreprenörer, enligt serskilda med post- verket träffade aftal.

Fångforslingen från orterne till länshäktet af försvarslöse och personer, hvilka förvandlingsvis böra försona ådömda böter, har besörjts, likasom skjutsen från häktet af transport- och ran- saktionsfångar, på enahanda sätt och samma vilkor som i se- naste femårsberättelsen äro uppgifna. Den 19 Juni 1870 höjdes dock skjutslegan för sistnämnda skjutsning från 74 till 75 öre milen för hvarje häst, oberäknadt 3 öre vagnpenningar per mil.

Kronobrefbäringen fullgöres numera i hela länet af dertill indelade hemmansägare emot ersättning af samtliga brefbärings- skyldige, härads- och tingslagsvis eller per länsmansdistrikt, med undantag allenast af Vadsbo härad och Leaby tingslag af Vartofta härad, hvarest de till kronobrefbärings utgörande an- slagna hemman njuta befrielse från skjutsning. I Binnebergs tingslag af Södra Vadsbo härad är likväl sedan den 1 Oktober 1870 kronobrefbäringen ordnad, med beräkning af penninge- ersättning till dem, som dermed effektivt besväras. Brefbärings- afgifterna år 1870 utgjorde: i Sköfde fögderi 1,692 r:dr 10 öre fördelade på $509\frac{5}{96}$ hemman,

i Skara fögderi 1,749 r:dr 40 öre fördelade på 465⁷/₃₂ hemman, i Vartofta fögderi, med undantag af Leaby tingslag, 1,782 r:dr 48 öre, fördelade på 319⁷/₃₂ hemman kronoskatte och 157⁵/₁₆ mantal frälse,

i Lidköpings fögderi 1,445 r:dr 26 öre, fördelade på 297¹⁴/₂₄₀ mantal kronoskatte och 128¹/₄ mantal frälse samt

i Barne fögderi 2,350 r:dr 83 öre, fördelade på 321¹²³/₁₉₂ mantal krono och kronoskatte samt 209 mantal frälse.

Ifråga om varuforslingen gäller enahanda yttrande, som i senaste femårsberättelsen är meddeladt, eller att densamma, der den förekommer, är tillfällig och såsom näringskälla obetydlig.

Af *jernvägar* tillhörige enskilda bolag har Uddevalla—Venersborg—Herrljunga—vägen, hvilken genomlöper länet på en sträcka af 4,6527 mil och på denna väglängd är försedd med 6 stationer, nemligen: Salsta, Grästorp, Ulfstorp, Håkantorps, Vara och Vedum varit öppnad för trafik sedan den 17 Maj 1867. Högt uppskattade äro de fördelar, denna kommunikations-anstalt skänker den bördige ort, som deraf genomskäres, och jordbruket med dess binärningar blomstra i dess granskap. Den närmare sifferredogörelsen för jernvägsbolagets verksamhet torde dock tillkomma Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Elfsborgs län, hvarest bolagets styrelse har sitt säte.

De i senaste femårsberättelsen omförmälda tvenne bansträckningar från Lidköping till Håkantorps och från Mariestad till Moholm hafva ännu icke kommit till stånd.

Tvenne andra jernbansförbindelser emellan Hjo och Stens- torps station å statens vestra jernvägs-stambana samt ifrån Skara öfver Axevall likaledes till vestra stambanan hafva under perioden varit påtänkta, men ej kommit till utförande.

B) Sjökommunikationer. Följande passagerare-*ångfartyg* hafva gjort reguliera turer inom länet, nemligen: ångaren Örn emellan Jönköping, Hjo och kusthamnarna vid Vettern samt ånfartygen Mariestad och Lidköping emellan Mariestad och Göteborg, med anlöpande af Hellekis och Venersborg, hvilken trafiklinea ångbåten Venersborg i stället för Lidköping åren 1869 och 1870 öfvertagit, hvarjemte ångarne Motala Ström, Karlstad, Per Brahe och Vadstena, på resor genom Göta kanal, å bestämda tider angjort ställen inom länet. Öfrige ångbåtar som idkat sjöfart på Göta kanal och derunder på obestämda tider inträffat vid de invid kanalleden belägne orter hafva varit: Vieille Montagne, Birger Jarl, Birger, Mercurius, Fraser, Göta kanal, Vermland, Kasper Ehrenborg, Linné, Småland, Brage, Askersund, Ströms- holm, Dalsland, Uddeholm, Gustaf Vasa, Olga, Sten Sture, John, Freden, Behm, Karlsborg, Svan, Vidar, Norden, Gude och Karl Sparre. En mindre odäckad ångslup, benämnd Lidan med en 5 hästkrafters ångmaskin, afsedd hufvudsakligen för persontrafik till och från torgdagarne i Lidköping samt för bogsering af kalkprämar m. m. från Kinnekulle till landtegendomarne utmed Lidaån, trafikerar sedan hösten 1869 farleden ifrån Lidköping 2 mil uppåt nämnda å.

Några andra *kusthamnar* än de i nästföregående femårs- berättelse omförmälda, hvilkas djup der äro beskrifna, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande nu icke att uppgifva med undantag af en 7 fot djup hamn vid Råbäck samt en hamn vid Margreteberg i Näs socken med en djuplek af 9 fot. Ham- nen i Mariestad, som medgifver tillträde för 9¹/₂ fot djupgående fartyg, har under femårsperioden haft en inkomst af samman-

räknadt 26,050 r:dr. Utgifterna hafva uppgått till 13,002 r:dr 3 öre och i behållning har således återstått 13,047 r:dr 97 öre. Hamnkassans skuld till aktieegarne 3,000 r:dr är gulden och hamnen har, i följd deraf och i öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts nådiga föreskrift i skrifvelse angående hamn- anläggningen, blifvit af bolaget öfverlemnadt till staden, som dock genom sine fullmäktige vägrat att densamma emottaga, hvarom ännu icke avslutad tvist varit anhängiggjord. Taxa för hamn- umgälderna, gällande till slutet af innevarande år, är af Eders Kongl. Maj:ts fastställd. Hamnen i Hjo, som i senaste femårs- berättelsen är närmare beskrifven, har nära nog afbördadt sin skuld till aktieegarne, så att den tidpunkt senast inom 2 å 3 år bör vara inne, då, sedan skulden blifvit betald, hamnbyggnaden, enligt föreskrifterna vid anläggningen, skall tillfalla staden. Till reparationsfond afsättes årligen 10 procent af inkomsten. Ham- nen i Lidköping, hvars djup vid vänlig vattenhöjd i Venern är 14 fot, hade vid femårsperiodens slut en behållning i kassan af 74,941 r:dr 92 öre i stället för 41,124 r:dr 1 öre år 1865. Denna anläggning hade redan under nästföregående femårs- perioden öfverlemnats till kommunen, som sedermera deraf njutit räntan och inkomsten.

De hufvudsakliga trafiklinierna inom länet äro redan i senaste femårsberättelsen uppgifna och hafva sedermera ej undergått någon förändring. Göta kanal, som är 10 fot djup och ej får befaras af fartyg, hvilka sticka djupare än 9¹/₂ fot, sträcker sig genom länet till en längd af 124,000 fot och förbinder sjöarne Venern, Vettern, Botten och Viken.

I den Skaraborgs län tillhörande andel af sjön Venern äro 10 fyror uppförde, hvilka vårdas af 9 fyrvaktare aflönade med tillhoppa 1,165 r:dr. Kostnaden för hvarje fyr utgör årligen 60 r:dr. Lotsstaten består af en lotsbefälhafvare, gemensam för hela Venern samt af 34 lotsar eller prickhållare, hvilka under sin uppsigt hafva 568 serskilda prickar, 4 bojar och 123 stycken fasta sjömärken bestående af spirbåkar, stänger med tafloer eller tunnor i toppen samt kummel af sten. Årliga aflöningsbeloppet till lotsstaten utgör 1,801 r:dr. För de åtgärder, som blifvit vidtagna för obehindrad förbindelse jemväl nattetid emellan östra och vestra delarne af Venern, redogör berättelsen för perioden 1861—1865. Upprensningen af Strömsundet i Ekens skärgård har ännu icke blifvit beslutad eller verkställd. Vid Karlsborg finnes fortfarande en fyr och tvenne lotsar äro anställda vid Rödesund och Forsvik. Fyr- och båkväsendet i Venern är ställdt under öfverinseende af en i Karlstad förlagd "Direktion för segelfartens förbättrande å sjön Venern" och genom afgifter af de sjöfarande beredes medel till omkostnadernes bestridande, hvar- till någon gång, såsom vid nye fyrars uppförande, statsanslag varit beviljadt.

Göta kanal har varit öppen för segelfart:

år 1866	från den	18 April	till den	10 December.
» 1867	»	» 4 Maj	»	» 10 »
» 1868	»	» 8 April	»	» 6 »
» 1869	»	» 13 »	»	» 17 »
» 1870	»	» 27 »	»	» 10 »

Segelbara floder finnas icke.

Flottning har endast egt rum å Bottensjön och Stråken. De upprensningar af vattendrag, som under femårsperioden egt rum, äro redan här ofvan under tredje afdelningen närmare beskrifna.

Frågan om reglering af sjön Venerns vattenyta, hvilken vanligtvis vaknar till lif vid de tidpunkter, då vattenmassan ökas och strandegarne lida af öfversvämningar, har under nu ifrågasvarande femårsperiod, då vattenhöjden småningom aftagit, såvidt känt är, icke varit föremål för handläggning.

Någon ny kanal är icke under perioden anlagd.

Jemte *postkontoren* i städerna samt vid jernvägsstationerna inom länet, funnos vid femårsperiodens slut postexpeditioner i Hofva och Karlsborg samt poststationer å Karlslund, Ranekulle, Nya Lerdala, Södra Fogelås, Baltack, Essunga och Hellekis.

Telegrafstationer finnas i Mariestad, Skara, Lidköping, å Karlsborg samt vid hvardera af stationerna å vestra jernvägsstambanan. Jernvägens telegrafledning har emot afgift fått begagnas af allmänheten, då de ej för jernvägens behof varit upptagna.

Tab. N:o 9 a o. 9 b. C) **Sjöfart och handel.** Antal och lästetal af fartyg och båtar med skeppare och besättningar samt antalet handlande och deras betjening redovisas i Tab. N:o 9 a och 9 b.

Sjöfarten är af ringa betydelse och lästetalet å fartyg, tillhöriga redare inom länet, har sedan år 1865 minskats.

Några andra å farvattnen i länet timade sjöskador hafva ej blifvit anmälda, än den, som hösten 1870 träffade en mindre segelskuta å Vettern, hvilken lastad med spannmål sjönk, men sedermera bergades jemte en del af lasten. Besättningen blef räddad.

Varuutbytena inom länet ske fortfarande å torgdagar och marknader såväl å landet som i städerna. Landtmannen torgför sina produkter och förser sig i utbyte med behöfligt köpmannagods.

I afseende å de hufvudsakliga afsättningsorterna för länets alster, är intet att tillägga till hvad senaste femårsberättelsen derom innehåller.

Marknaderna hvilka år 1865 voro 52 till antalet hade år 1870 minskats till 43. Marknadsplatserne hafva jemte städerna varit Hofva, Högastensplatsen, Kongslena, Algutstorp, Slädened, Slättäng, Ullened, Enebacken, Onsjö, Jung, Rödesund, Torsö, Töreboda, Naum, Våring, Ingatorp och Öfverby. Samtliga marknaderne å landet hafva till hufvudsakligt föremål kreaturs-handel utom marknaden i Öfverby, der linhandeln är hufvudsak. Å hästmarknaden i Sköfde, vanligen remonmarknaden kallad, afsättas merendels till betydligt antal såväl arbets- som lyxhästar. Torgdagar hållas 2 gånger i veckan i städerna och å Karlsborg samt dessutom en gång i veckan vid Töreboda, Hofva, Udenäs sockenstuga och Moholm, en gång hvarannan vecka vid Tidaholms bruk och en gång i månaden vid Finnerödja kyrka.

Afgifterna för bränvinsförsäljningen och beloppet af städernas, landstingets och Hushållningssällskapets andelar deruti inhemtas af underdånigst bifogade tabeller.

Hushållningssällskapets andel i nämnda afgifter har under detta likasom under föregående lustrum användts till jordbrukets och dermed samband egande näringars utbildande och förkofran.

	Minuterung.		Utskänkning.	
	Kannor.	Afgift.	Kannor.	Afgift.
<i>Å landet.</i>				
År 1866—1867	15,407,72	3,851,93	14,608,00	5,843,20
» 1867—1868	13,857,00	3,464,25	15,891,63	6,356,66
» 1868—1869	8,270,68	2,067,67	12,158,75	4,863,50
» 1869—1870	13,122,00	3,280,50	11,712,50	4,685,00
» 1870—1871	20,029,00	5,007,25	15,250,00	6,100,00
Summa	70,686,40	17,671,60	69,620,90	27,818,36
<i>I städerna.</i>				
År 1866—1867	53,050,00	13,262,50	95,383,37,5	38,153,35
» 1867—1868	44,500,00	11,125,00	96,078,15	38,431,26
» 1868—1869	57,395,00	14,348,75	104,190,32,5	41,676,13
» 1869—1870	22,670,00	5,667,50	118,343,67,5	47,337,47
» 1870—1871	23,630,00	5,907,50	90,626,35	36,250,54
Summa	201,245,00	50,311,25	504,621,87,5	201,848,75
Summa Summarum	271,931,40	67,982,85	574,242,77,5	229,697,11

Utskännings-år.	Städerna.	Landstinget.	Hushållningssällskapet.
1866—1867	30,788,52	12,236,56	12,236,56
1867—1868	29,674,25	11,771,67	11,771,67
1868—1869	33,547,67	12,469,17	12,469,17
1869—1870	32,643,45	12,050,99	12,050,99
1870—1871	28,575,85	10,699,25	10,699,25
Summa	155,229,74	59,227,44	59,227,44

Landstingets andel har ingått till dess kassa och jemte andre tillgångar, utan åtskilnad, anvisats till de utgifter, tinget för hvarjehanda dess befogenhet tillhörande föremål beslutat. Socknarna å landet hafva merendels använt berörda inkomster till fattigvårdsbehof, någon gång såsom bidrag till folkskoleutgifterna, inköp af böcker till sockenbiblioteken samt fattiga skolbarns understödjande. Städernas andelar i berörda afgifter hafva blifvit använda: i Mariestad såsom bidrag till bekostande af stadsutgifterna i allmänhet; i Lidköping till fattigvårds- och folkskolekostnader, till ränta och amortering å ett lån för uppförande af elementarläroverkshus, till kyrkans reparation samt till inköp af en brandspruta efter engelsk modell; i Skara till ökande af den för fattigvårds- och folkskolebehof samlade fond, hvilken vid 1870 års slut uppgick till 17,408 r:dr 39 öre; i Sköfde till expropriation af jord för stadens utvidgning, utläggande af nya gator, träplantering å allmänne platser samt underhåll af vattenledningen; i Hjo till brandredskapens förbättrande, den nye begravningsplatsens ordnande, omkostnader för småskolan och amortering af stadens skuld för läroverkshuset; samt i Falköping till omläggning af stadens gator, makadamisering af vägarne, reparation af staden tillhörige byggnader, inköp af en ny spruta och eldsläckningsredskapens ordnande.

5. Kameralförhållanden.

Antal *hemman* och *lägenheter* af alla slag efter olika natur vid periodens slut, äfvensom antal tomter och jordarealen i stä-

derna vid samma tid inhemtas af bilagda Tab. N:o 10. Skiljaktigheterna i det uppgifna hemmantalet inom länet år 1865 och

år 1870, härleder sig derifrån, att vid den under femårsperioden verkställda revision och omarbetning af jordeböckerna en del felaktigheter blifvit anmärkta och rättade. Tabellen angående städernas tomter och jordareal är upprättad i öfverensstämmelse med senare uppmätningar och kartor med tillhörande beskrifningar, der sådana varit tillgängliga och lärer, enligt vederbörande magistraters uppgifter, nu vara med verkliga förhållandet så öfverensstämmande, som med delvis gjorda approximativa beräkningar kan vara förenligt.

Utän åsatt mantal hafva under perioden 20 kronolägenheter blifvit skattlagda. $72233/15552$ mantal krono- och 47 kronolägenheter äro under femårsperioden till skatte köpta. 250 mål, angående bestämmande af afgäld för jordafsöndringar från enskilda hemman, äro under perioden handlagda och slutligen afgjorda.

Af efterföljande tabell inhämtas antalet af verkställda hemmanskyfningar under qvinqvenniet.

	Antal.	Antal delegare.	Mantal.	Skiftade qv.ref.
År 1866	102	290	26,192	38,042
» 1867	85	259	27,768	38,874
» 1868	111	324	31,618	40,750
» 1869	73	251	23,117	29,078
» 1870	81	251	23,245	30,061
Summa	452	1,375	131,940	176,605
Medeltal	90	275	26,388	35,361

Tab. Litt. G. Tomternas och jordarealens fördelning på länets städer år 1870 framgår af nedanstående Tab. Litt. G.

Tab. N:o 11. Uppgifter angående skiftesverket i länet innefattas i bifogade Tab. N:o 11. Laga skiftenas antal, som under nästföljande qvinqvennium utgjorde 192 å 272 $\frac{3}{16}$ förmedlade hemman, uppgå för nu ifrågavarande period till endast 100 å 66 hemman samt äro således i starkt aftagande. Från Södra Vadsbo fögderi uppgifvas 4 hemman och från Vartofta fögderi 4 byar ännu vara oskiftade, men tillförlitliga upplysningar angående hela antalet oskiftade jordegdomar i länet har det ej lyckats Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att anskaffa.

Landtmäteripersonalens antal utgjorde år 1870 16 på eget ansvar arbetande landtmätare och 12 biträden. Den landtmä-

tarne tillfallne andel af de i kol. 25 af sistnämnda tabell intagna belopp utgjorde, enligt uträkning, år

1866. 1867. 1868. 1869. 1870.
R:dr 15,264. 9,974. 9,682. 11,303. 15,986,

eller i medeltal 12,442 r:dr, som fördelade på ofvanbemälda 28 personer lemna för hvardera en qvot af 444 r:dr 39 öre, eller ett belopp otillräckligt äfven för de mest anspråkslösa fordringar på timligt uppehälle.

I afseende på laga skiftenas inverkan på jordbruket och de personer, hvilka dervid äro sysselsatta, dristar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande åberopa det i senaste femårsberättelsen uttalade omdöme.

Föreskrifven redogörelse för kronouppbörden öfverlemnar Tab. N:o 12.

Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande härvid, sammanfattad i närlagda Tab. N:o 12. Uppbörden har oakadt de hårda åren under perioden lätt och obehindradt influtit och föga rester, hufvudsakligast beroende på handräkning och inhibition, endast jemförelsevis sällan på pantförsäljning, hafva behöft balanseras.

Landstingets kassabehållning, hvilken år 1865 utgjorde 24,745 r:dr 64 öre, hade vid 1870 års slut ökats till 63,767 r:dr 25 öre, hvaribland likväl ingick 50,000 r:dr, eller värdet af 500 aktier i Herrljunga—Venersborg—Uddevalla-jernvägen. Med återstoden 13,767 r:dr 25 öre skulle betäckas 20,000 r:dr uppburna medel till understödjande af jernvägsanläggningarna Mariestad—Moholm och Lidköping—Håkantorp, så att om det får antagas, att nyssberörda jernvägsaktier ej äro ämnade att realiseras, äfven om detta till nämnvärdt belopp skulle kunna ske, rätteligen i kassan förefinnes en brist af 6,232 r:dr 75 öre, hvilka måste genom uttaxering fyllas. Under femårsperioden har i landstingsskatt på innevävarne i länet utdebiterats 35,580 r:dr 96 öre hvardera åren 1866, 1867 och 1868 med 7 öre samt åren 1869 och 1870 med 14 öre per bevillningsriksdaler. För upprättandet af en statistik öfver sockenkommunernas finanser har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vidtagit åtgärd, men de i sådant afseende uppgjorda och kronofogdarne för uppgifternas insamlade tillsända formulär hafva ännu icke hunnit inkomma i för ändamålet användbart skick, hvadan det sammandrag, som härstädes kommer att i ämnet utarbetas, framdeles torde få öfverlemnas, såsom supplement till denna underdåniga berättelse.

Tab. Litt. G.

Hus, tomter och jordar i städerna år 1870.

	Tomter.		Antal nybyggda boningshus.	Jordar och lägenheter						Taxeringsvärde i R:dr R.mt.		
	Antal			Åker.	Äng.	Skog.	Betesmark m. m.	Summa jordareal.	Nuvarande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.
	bebyggda.	obebyggda.										
Mariestad	135	21	—	4,260,00	470,40	4,704,00	—	9,374,40	4	1,409,249	362,107	1,771,356
Skara	107	3	3	10,000,00	—	2,200,00	4,600,00	16,800,00	20	951,100	652,200	1,603,300
Lidköping	182	5	5	5,306,00	—	11,282,94	—	16,588,94	16	1,857,220	517,300	2,374,520
Sköfde	93	30	4	3,600,47	2,117,90	1,877,66	1,101,06	8,697,09	4	1,249,115	288,290	1,537,405
Hjo	80	40	2	4,523,40	821,00	482,00	3,115,40	8,941,80	31	574,901	281,422	856,323
Falköping	73	—	—	10,111,83	—	—	780,15	10,892,00	243	675,500	295,500	971,000
Summa	670	99	14	37,741,72	3,409,30	20,546,60	9,596,81	71,294,23	711	6,717,055	2,396,819	9,113,904

K. M:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1866—1870. Skaraborgs län.

6. Politi.

Af de i länet befintliga tillämpningsskolor har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande redan här ofvan i korthet redogjort för landbruksskolornas verksamhet och beträffande veterinärskolan i Skara hänvisar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till efterföljande tabell. Skilnaden emellan den i tabellen upptagna kapitalbehållning och den, som uppkommer då från föregående årets behållning afdrages det följande årets utgifter och till det sålunda uppkomna tal lägges detta sistnämnda års inkomster, härleder sig derifrån, att under rubrikerna inkomster och utgifter upptagna och inbetalda lån ej ingått; varande från kapitalbehållningen skulderna ej afräknade; och utgjorde veterinärskolans skuld år 1870 i December 1,700 r:dr.

År.	Inkomster.		Utgifter.		Kapitalfond vid slutet af hvarje år.		Antal elever.	Å inrättningen för vård inägnade kreatur.	Å inrättningen för erhållande af rådj uppsäade kreatur.	Å inrättningen för erhållande af rådj uppsäade kreatur.	Utom inrättningen vårdade eller besigtigade.	Summa kreatur.	Dödlighetsproc. af de å inrättningen vårdade djuren.
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:t.	R:dr	R:t.							
1866...	6,097,07		6,232,10		18,950,00	24	343	634	824	1,801	1,75		
1867 ..	6,183,71		5,772,28		18,950,00	27	250	733	613	1,596	2,8		
1868 ..	8,317,72		6,301,45		20,547,20	25	303	926	797	2,026	1,5		
1869 ..	8,426,82		11,381,49		18,950,00	25	366	920	912	2,198	0,8		
1870...	5,952,73		6,874,78		18,352,83	30	326	1,095	1,282	2,703	2,25		

För denna skolas uppkomst, organisation, det välgörande inflytandet af dess verksamhet och de materiella hjälpkällor, hvaröfver den förfogar, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande omständligt redogjort i den senast afgifna femårsberättelsen för länet, hvilken i berörda hänseenden därför endast torde få i underdanighet återopas. Under femårsperioden har dels genom gåfva, 1,500 r:dr, af numera afidne apotekaren O. M. Kylander i lifstiden, dels genom anslag af landstinget 1,950 r:dr, dels ock medelst lån, en ny byggnad, inredd till apotek, laboratorium, 3 rum för en lärare samt 12 rum för elever, blifvit uppförd, hvarigenom en länge öfverklagad brist afhjelpats.

Ett likaledes länge känt behof af en ny smedja för att bereda möjlighet till en utvidgad undervisning i hofbeslagskonsten, har ej blifvit tillfredsstäldt, oakadt Hushållningssällskapet för sådant ändamål anvisat $\frac{1}{3}$ af kostnaden, under uttryckt förhoppning att återstoden skulle af rikets öfriga Hushållningssällskap, eller af allmänna medel tillskjutas. En af Eders Kongl. Maj:ts Landbruks-akademi till vestra Sveriges Hushållningssällskap år 1868 stäld uppmaning att i berörda hänseende med bidrag tillhandagå, har icke haft någon påföljd. Veterinärinrättningens tidskrift har under femårsperioden utgifvits efter enahanda plan och med samma understöd af Hushållningssällskapet, som år 1865 och för en af skolans föreståndare år 1866 med understöd af allmänna medel företagen utrikes resa för studerandet af boskapspesten i vestra Europa, har han uti berättelse till Eders Kongl. Maj:ts Sundhets-kollegium aflemnat redogörelse. Välgörande för skolan, på samma gång som anspråket derpå icke må anses oberättigadt, skulle det otvifvelaktigt vara, om derifrån utgående elever, hvilkas insigter i veterinärläkarekonsten äro fullt jemförliga med dem, som vid veterinärläroverket i Stockholm meddelas, lika med derifrån ut-

examinerade elever tillerkändes kompetens för erhållande af veterinärläkarebefattningar på stat. Att nu med enahanda kunskaper vara inskränkte till hofslagarebefattningar och privatpraktik måste föranleda studielystne att mera sparsamt än eljest begagna skolans förmåner, hvarigenom befintlig tillgång på lärarkrafter och materiel lemnas oanvänd, hvilket ej synes stå väl tillsammans med en klok hushållning.

Vestergötlands Fornminnesförening, för hvilken i denna ordning i senaste femårsberättelsen redogjordes, har jemväl under den tid, denna underdaniga berättelse omfattar, fortsatt sin verksamhet. Föreningens medlemmar utgjorde år 1870 till antalet mera än 200, hvilka, enligt stadgarne, hvar för sig äro pligtiga att tillse det hvarjehanda inom provinsen befintliga fornminnen tillvaratagas och skyddas, i hvilket afseende, på föranledande af föreningen, länets innebyggare, genom serskild af länsstyrelsen utfärdad kungörelse blifvit erinrade att noggrannt iakttaga föreskrifterna i Kongl. förordningen angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande den 29 November 1867. Föreningens samlingar hafva dels genom inköp, dels hufvudsakligen genom frivilliga gåfvor blifvit ökade och utgöras af vapen, verktyg, kärl, redskap m. m. från sten-, brons- och jernaldern samt af mynt, målningar, träsniderin, prydnader, verktyg, vapen, kärl, klädespersedlar och så vidare från senare tid, äfvensom af böcker, pergamentsbref och andre skriftlige uppsatser. De förvisas af intendenten, då han derom anmodas, och förvaras i 3:ne af stiftsstyrelsen, i Skara i bibliotekshuset upplåtna rum. Föreningens bestyrelse utgifver genom sekreteraren en tidskrift, benämnd "Vestgöta Fornminnesförenings tidskrift", innehållande hvarjehanda uppsatser angående provinsens fornminnen, såsom runstenar, ruiner, högar m. m., äfvensom sägner, sagor, pergamentsbref, folkvisor och folkmelodier m. m., som med fornforskningen eger gemenskap. Endast 1 häfte af denna tidskrift har under femårsperioden varit synligt i bokhandeln.

Regleringen af *presternas löneinkomster* hade under perioden sålunda fortgått, att den för berörda ändamål tillsatta nämnd upprättat aflöningsförslag för samtliga församlingar i länet, med undantag allenast af Örslösa pastorat.

Uppfostringsanstalter, som ej tillhöra folkskolornas klass, äro: den ofvan omförmälda skolan vid Årnäs för bruksarbetarnes barn;

skolan vid Sättra likaledes för dervarande bruksarbetarnes barn, stiftad och underhållen af egaren;

en flickskola vid Torpelund i Lugnås socken, hvarest obemedlade flickor erhålla kostnadsfri undervisning i läsning, skrifning, räkning och handarbeten af en så kallad diakonissa, som aflönas med räntan af en utaf numera afidne kaptenen Rådberg i liftsiden donerad fond af 5,000 r:dr. Undervisning har meddelats:

År 1866	åt 35	qvinliga	lärjungar,
» 1867	» 38	»	»
» 1868	» 40	»	»
» 1869	» 45	»	»
» 1870	» 48	»	» ;

fattigflickskolan i Mariestad, hvarest af en med 400 r:dr jemte husrum och vedbrand aflönad lärarinna åt ett medeltal af 25 lärjungar årligen meddelats undervisning i kristendom, historia,

geografi, räkning, söm och spånad. Skolan eger en fond, som år 1870 uppgick till 9,500 r:dr r:mt;

småbarnsskolan i Mariestad, med en fond af 500 r:dr, har årligen varit besökt af öfverhufvud 70 Lärjungar, hvilka der åtnjutit förberedande undervisning af 2:ne lärarinnor, aflönade den ena med 300 r:dr och den andra med 100 r:dr om året. Mariestads sparbank har med ett årligt bidrag af 300 r:dr under perioden 1866—1870 understött denna undervisningsanstalt;

en privatskola i Mariestad, under hufvudsaklig ledning af fruntimmer, hvarest, med tillämpning af den så kallade ljudmetoden, nybörjare erhålla den första språkundervisningen och vidare bibringas det mått af kunskaper, som erfordras för inträde i elementarskolans första klass. Skolan är grundlagd med beräkning af enskild vinst. Lärjungarne erlägga afgift;

den i senaste femårsberättelsen omförmälda fattigflickskolan i Sköfde, hvarest fortfarande 19 flickor, mera än 10 år gamla, erhållit undervisning.

En flickskola och en småbarnsskola i Hjo fortgå efter enahanda plan och med ungefärligen lika antal lärjungar, som i senaste femårsberättelsen omförmäles.

Den likaledes omförmälda flickskolan i Lidköping är förenad med och utgör en afdelning af folkskolan.

Slöjdskolan å Karlsborg för flickor upphörde år 1869, sedan det från Prins Oscars skolfond till densamma lemnade understöd blifvit indraget.

Likaledes har den af f. d. ryttmästaren Bergendahl inrättade slöjdskola för flickor å Rya Backgården under Ryholm upphört år 1867, enär afsigten med donationen att medelst skolan bereda orten omedelbar fördel af väl uppfostrade tjenstehjon, genom lärjungarnes utflyttning till andre trakter, ej uppfylldes. Röntan af donationsmedlen har sedermera varit använd till fattigunderstöd och arbetsförtjenst för behöfvande under de ofördelaktiga åren 1867 och 1868, äfvensom till andra välgörenhetsändamål, men hufvudsakligen till folkskole- och småbarnsundervisningens befrämjande inom Bellefors pastorat; och lärar nu kapitalfonden, 10,000 r:dr, enligt gifvarens förordnande komma att användas till uppförande af 5 stycken småskolor inom Bellefors, Ekeskogs och Beatebergs socknar.

Här torde äfven böra nämnas den af numera afidne prosten J. Silvius i listtiden, genom testamentariskt förordnande grundlagda uppfostringsanstalt i Tuns socken. Till upprätthållande af denna läroinrättning, som ursprungligen var en pedagogi, men, i enlighet med Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 25 Februari 1859 förändrades till allmän högre folkskola, har testator förärat 1 mantal frälse Stora Hofgården Tun, 1 mantal frälse Svenstorp i Tuns socken, Åse härad, samt 1 mantal Berg i Tranums socken, Kållands härad. Med afkastningen af förstnämnda båda hemman, utgörande årligen 1,600 r:dr, aflönas läraren och underhållas skolhusbyggnaderne jemte skolmaterielen, och den från hemmanet Berg inflytande årliga afgäld, för det närvarande bestämd till 76,6 kub.f. råg, 13,4 kub.f. korn, 9,45 kub.f. ärter, 88,2 kub.f. hafre samt 105 r:dr i penningar, användes jemte afkastningen af det sockenmagasin, stiftaren jemväl inrättat, med en nuvarande behållning af 483 kub.f. korn och 700 kub.f. hafre, utlånad mot en ränta af en kanna per kub.f., till underhåll åt fattiga skolbarn. Skolhuset, uppfördt af sten under skiffertak med ett annex af trä till bostad åt skolläraren,

är flitigt besökt af den uppväxande ortbefolkningen, och donationen vårdas af en kurator, som stiftsstyrelsen utser.

I fråga om *polisen* såväl i städerna som å landet samt eldsläckningsväsendet i städerna gäller detsamma, som i berättelsen för femårsperioden 1861—1865 nämnes.

Sedan Örebro Enskilde Banks afdelningskontor i Tab. Litt. H o. I. Mariestad och kommissionsexpedition i Lidköping i början af perioden upphört, hafva *kreditanstalterna* inom länet utgjorts af Skaraborgs läns Enskilde Bank, med afdelningskontor i Mariestad och Lidköping samt kommissionsexpeditioner i Falköping, Skara och vid Vara station å Uddevalla—Venersborg—Herrljunga—banan, Skaraborgs läns filial-bank med hufvudkontor i Mariestad och kommissionsexpedition i Lidköping äfvensom Smålands Enskilde Banks afdelningskontor i Hjo; hvarjemte Smålands m. fl. provinser hypoteksförening samt hypoteksföreningen emellan delägare i Elfsborgs län med Dalsland samt Göteborgs och Bohus län här täffat om fastighets-hypoteks-lånerörelsen. För Skaraborgs läns Enskilde Banks samt filial-bankens verksamhet under femårsperioden redogöres i Tab. Litt. H och I å sidd. 28 o. 29.

För öfriga kreditanstalters verksamhet inom länet är Eders Kgl. M:ts Befallningshafvande nu ej i tillfälle att meddela detaljuppgifter.

Rörande sparbankerne inom länet har Eders Kgl. Tab. N:o 13 o. Litt. K. Maj:ts Befallningshafvande upprättat härhos bilagda Tab. N:o 13 och Litt. K, hvilka underdånigst åberopas.

I fråga om sparbankernes verksamhetsområde, insättnings-tider, räntefot, utlåningssätt och instiftelseår, är något annat, från uppgifterna i senaste femårsberättelsen afvikande, icke att omförmäla, än att insättningstiden varit: i Mariestads sparbank hvarje helgfri Lördag ifrån klockan half 10 till kl. half 11 förmiddagen samt ifrån klockan 5 till klockan 7 e. m., i Hjo sparbank likaledes hvarje helgfri Lördagsförmiddag från klockan 9 till klockan 10 samt i Falköpings sparbank Måndagar från klockan 5 till 6 och Lördagar från klockan 12 till 1 e. m.

Vid jemförelse med förhållandet år 1865 har sparbanksdelägarnes behållning år 1870 ökat: i Mariestads sparbank med 36,338 r:dr 38 öre, i länets allmänne sparbank med 161,559 r:dr, i Lidköpings sparbank med 37,414 r:dr 63 öre, i Sköfde sparbank med 31,402 r:dr, i Hjo sparbank med 28,595 r:dr 57 öre och i Falköpings sparbank med 7,213 r:dr 87 öre, samt minskats i Bromö sparbank med 9,348 r:dr 80 öre och i Karlsborgs sparbank med 9,314 r:dr 91 öre.

Sparbankernes kapitalutlåning och förvaltningskost- Tab. Litt. L. nader inhemtas af underdånigst bifogade Tab. Litt. L.

För *sockenmagasinens* antal och tillgångar i penningar och spanmål redovisas i efterföljande tabell.

	Antal.	Tillgångar.	
		Penningar.	Spanmål.
		R:dr R:mt.	Kubikfot.
Norra Vadsbo fögderi	5	9,237,86	1,479,7
Södra Vadsbo »	8	5,575,39	3,512,0
Sköfde »	20	4,451,62	11,318,9
Skara »	14	2,200,34	8,484,6
Vartofta »	17	2,463,00	10,564,0
Lidköpings »	26	3,395,30	15,680,3
Barne »	22	1,074,67	12,503,4
Summa	112	23,398,18	63,542,9

Sockenmagasinens antal har sedan år 1865 minskats ifrån 126 till 112, med ökad penningetillgång af 8,030 r:dr 94 öre och minskadt spanmålsförråd af 14,901 kub.fot hvarjehanda sädeslag.

Den i senaste femårsberättelsen omnämnda Jönköpings med flere läns lifförsäkrings- och pensionsanstalt har inom länet under nu ifrågasvarande femårsperiod fört ett tynande lif. Enligt uppgift från styrelsen meddelas här följande tablå.

	Antal delegare.	Delegarnes inom länet behållning.	
		R:mt.	R:mt.
År 1866.....	24	3,022,43	20
» 1867.....	26	3,224,57	140
» 1868.....	26	3,559,13	152
» 1869.....	25	3,783,50	74
» 1870.....	25	4,093,68	30

Insättningarna hafva egt rum endast i besparingsklassen; och har direktionen för länets allmänne sparbank, som från och med år 1860, på uppdrag af Hushållningssällskapet, haft bestyret med insamlandet och redovisningen af länsinnebyggarnes insatser, sedan lifränteanstalt för Skarborgs län blifvit stiftad, i skrifvelse till Hushållningssällskapet den 16 Februari 1867, afsagt sig nämnda bestyr och hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för Skarborgs läns skiljande från Jönköpings län i det ofvan-

nämnda hänseendet samt för den gemensamma kassans delning; hvilken framställning Hushållningssällskapet, genom hvars försorg föreningen blifvit ävägabragt, biträdt utan att likväl sedermera någon påföljd deraf försports.

Sedan Eders Kongl. Maj:t den 31 Augusti 1866 i nåder fastställt reglemente för ränte- och kapitalförsäkringsanstalten inom Skarborgs län, öppnade denna inrättning den 2 Januari 1867 sin verksamhet, som sedermera i oafbrutet stigande fortgått. Till de förste omkostnaderne insamlades medel genom frivilliga sammanskott och förmedelst förvaltningspersonalens oegennyttiga uppoffring af tid och arbete samt tidningsredaktionernas inom länet välvilliga tillmötesgående att kostnadsfritt införa annonser angående inrättningens angelägenheter, hafva omkostnaderne kunnat begränsas inom det jemförelsevis obetydliga belopp, som anskaffandet af erforderlige blanketter, försäkringsböcker samt räkenskaps- och protokollsböcker påkallat, likasom det lyckats styrelsen att af bankinrättningarna i länet utverka så förmånliga vilkor för fruktburgörandet af insättningsbeloppen, att dessa blifvit till störste delen förräntade efter en räntefot af 6 procent, jemväl under tider, då i allmänhet endast 4 procent kunnat betingas. Anstaltens ändamål är, enligt reglementet, att å medel, hvilka deruti insättas och dels genom räntevinst dels genom arfsvinst efter med döden afgående delegare förkofras, bereda kvarlevande delegare antingen det största möjliga kapital, som med anstaltens bestånd är förenligt att på bestämd tid lyftas, eller högsta möjliga årliga lifränta efter uppnådd 55 års ålder, hvarjemte delegare, som ej redan kommit i åtnju-

Tab. Litt. H.

Uppgift på Skarborgs läns Enskilde Banks ställning

	T i l l g å n g a r.												
	Grundfunds- hypotek.	Kassabehåll- ning.	Räntebä- rande obli- gationer.	Vexlar och invisningar.	Saldo af löpande räkning med ban- ker.	Saldo af obetald räntor.	Fordringar å kreditiv- räkning.	Fordringar mot hypotek eller borgen.	Beroende på lag- sökning.	Beroende på kon- kurs.	Fastighet.	Inven- tarier.	Summa.
År 1866.....	750,000,00	591,087,80	4,545,50	525,738,50	12,733,85	20,853,75	652,820,00	316,434,00	18,032,00	18,500,00	—	4,572,15	2,915,317,55
» 1867.....	750,000,00	796,619,91	—	878,277,29	14,565,68	20,490,70	926,710,00	582,390,00	6,285,96	12,039,07	—	5,762,93	3,993,141,54
» 1868.....	750,000,00	681,076,15	—	729,684,31	22,515,22	23,713,91	877,250,00	678,140,00	14,750,00	51,485,96	—	6,473,08	3,835,088,63
» 1869.....	748,895,50	455,734,57	—	658,590,18	43,406,75	23,532,31	894,020,00	882,180,00	18,850,00	59,632,29	17,093,53	6,169,14	3,808,101,27
» 1870.....	748,895,50	1,130,454,13	—	516,095,98	67,905,93	27,053,78	865,103,49	1,018,098,13	7,633,24	7,636,91	17,093,53	6,327,96	4,412,298,58

Tab. Litt. I.

Uppgift på Skarborgs läns Filial-Banks ställning

	T i l l g å n g a r.												
	Inneliggan- de grund- fondshypo- tek.	Kassabehåll- ning.	Innestående hos Bankens Ombuds- man i Stock- holm.	Innestående på kreditiv i Riks- banken.	Saldo af serskilda personers räkning.	Saldo af obetald räntor.	Fordringar på kreditiv- räkning.	Fordringar emot hypotek eller borgen.	Beroende på lagsök- ning.	Beroende på kon- kurs.	Fastighet.	Inven- tarier.	Summa.
År 1866.....	503,000,00	33,130,61	20,06	8,896,55	7,600,00	—	458,981	913,757,00	111,920,00	—	—	643,45	2,037,948,67
» 1867.....	505,500,00	46,783,28	64,12	24,138,22	6,787,50	662,11	406,470	1,139,459,00	13,600,00	21,820,00	—	548,13	2,165,832,36
» 1868.....	505,100,00	59,648,01	70,26	60,081,57	6,374,50	—	432,748	1,052,609,65	32,179,84	53,693,51	—	494,11	2,202,999,45
» 1869.....	501,100,00	58,636,98	96,42	128,134,79	4,774,50	—	361,610	931,017,19	53,847,67	67,114,14	—	390,09	2,106,721,78
» 1870.....	500,848,51	67,310,82	9,111,11	91,672,14	256,230,35	—	301,300	748,083,00	14,642,00	58,873,00	19,826,28	286,07	2,068,183,28

tande af lifränta, när han derom gör anmälan, kan vid hvilken lefnadsålder som helst i öfrigt från anstalten erhålla årlig utdelning af ränte- och arfsvinst, om hans insats skett för erhållande af lifränta, såvida ej vid insättning, som för viss person af annan göres, annat förbehåll blifvit bestämdt. Den, hvars besparade kapital innan tiden för detsammans lyftning inträdt, uppgår till 15,000 r:dr, är skyldig att uttaga såväl möjligen uppkommet öfverskott, som blifvande årlig ränta och arfsvinst. Alle under ett kalenderår gjorde insatser ingå vid årets slut till en gemensam besparingsfond, der de, jemte uppkommande ränte- och arfsvinster, kvarstå, till dess kapitalutbetalning skall verkställas, eller delegaren, vid början af det kalenderår, då han uppnår 56 års ålder, öfvergår till lifränteklassen, då hans behållning till lifräntefonden öfverflyttas, hvarifrån han sedermera undfår årlig utdelning till så stort belopp, som, enligt sannolikhetsberäkning, bör vid hans död motsvara hela det från besparingsfonden öfverflyttade kapitalet jemte derå upplöpande ränta, för närvarande högst 10 och minst 8 procent för mankön samt högst 9 och minst 7 procent för qvinkön, af den behållning, med hvilken hvarje lifräntetagare i lifränteklassen ingått. Minderårig kallas delegare intill början af det kalenderår, då han fyller 6 år. Dör sådan delegare, erhåller hans rättsinnehafvare åter hvad för hans räkning blifvit insatt jemte ränta till dödsårets slut. Arfsvinst tilldelas ej minderårig. Icke minderårig delegares insatser återbetalas numera, i händelse han aflider före den tid, då han skulle inträda i lifränteklassen eller lyfta uppsamladt kapital, men besparad ränte- och arfsvinst äfvensom

förvaltningsafgift tillfaller då anstalten. Före år 1871 var denna återbetalning beroende af uttryckt förbehåll vid insättningen. Då delegare inträdt i lifränteklassen upphör all rätt att vid hans dödsfall återbekomma för hans räkning i anstalten insatta medel. Förvaltningsafgiften är bestämd till en tredjedels procent af insatsens belopp för hvarje månad från årets början till och med den, hvarunder insättningen sker. Arfsvinsten utgöres af de belopp, som icke utbetalas efter i besparingsklassen afliden delegare, äfvensom af hemfallna, det vill säga inom reglements-enlig tid af 10 till 20 år icke lyftade lifränte- och kapitalutbetalningar, samt utskiftas efter bestämde grunder emellan de åldersklasser, beroende af födelseåret, hvarpå delegarne fördelas. Anstalten bildar reservfond af frivilliga gåfvor, inflytande förvaltningsafgifter, räntan å insatta medel under insättningsåret samt den ränta, som möjligen kan beredas å till utbetalning förfallna medel ifrån förfallotiden till den dag, de lyftas, eller, enligt antagne grunder, till besparings- eller lifräntefonden hemfalla. Anstaltens förvaltning är anförtrodd åt en direktion af 12 ledamöter med säte i Mariestad, och räkenskaperne samt förvaltningen granskas årligen af 3:ne revisorer. För att underlätta insättningar af dem, hvilka äro boende å orter, belägne utom Mariestad, hvarest anstalten har sitt kontor, äro, genom vederbörande stadsfullmäktiges eller magistraters försorg, ombud för insatsers emottagande och fortställande i länets öfriga städer antagna, äfvensom Hushållningssällskapet i skrivelser till samtliga kommunalstyrelser i länet anmodat dem att hvar för sin kommun utse enahanda ombud, i sammanhang hvarmed säll-

vid utgången af hvar och ett af nedannämnda år.

S k u l d e r.										Totalbelopp, som strömmat in och ut i Bankens samtliga kassar.
Utelöpande sedlar.	Innestående på upp- och afskrifningsräkning.	Innestående på depositionsräkning.	Saldo af obetalda räntor.	Upptagna lån.	Lottegarnes kapital.	Reservfonden.	Outdelad vinst.	Nettobehållning.	Summa.	
1,175,140	152,850	493,250,00	2,346,97	—	1,000,000	2,407,97	—	89,322,61	2,915,317,55	61,210,686,81
1,478,860	163,130	1,131,767,50	—	100,000	1,000,000	12,730,58	—	106,653,46	3,993,141,54	90,748,117,93
990,560	202,130	1,416,347,50	2,701,45	100,000	1,000,000	18,091,36	9,000	96,255,32	3,835,088,63	85,398,378,60
1,091,080	309,610	1,244,507,50	15,384,96	—	1,000,000	23,346,68	30,000	94,175,13	3,808,104,27	80,822,828,89
1,542,700	525,895	1,192,802,50	22,787,53	—	1,000,000	30,021,81	36,000	62,091,74	4,412,298,58	92,311,397,01

vid utgången af hvar och ett af nedannämnda år.

S k u l d e r.										Totalbelopp af rörelsen under året.
Bankens grundfond.	Kreditivskuld till Riksbanken.	Innestående på upp- och afskrifningsräkning.	Innestående på depositionsräkning.	Saldo af räkningar med serskilda personer.	Upptagna lån.	Reservfonden.	Outdelade vinstmedel.	Nettobehållning.	Summa.	
1,000,000	500,000	63,500	417,400	—	—	8,462,78	—	48,585,89	2,037,948,67	13,644,803,63
1,000,000	500,000	81,340	524,250	—	—	11,552,59	—	48,689,77	2,165,832,36	13,490,305,99
1,000,000	500,000	66,200	529,150	—	50,000	14,831,90	—	42,817,55	2,202,999,45	11,841,671,15
1,000,000	500,000	93,950	447,070	—	—	17,991,13	10,676,68	37,033,97	2,106,721,78	10,346,614,82
1,000,000	500,000	116,870	374,110	4,024	—	21,033,39	15,858,96	36,286,93	2,068,183,28	10,948,630,71

skapet anslagit 200 r:dr årligen i fem år, till bekostande af förvaltningsafgifter för smärre insatser i anstalten att efter grunder, som dess styrelse eger bestämma och offentliggöra, vederbörande emellan fördelas. Här torde ej böra med tystnad förbigås, att Ledsjö kommun gjort insättning till beredande af lifränta för hvarje, år 1870 inom kommunen lefvande födt barn af obemedlade föräldrar och att föräldrarna, der de ej varit alldeles utfattige, hvar för sitt barn insatt lika stort belopp, äfvensom att en del husbönder i Hassleds socken med sine

lagstade tjenare öfverenskommit, att något mindre belopp af deras årslöner skulle, för beredande af lifränta åt dem, till anstalten öfverlemnas, i följd hvaraf ock flere insättningar skett år 1870.

För att åskådliggöra beskaffenheten af anstaltens verk- Tab. Litt. M. samhet under de 4 år af femårsperioden den varit till allmänhetens begagnande upplåten, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande upprättat och får återropa härvid underdånigst bilagda Tab. Litt. M.

Tab. Litt. K.

Sparbankerne år 1870.

Sparbanker.	U n d e r å r e t					V i d å r e t s s l u t			
	tillkomne nye delegare.	afgångne delegare.	insatt belopp.	i räkenskaperne godtgjord ränta å delegarnes kapital.	uttaget belopp.	qvarstående delegare.	innesående be- hållning tillhö- rande delegare.	befintligt öfver- skott (grund- och reserv-fond, räntevinster m. m.).	Summa.
	Antal.	Antal.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	Antal.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.
Mariestads.....	555	237	101,488,73	19,533,27	63,959,76	2,514	421,343,38	32,904,08	454,247,46
Länets allmänne.....	935	461	116,540,00	25,048,00	61,181,00	6,309	564,644,00	21,675,00	586,319,00
Lidköpings.....	234	84	35,848,11	4,658,70	15,912,95	815	109,980,00	17,250,53	127,230,53
Bromö.....	—	14	1,021,76	681,09	1,368,17	86	14,002,96	—	14,002,96
Karlsborgs.....	3	3	3,591,75	911,21	14,214,34	18	16,914,65	2,911,67	19,826,32
Sköfde.....	174	43	18,946,00	3,090,00	6,256,00	886	73,634,00	560,00	74,194,00
Hjo.....	191	35	13,694,76	1,742,72	6,016,74	660	42,745,03	624,89	43,369,92
Falköpings.....	196	34	5,992,91	877,53	5,315,26	462	19,848,36	1,010,18	20,858,54
Summa	2,288	911	297,124,02	56,542,52	174,251,22	11,750	1,263,112,38	76,936,35	1,340,048,73

Tab. Litt. L.

Sparbankernes utlåning och förvaltningskostnad.

	Mariestads.		Länets allmänne.		Lidköpings.		Karlsborgs.		Sköfde.		Hjo.		Falköpings.	
	Kapital- utlåning.	Förvalt- nings- kostnad.	Kapital- utlåning.	Förvalt- nings- kostnad.	Kapital- utlåning.	Förvalt- nings- kostnad.	Kapital- utlåning.	Förvalt- nings- kostnad.	Kapital- utlåning.	Förvalt- nings- kostnad.	Kapital- utlåning.	Förvalt- nings- kostnad.	Kapital- utlåning.	Förvalt- nings- kostnad.
År 1866.....	388,550,00	2,408,67	450,680	3,063	90,602,83	1,186,26	23,930	104,46	49,400	297	16,230,00	245,50	11,365,00	18,00
» 1867.....	401,800,00	2,724,64	498,903	3,670	99,601,52	1,421,43	21,180	105,14	51,611	397	23,837,00	257,82	14,852,02	20,00
» 1868.....	382,407,50	2,763,22	505,801	3,351	98,011,08	722,89	23,680	104,96	55,109	339	26,866,50	250,78	17,034,92	42,34
» 1869.....	381,098,00	3,252,55	503,602	3,250	101,420,22	608,31	21,680	103,54	58,350	321	31,082,00	236,69	18,969,62	184,43
» 1870.....	434,758,50	3,145,81	586,319	3,453	127,230,53	726,66	17,180	146,84	73,205	443	38,815,84	283,36	20,279,98	144,25

Tab. Litt. M.

Ränte- och kapital-

	Under året till- komne delegare.	Under året af- gångne delegare.	Delegare vid årets slut.	Under året in- satta medel.	Gåfvor.	Förvalt- nings- afgifter.	Räntor.	Under året i an- ledning af dödsfall återbetal- da medel.	Under året ut- gifna år- ligen ut- delnin- gar.	Utbetalda lifräntor under året.	Kapital- utbetal- ningar.	Omkost- nader.	Behållning vid årets slut.			
													Bespa- ringsfon- den.	Lifränte- fonden.	Reserv- fonden.	Öfriga fonder.
År 1867.....	110	1	109	7,310	142	344,68	—	100,00	—	—	—	161,85	7,210,00	—	324,83	—
» 1868.....	42	1	150	6,941	9	240,78	516,63	127,20	—	—	—	114,67	14,483,94	—	516,43	—
» 1869.....	86	2	234	13,870	—	492,63	1,026,67	—	—	—	—	414,76	29,287,45	—	687,46	—
» 1870.....	153	3	384	24,851	—	933,62	1,937,04	472,00	—	—	—	621,61	55,501,80	—	1,101,16	—

För länets brandstodsbolags verksamhet redogöres i efterföljande tabell.

	Vid hvarje brandstodsårs slut.			
	Försäkringsvärde.	Ansvarighetsbelopp.	Brandskadeersättningar.	Debiteringsbelopp för hvarje 100 r:dr af ansvarighetssumman.
	R.mt.	R.mt.	R.mt.	R.mt.
Från d. 1 Okt. 1865 till s. d. 1866	71,027,250	72,563,850	66,689,42	0,10
» 1866 » 1867	74,614,190	76,347,050	103,269,58	0,15
» 1867 » 1868	78,916,120	80,518,330	135,932,66	0,20
» 1868 » 1869	80,839,960	82,483,120	112,510,25	0,15
» 1869 till d. 1 Aug. 1870	81,942,980	83,753,420	69,509,32	0,10

I anseende till förändrad tid för räkenskapernes afslutande år 1870, omfattar uppgiften för sista året i perioden endast 10 månader.

Förvaltningskostnaden har i medeltal uppgått till 5,344 r:dr 9 öre. År 1865 utgjorde försäkringsvärdet 66,806,130 och ansvarighetsbeloppet 68,329,620 r:dr.

Åtskillige fastighetsegare å landet hafva sina åbyggnader försäkrade i allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet, men någon redogörelse för berörda försäkringars belopp eller utgifterna derför, likasom för försäkringsvärdet af de åbyggnader i länets städer, som i allmänna brandstodsbolaget för städerna eller i andra brandförsäkringsinrättningar äro försäkrade, eller derför utgående försäkringsafgifter, är Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ej i tillfälle att åstadkomma. Förhållandet år 1870 med stadsinnevärnarnes i länet försäkringar i städernas bolag för brandförsäkring af löseegendom, hvilken inrättning af dem hufvudsakligen anlitas, framgår af vidstående tabell.

Brandstods-föreningar för mindre områden finnas:

i Lyrestads pastorat med 190 delegare och ett försäkringsbelopp af 6,273 r:dr 79 öre, hvilken förening under femårsperioden i brandskadeersättning utbetalt endast 20 r:dr r:mt. Delägarnes antal utgjorde år 1865: 155;

Försäkringar hos städernas bolag för brandförsäkring af löseegendom.

	Försäkringsbelopp.	Årsafgift.	Tillskott.	Summa.
	R:mt.	R:mt.	R:mt.	R:mt.
Mariestad	660,130	2,693,60	8,817,55	11,511,15
Skara	485,180	1,834,05	4,639,45	6,523,50
Lidköping	990,840	4,285,20	18,359,70	22,644,90
Sköfde	424,600	1,495,60	8,135,50	9,631,10
Hjo	172,070	693,78	3,573,40	4,267,18
Falköping	214,910	867,46	2,116,83	2,984,29
Summa	2,947,730	11,919,69	45,642,43	57,562,12
Förhållandet år 1865 var följande	3,748,040	15,087,67	63,119,39	73,207,06

i Fredsbergs pastorat, med 839 delegare, hvartill antalet ökats från 302 år 1865, och ett försäkringsbelopp af omkring 1,000,000 r:dr samt grundfond af 718 r:dr, hvilken förening under femårsperioden i ersättning utbetalt 1,378 r:dr i penningar jemte byggnadstimmer, plank och bräder till okänt belopp;

i Ekby pastorat med 30 delegare, hvilka sammanskjutit en fond af 1,000 r:dr. Brandstod gifves och tages, dels i penningar dels i natura-prestationer. Någon brandskada har under perioden inom föreningens område icke inträffat;

I Habo pastorat, hvilken föreningens försäkringsvärde, sedan deruti ingått delegare inom Brandstorps, Daretorps, Velinga, Härja och Sandhems socknar, ökats från 1,353,840 r:dr år 1865 till 3,000,000 r:dr år 1870, utan någon annan utgift för brandskada under nu ifrågavarande qvinneium, än en utdebitering af 5 öre för hvarje 100 r:dr af försäkringsvärdet år 1870;

i Lekåsa pastorat med 564 delegare, 1,216,160 r:dr försäkringsvärde och 1,219,805 r:dr ansvarighetsbelopp, stiftad år 1869;

i Tengeneds och Främmostads pastorat, likaledes bildad år 1869 med 1,011 delegare, 2,138,060 r:dr försäkringsvärde och 2,153,950 r:dr ansvarighetsbelopp;

i Särestads pastorat, inrättad jemväl år 1869, med 454 delegare, 1,094,990 r:dr försäkringsvärde och 1,110,200 r:dr ansvarighetsbelopp. För sistnämnda 3:ne föreningar omförmälas ej några utgifter till brandskadeersättning under perioden.

försäkringsanstalten.

Arffallna medel under året.	Hemfallna medel under året.	Minderårige delägares vinst %.	Icke minderårige delegares lägsta vinst %.	Icke minderårige delegares högsta vinst %.	Klassifikation af delegarne med afseende å behållningens belopp.					Högsta delaktighetsbeloppet.	Lägsta delaktighetsbeloppet.	De årliga insättningarnas fördelning med afseende å deras olika ändamål			
					A n t a l d e l e g a r e .							R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.
					20 r:dr och derunder.	Ifrån 20 t. o. m. 100 r:dr.	Ifrån 100 t. o. m. 500 r:dr.	Ifrån 500 t. o. m. 1,000 r:dr.	Öfver 1,000 r:dr.						
—	—	—	—	—	46	36	27	—	—	400	5	1,610	3,273	1,170	1,157
—	—	6	6,64	8,61	49	48	49	4	—	700	2	1,170	2,463	1,986	1,322
21,34	—	6	6,84	8,94	57	89	78	9	1	1,014	5	2,811	4,912	3,757	2,390
28,03	—	6	6,53	8,76	100	142	121	17	4	1,503	1	4,031	3,860	15,624	1,336

Enskilda sjukvårdsanstalter saknas fortfarande.

Jemte lasarett- och kurhusen i Mariestad och Falköping har år 1867 öppnats ett lasarett med kurhus för vestra delen af länet i Lidköping, för hvilka samtliga sjukvårdsanstalter efterföljande tabell innefattar redogörelse.

	Antal personer vårdade å			Lasarettets		Kurhusets	
	Lasarettet.	Kurhuset.	Summa.	Inkomster.	Utgifter.	Inkomster.	Utgifter.
				R:dr.	R:dr.	R:dr.	R:dr.
<i>Mariestad.</i>							
År 1866.....	245	124	369	11,395	10,950	6,078	5,973
» 1867.....	240	120	360	10,045	9,863	5,530	5,530
» 1868.....	236	103	339	9,174	11,089	7,216	7,616
» 1869.....	237	152	389	11,919	10,142	7,014	6,514
» 1870.....	245	113	358	8,507	9,096	8,748	5,514
<i>Lidköping.</i>							
År 1866.....	—	—	—	—	—	—	—
» 1867.....	159	8	167	11,120	14,011	—	—
» 1868.....	183	—	183	12,952	11,237	—	—
» 1869.....	211	13	224	11,593	10,960	194	194
» 1870.....	250	27	277	11,704	11,055	—	—
<i>Falköping.</i>							
År 1866.....	165	10	175	7,886	7,119	—	—
» 1867.....	189	52	241	9,879	9,634	465	465
» 1868.....	194	71	265	9,388	10,425	3,865	3,865
» 1869.....	220	76	296	11,485	9,967	3,713	3,713
» 1870.....	238	91	329	14,547	15,911	—	—

Vid begagnandet af denna tabell bör iakttagas, att kurhusens inkomster och utgifter äro sammanförda med inkomsterna och utgifterna vid lasarett i Lidköping för åren 1867 och 1870 samt i Falköping för åren 1866 och 1870. De vid de serskilda sjukvårdsinrättningarna influtna legosängsavgifter hafva påförts med 1 r:dr 25 öre för patient, som begagnat enskildt rum, 63 öre för sinnessjuka och dårhushjon samt 44 öre för patient å gemensamt rum och hafva utgjort vid lasarettet i

	Mariestad.	Falköping.	Lidköping.
År 1866:	4,758,42.	1,633,25.	—
» 1867:	4,064,92.	2,263,65.	1,915,66.
» 1868:	3,894,64.	2,113,83.	4,338,85.
» 1869:	4,207,30.	2,211,78.	3,673,15.
» 1870:	3,489,92.	2,107,15.	4,154,03.

Enligt 1866 års landstings beslut emottagas å samtliga lasarett jemväl kurhuspatienter, hvilka tillförene endast vårdats å kurhuset i Mariestad. Sängarnas antal är nu, såsom tillförene, i Mariestad 54 å lasarettet och 27 å kurhuset, i Falköping 42 samt i Lidköping 30 å lasarettet. Sängantalet å kurhusafdelningarna i Falköping och i Lidköping är ej uppgifvet. Med öferskottet af kurhusavgifterna, hvilka hvarje år af perioden debiterats med 25 öre på hvarje mantalsskrifven person, hafva de lasarettkostnader blifvit bestridde, hvartill legosängsavgifterna ej lemnat tillgång. Debiteringen af kurhusmedeln åskådliggöres i efterföljande tabell.

	Debet.		Kredit.		
	Uppbörd.	Afkortadt och anordnadt.	Levereradt.	Balans.	Summa.
				R:mt.	R:mt.
År 1866.....	30,273,55	2,301,61	27,858,44	113,50	30,273,55
» 1867.....	30,325,75	2,599,02	27,626,48	100,25	30,325,75
» 1868.....	29,744,00	2,237,76	27,330,49	175,75	29,744,00
» 1869.....	29,453,75	2,232,00	26,713,00	508,75	29,453,75
» 1870.....	29,437,75	2,083,77	26,943,98	405,00	29,437,75
Summa	149,234,80	11,459,16	136,472,39	1,303,25	149,234,80

Bland offentliga sjukvårdsanstalter utom lasarett bör äfven nämnas garnisonsjukhuset å Karlsborg, hvarest äfven finnes läkare och apotek.

Af *helsobrunnarne* och *badorterne* inom länet har

Lundsbrunn under Mariedal i Kinnefjerdings härad, med kallvattenkuranstalt och jernhaltigt mineralvatten, för hvars kemiske beståndsdelar i föregående femårsberättelser blifvit redogjordt, varit flitigt besökt af såväl ståndspersoner, som allmoge, så långt utrymmet medgifvit;

Himmelskällan i Valle härad, hvarest läkare under brunns-tiden saknas, har endast af ett fåtal allmoge varit frekventerad.

Helsobrunnen Valhall i Trästena socken, Södra Vadsbo härad, har råkat i förfall och användes endast undantagsvis af närboende landtbefolkning.

Den i senaste femårsberättelsen omförmälda och då med hänseende till vattnets beståndsdelar närmare beskrifna saltkällan vid Smetofta, har under femårsperioden icke blifvit för helsovården använd, hvaremot på slutningen af Mösseberg nära Falköping en vattenkuranstalt blifvit inrättad af ett aktiebolag, för hvilket Eders Kongl. Maj:t den 30 Augusti 1863 i nåder fastställt reglemente. Denna anstalt, benämnd efter den bergsträckning hvarå den är belägen, har rik tillgång på godt och rensmakande kallvatten om + 6 å 9° Celsius sommartid. Anläggningskostnaden har uppgått till 150,000 r:dr, och helsovårdsanstalten har sedan år 1867, då den öppnades för allmänheten, varit besökt af omkring 600 personer årligen samt inbringat brutto,

År 1867.....	14,821 r:dr.
» 1868.....	20,876 »
» 1869.....	17,926 »
» 1870.....	17,000 »

Under baddtiden är läkare å platsen anställd.

En, invid staden Sköfde anlagd, jemväl på aktier grundad kallvattenkuranstalt, som öppnades år 1870 och från källor å Billingen hemtar ett tillräckligt förråd af friskt och genomskinnligt vatten, lofvar att åt sine förlagsmän gifva en god inkomst. Anstalten har hitintills varit besökt så långt utrymmet medgifvit, hufvudsakligen af förste klassens badgäster.

Sex *provinsalläkare*, bosatte, en i hvardera af städerna Mariestad, Lidköping, Hjo och Falköping, en i närheten af Naums gästgifvaregård och en i Hofva by, upprätthålla sjukvården jemte 9 andre läkare, med hemvist 2 i Mariestad, 2 i Skara, 1 i Lidköping, 2 i Sköfde, 1 i Falköping och 1 å Hön-säter på Kinnekulle; af hvilka 4 tillika äro militärläkare.

Fattigvården å Göta kanal-bolags fattighus.

År.	Fattigvårdssamhälle med Gemensam fattigvård.	Antal fattighus.		Antal fattighjon, som erhållit försörjning.						Fattigvårdens	
		Äldre personer, vårdade i fattighus.		Barn, vårdade i fattighus.		Summa.		Summa af båda könen.	Inkomst af egen- dom.	Summa utgifter i och för fattigförsörjningen.	
		m.	q.	m.	q.	m.	q.				
1866.....	1	1	1	3	1	1	2	4	6	234	234
1867.....	1	1	1	3	1	1	2	4	6	302	302
1868.....	1	1	1	3	1	—	2	3	5	242	242
1869.....	1	1	1	3	1	—	2	3	5	225	225
1870.....	1	1	1	3	1	—	2	3	5	206	206

Räntan af det kapital, af lidne Superkargören A. Siberg i lifstiden skänkt till understödande af enkor och barn efter medellöse skollärare eller efter andre om staden Skara förtjente män, har enligt gifvarens föreskrift blifvit använd.

Vid barnhuset i Lidköping, understödt med 652,44 kub.fot årlig kronotionde och kollekt af församlingarna i det forna Läckö fögderi samt staldt under inseende af Serafimer-ordensgillet jemte borgmästaren i staden och kyrkoherden i församlingen, hafva omkring 37 barn årligen vårdats till uppnådd 16 års ålder.

Från den så kallade Flyberg'ska fonden, hvilken stiftelses årliga inkomster varit grundade på samma arrendekontrakt, som i senaste femårsberättelsen omförmäles och angående hvars förvaltning samma berättelse åberopas, hafva årligen i förhållande till tillgångarne ett antal fattiga barn i Mariestad njutit underhåll, som hos fosterföräldrar å landet blifvit dem beredt.

Sedan den af af lidne handlanden T. H. Sorbon i lifstiden stiftade fond, till underlättande af fattigvårdstungan i Mariestad, under perioden, genom räntans ackumulerande uppgått till 30,000 r:dr, har afkomsten af kapitalet blifvit såsom bidrag till fattigvårdsumgålderna använd.

Från den så kallade Northman'ska fonden har, enligt stiftarens önskan, årliga räntan utdelats till pauvres honteux.

Det af af lidne rådmannen Rådberg i lifstiden i Sköfde grundlagda fattighus med arbetsinrättning, har under perioden

Marieholm i Lands-kansliet den 7 Juni 1872.

på enahanda sätt som tillföre varit tillgängligt och af räntan på det kapital 3,000 r:dr, samma person till staden skänkt, hafva der bosatta obemedlade personer, hvilka ej åtnjutit fattigvård, erhållit understöd. Jacqueline Du Rietz' lasarets- och fattigförsörjnings-inrättning vid Lunds brunn har under femårsperioden på vanligt sätt årligen lemnat bostad och uppehälle åt 30 fattige sjuklingar under en månad, då de fått der kostnadsfritt genomgå bad och brunnskur. Årliga utgifterna och deribland arvode till läkare och syssloman, som utgick i början af perioden med omkring 290 r:dr till den förre och 165 r:dr till den senare, men från och med år 1868 med 300 r:dr till dem hvardera, hafva i medeltal utgjort 1,307 r:dr 72 öre och behållningen, fördelad i tvenne fonder, lasaretsfonden och byggnadsfonden, har ökats från 31,805 r:dr 35 öre år 1865 till 36,591 r:dr 8 öre år 1870. Angående inrättningens historia och förvaltning, dristar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånighet åberopa innehållet af tillföre afgifna femårsberättelser.

Följande under perioden tillkomna välgörenhetsstiftelser torde slutligen här förtjena att antecknas, nemligen:

en af numera af lidne apotekaren och riddaren M. Kylander, hvilken skänkt 10,000 r:dr till staden Lidköping, med vilkor att räntan deraf årligen skall fördelas emellan dithörande behöfvande fruntimmer af så kallade pauvres honteuses;

tvenne af likaledes af lidna mamsell Petronella Köhler å tillsammans 6,000 r:dr, skänkte med vilkor att på enahanda sätt inom Lidköpings samhälle användas; samt

den så kallade Tacksamhetsfonden, bildad år 1866, medelst sammanskott af personer inom Karlsborgs garnisons-församling, hvilka önskat vara okända, och utgörande 50 r:dr, hvaraf årliga räntan användes till anskaffande af någon lämplig klädespersedel åt ett medellöst barn i folkskolan, hvilket under årets lopp företrädesvis utmärkt sig för flit och gode seder.

Beträffande länets städer, i hvilka, med undantag af Hjo, stadsfullmäktige utöfva beslutanderätt i ordnings- och hushållningsangelägenheter, finnes intet att tillägga utöfver hvad här ofvan i denna underdåniga berättelse med dertill hörande tabeller är vordet omförmäldt och antecknad.

C. J. MALMSTEN.

A. M. Bolinder.

O. A. Sjöqvist.

Tab. No 1.

F O L K M Ä N G D.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December, enligt husförhörlängderna.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.						Enligt årets mönsterrollur approberade beväringsskyldige.	
				Hela folkmängden af			Deraf fric från mantalspenningar.				Utskrifningsmanskap.
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.		
Å landsbygden.											
År 1866	111,470	115,519	226,989	110,518	114,702	225,220	54,333	57,679	112,012	8,052	1,044
» 1867	112,807	116,704	229,511	111,770	115,644	227,414	56,159	59,707	115,866	8,176	950
» 1868	112,841	117,161	230,002	112,746	116,571	229,317	57,695	61,377	119,072	8,162	1,015
» 1869	112,144	116,925	229,069	112,372	116,826	229,198	58,159	62,114	120,273	8,294	1,022
» 1870	112,262	117,145	229,407	111,961	116,430	228,391	58,781	62,015	120,796	8,410	987
I städerna.											
Mariestad år 1866	1,058	1,330	2,388	1,051	1,330	2,381	475	480	955	93	12
1867	1,053	1,371	2,424	1,045	1,364	2,409	500	582	1,082	92	12
1868	1,047	1,372	2,419	1,029	1,358	2,387	507	604	1,111	81	7
1869	1,021	1,370	2,391	995	1,329	2,324	496	613	1,109	81	12
1870	990	1,364	2,354	981	1,357	2,338	478	638	1,116	63	4
Skara år 1866	1,012	1,349	2,361	1,023	1,377	2,400	488	571	1,059	68	8
1867	1,041	1,393	2,434	1,033	1,402	2,435	484	563	1,047	71	17
1868	1,040	1,409	2,449	1,044	1,413	2,457	495	563	1,058	84	20
1869	1,041	1,392	2,433	1,059	1,405	2,464	505	557	1,062	83	27
1870	1,109	1,457	2,566	1,109	1,444	2,553	514	565	1,079	90	27
Lidköping år 1866	1,659	2,071	3,730	1,629	2,081	3,710	726	758	1,484	97	15
1867	1,703	2,100	3,803	1,649	2,135	3,784	730	802	1,532	97	15
1868	1,779	2,136	3,915	1,715	2,181	3,896	836	936	1,772	111	14
1869	1,780	2,132	3,912	1,782	2,220	4,002	863	923	1,786	115	19
1870	1,785	2,209	3,994	1,830	2,326	4,156	863	907	1,770	120	15
Sköfde år 1866	851	1,072	1,923	786	1,029	1,815	321	357	678	60	9
1867	847	1,152	1,999	867	1,097	1,964	377	395	772	59	3
1868	870	1,164	2,034	897	1,153	2,050	434	496	930	64	6
1869	894	1,241	2,135	930	1,175	2,105	468	530	998	59	5
1870	1,003	1,277	2,280	959	1,245	2,204	485	561	1,046	59	6
Hjo år 1866	560	681	1,241	528	695	1,223	276	382	658	29	7
1867	573	685	1,258	571	710	1,281	293	364	657	42	3
1868	577	683	1,260	567	713	1,280	307	371	678	35	7
1869	562	718	1,280	559	710	1,269	325	380	705	31	9
1870	566	695	1,261	554	688	1,242	320	376	696	37	4
Falköping år 1866	729	803	1,532	700	790	1,490	350	373	723	46	6
1867	779	866	1,645	737	808	1,545	366	361	727	54	8
1868	817	891	1,708	772	852	1,624	383	383	766	55	2
1869	790	882	1,672	790	882	1,672	368	364	732	60	7
1870	792	913	1,705	803	900	1,703	385	371	756	61	5
Summa i länets samtliga städer år 1870	6,245	7,909	14,154	6,236	7,960	14,196	3,045	3,418	6,463	430	61
Summa i hela länet år 1866	117,339	122,825	240,164	116,235	122,004	238,239	56,969	60,600	117,569	8,445	1,101
» 1867	118,803	124,271	243,074	117,672	123,160	240,832	58,909	62,774	121,683	8,591	1,008
» 1868	118,971	124,816	243,787	118,770	124,241	243,011	60,657	64,730	125,387	8,592	1,071
» 1869	118,232	124,660	242,892	118,487	124,547	243,034	61,184	65,481	126,665	8,723	1,101
» 1870	118,507	125,054	243,561	118,197	124,390	242,587	61,826	65,433	127,259	8,840	1,048

Tab.

J O R D-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	
Odlad eg ovidd använd till											Hela utsädesbeloppet af											
höstsäd.	vårsäd,		potatis.	andra rotfrukter.	spånadsväxter.	gräs och andra foderväxter till		andra växtslag.	träde.	hvete,		råg,		korn.	hafre.	blandsäd.	ärter.	bönor.	vikor.	pohvete.		
	stråsäd.	baljväxter.				bete.	skörd.			höst.	vår.	höst.	vår.								höst.	vår.
T u n n l a n d .																						
År 1866	58,203,7	151,938,9	10,034,5	17,641,7	2,459,25	1,713,5	38,222	90,195,2	271	58,088,5	41,685	1,194	266,607	2,599	55,489	1,208,110	50,716	35,635	1,612	24,595	5	
» 1867	58,152	163,341	10,762	18,075	2,423	1,694	40,744	91,816	382	58,747	43,678	1,028	266,991	2,625	55,726	1,223,820	52,889	36,030	1,257	29,361	6	
» 1868	59,175	168,337	10,448	18,859	2,596,5	1,683,5	44,130	93,368,5	421	58,964	41,441	979	268,784	2,371	53,336	1,239,170	49,877	34,815	739	27,250	12	
» 1869	58,654	159,259	10,324	20,059	2,908	1,662	47,167	95,672	3,395	61,706	42,912	909	274,880	2,799	53,691	1,268,040	52,115	35,492	759	26,398	37	
» 1870	67,852	179,658	11,275	22,819	3,262	1,727	47,208	101,378	427	65,599	51,023	1,326	292,029	2,763	52,709	1,264,686	46,943	37,579	795	26,697	25	

Tab. N:o 3.

BOSKAPSSKÖTSEL.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Antal vid årets slut underhållna										
	hästar		oxar.	tjurar.	kor.	ungnöt under 2 år.	får.	getter.	svin.	fjäderfå.
	öfver 3 år.	under 3 år.								
År 1866	19,531	3,292	25,907	1,472	68,731	31,503	82,539	63	25,046	938
» 1867	19,603	3,258	25,831	1,522	71,006	30,533	80,127	58	24,175	842
» 1868	17,550	2,729	23,116	1,276	62,490	24,544	66,786	49	18,981	—
» 1869	19,309	3,235	24,153	1,417	68,375	27,932	74,065	74	20,350	—
» 1870	20,592	3,328	25,314	1,513	71,462	31,881	77,616	71	21,572	1,548

Tab. N:o 5.

DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.
År.	Räfvar.	Örnar och Ufvar.	Hökar.	Belopp af utbetald belöning. R:dr R:mt.
1866	749	23	985	4,286
1867	1,052	16	1,032	5,208
1868	942	41	1,038	5,025
1869	733	7	190	2,600
1870	711	—	—	1,422
Summa	4,187	87	3,245	18,541

För Tab. N:o 6 AF ROFDJUR DÖDADE HUSDJUR hafva inga uppgifter kunnat anskaffas.

N:o 2.

B R U K.

23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.
Skördebeloppet (utan utsädet's afdrag).																						
potatis.	lin och hampa.	raps.	morrter.	rotvort.	Hvete,		Råg,		Korn.	Hafre.	Blandsd.	Arter.	Bönor.	Vicker.	Bohvete.	Potatis.	Andra rotfrukter.	Lin och hampa.		Gräs och andra foderväxter till		Raps.
					höst-.	vår-.	höst-.	vår-.										Frö.	Spånadsämne.	grönfoder.	hö.	
K u b i k f o t .																	C e n t n e r .			Kbf.		
610,176	7,714	20	—	—	272,380	6,627	1,565,080	12,259	286,088	5,359,896	234,664	172,840	5,821	117,415	28	3,739,899	624,424	13,240	4,813,96	70,350	1,195,312	1,210
589,847	7,084	1	20	30	183,271	4,333	1,134,694	9,497	260,775	4,814,032	201,970	123,523	7,166	114,403	12	2,666,851	509,944	16,305	2,468,61	74,283	1,202,202	6
588,811	6,888	—	—	—	183,646	3,709	1,311,473	10,050	234,656	3,476,051	149,434	119,549	1,906	75,749	21	4,289,077	311,697	10,082,40	1,263,30	23,905	369,932	—
633,532	6,485	7,8	—	—	286,205	3,972	1,656,900	114,635	347,120	5,604,378	230,918	195,763	3,988	137,174	—	3,372,249	398,148	10,774	2,721,15	49,915	1,192,783	1,109
660,271	4,534	12,6	—	—	345,023	7,317	1,931,933	12,814	320,613	6,250,520	226,480	243,006	4,331	143,857	30	4,382,534	508,971	9,359	2,429,86	69,453	1,282,034	1,008

Tab. N:o 4.

SKOGSHUSHÅLLNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Serskilda slag af skogar m. m.	Areal vid periodens slut.	Till ordnad skogshushållning indelade.	Afverkningsbelopp		
			År.	utfördt i	
Qvadratref.	kvantitet. Famnar å 100 kubikfot.	penningvärde. R:dr R:mt.			
1) Kungl. Maj:st och Kronan omedelbart tillhörige och under Dess disposition stående kronoparker och skogar, 14 stycken	78,665	56,385	1866	5,617	26,154
deraf 11 stycken, hvarå afverkning af mogen skog sker enligt fastställda hushållningsplaner, utgörande (6,390 qv.-ref impedimenta inberäknade).....	—		1867	5,449	26,712
samt 3 st., hvarest endast hjälpgallringar ännu ske (3,953 qv.-ref impedimenta inberäknade)	—		1868	5,130	17,971
Af desse hafva kronoparkerne Edsmärens och Hillet i medeltal gifvit under åren	—		1869	3,982	18,829
2) Boställens, kyrkors, läroverks och fromma stiftelsers	252,000		1870	4,202	21,141
Af desse äro indelade (impedimenta inberäknade)	—	22,280	1866—1870	154	922
3) Häradssällmänningar: 6 stycken.....	90,145	73,156	1866	Afverkningsbeloppen kunna ej uppgifvas.	
Endast å allmänningarne Hökensås och Östra Stöpen har under 5-årsperioden skett regelmessig afverkning (11,796 qv.-ref impedimenta inberäknade)	—		1867		
Vestra Stöpen och Mössebergs allmänning i fråga att upplåtas till intressenterne.	—		1868		
Å allmänningen Rolken trakthuggning ännu ej börjad. Å allmänningen Gryten trakt-huggning börjad år 1870 (1,527 qv.-ref impedimenta inberäknade)	—		1869		
4) Sockneallmänningar, oskiftade, finnas ej till någon anmärkningsvärd areal.	—		1870		
Anm. Karlsborgs fästnings skog	2,800 qv.-ref.	Indelade till ordnad skogsskötsel.	1866	1,333	3,982
Göta kanalbolags skogar.....	25,715 "		1867	1,371	5,062
Leckö kungsgårds skog	10,886 "		1868	1,425	4,899
Höjentorps d:o d:o	1,277 "		1869	1,186	3,425
		1870	1,728	5,451	
		1870	110	624	
Summa 40,678 qvadratref.					

GRUFVOR, BERGVERK, BRUK, FABRIKER OCH

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	
Serskilda slag af inrättningar.	Antal fabriker		Drifkraft bestående af				Antal be- tegnade maskiner och redskap.	Egare eller innehafvare.			Mästare.	Arbeta-re						Summa.	
	i gång.	ej be- tegnade.	kreatur.	vatten.	ång- eller varmluft.	Beräknade hästkrafter.		Egare eller innehafvare.		Bolag.		öfver 18 år			under 18 år.				
								Ensam egare eller innehafvare.				vid fabri- ken man- tals- skrifne.	vid fabri- ken ej mantals- skrifne.	under 18 år.					
	Under året.	Antal.				m.		q.	Antal.										
Å landsbygden.																			
Alunbruk	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	29	—	—	—	—	15	—	45
Benstammar	2	—	—	—	—	—	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Brunstensbrott	2	—	5	—	—	5	3	1	—	1	—	9	—	—	—	—	5	—	14
Bryggerin	4	—	—	—	1	—	14	2	—	4	2	6	1	5	—	—	2	—	16
Cementqvarn	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Färgerin	17	1	—	—	3	—	—	16	1	2	8	11	—	—	—	—	2	—	25
Garfverin	42	2	—	—	—	—	—	423	42	1	9	37	—	7	—	—	3	—	56
Glasbruk	2	—	—	—	1	—	—	12	—	—	2	2	68	—	—	—	16	—	86
Gryngvarn	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Hyfvel- och snickerifabrik	1	—	—	—	1	—	35	4	1	—	—	—	—	—	16	—	—	—	16
Jernbruk	12	3	—	—	7	—	60	54	18	2	2	8	223	—	2	—	22	—	255
Kakelugns- och lerkärlsfabrik	1	1	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Kopparhammare	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Manufaktur- och spiksmedjor	2	2	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	16	—	—	—	—	—	16
D:o	1	—	—	—	2	—	—	3	1	—	1	—	3	—	—	—	1	—	5
Masugn	1	—	—	—	3	—	30	4	—	—	1	—	37	—	—	—	5	—	42
Mjölqvarnar	318	—	—	—	36	—	—	—	302	—	13	—	425	—	—	—	—	—	425
Oljeslageri	1	—	—	—	1	—	4	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	3
Pappersbruk	2	—	—	—	2	1	—	15	2	—	1	8	—	—	—	—	3	—	12
Qvarnstensbrott	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	4	—	—	—	—	—	—	4
Redskapshammare	5	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	6	—	—	—	—	1	—	7
Rullfabrik	1	—	—	—	1	1	10	20	1	—	1	—	—	14	—	—	7	—	22
Slipstensbrott	4	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	10	—	—	—	—	—	—	10
Splintfabrik	1	—	—	—	1	—	12	4	1	—	—	—	—	4	—	—	24	—	28
Spånhyflar	4	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sågqvarnar	133	—	—	—	—	—	—	—	127	—	6	—	118	—	—	—	—	—	118
Tegelbruk	29	1	17	—	1	11	—	12	24	—	2	7	99	23	45	1	37	—	212
Träoljefabriker	2	—	—	—	2	—	—	3	3	—	1	1	—	2	2	—	2	—	7
Träpappersmassfabrik	1	—	—	—	1	—	—	3	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	13
Tändsticksfabrik	1	1	—	—	1	1	61	28	—	—	1	1	9	—	31	51	17	21	130
Ullspinneri- och klädesfabriker	3	—	—	—	5	—	33	32	2	—	1	2	9	5	—	—	7	2	25
Vadmalstammar	5	2	—	—	4	—	1	—	3	2	—	3	—	—	—	—	—	—	3
Summa	601	16	22	71	8	262	703	572	6	39	49	1,145	31	132	52	169	23	1,601	
I städerna.																			
Blanksmörjefabrik	1	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	2	3	4	—	—	—	9
Färgerin	3	1	—	—	1	—	3	8	2	—	1	4	—	1	—	—	—	—	6
Garfverin	5	—	1	—	—	121	65	2	—	—	3	7	—	16	—	—	—	—	26
Gjuteri och mekanisk verkstad	1	—	—	—	1	6	6	—	—	1	2	—	—	29	—	—	7	—	38
Kakelugnsfabrik	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	10	—	—	—	—	11
Pappersbruk	1	1	—	—	1	15	2	—	—	1	2	—	—	6	4	—	—	—	12
Snusfabriker	2	—	—	—	Handkraft	—	10	1	—	—	1	—	—	4	—	10	6	—	21
Tändsticksfabrik	1	—	—	—	1	7	—	3	—	—	—	—	—	13	—	40	11	—	64
Ullspinneri	—	1	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ölbryggeri	1	—	—	—	1	2	—	—	—	1	1	—	—	7	3	—	—	—	11
Summa	16	3	1	1	5	159	93	10	—	5	11	11	2	89	11	57	17	198	

No 7 a.

MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR, ÅR 1870.

20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
Serskilda slag af tillverkning.	Tillverkningens kvantitet.								Tillverkningens värde i R:dr R:mt.		Egares eller innehafvares bevillning i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Centner.	Skål-pund.	Fot.	Tun-nor.	Kannor.	Kistor.	Bundtar.	Stycken.	af hvarje art produkter.	Summa för hvarje slag af fabriker.	
	Alun	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bennmjöl	1,395	—	—	—	—	—	—	—	—	7,860,39	10,00
Brunsten	3,288	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öl	—	—	—	—	53,500	—	—	—	—	24,150,00	14,40
Diverse färggods	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13,861,18	34,00
Diverse läder och hudar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81,258,50	79,00
Taffelglas	—	—	—	—	—	1,217	32	19	—	—	—
Urglas	—	—	—	—	—	—	13	2	—	—	—
Däcksglas	—	—	—	—	—	1	7	2	—	—	—
Takpannor	—	—	—	—	—	4	—	—	67,358,25	—	—
Diverse buteljer	—	—	—	—	—	—	—	—	90,000,00	157,358,25	60,00
Stångjern	41,907	—	—	—	—	—	—	—	251,680,00	—	—
Manufaktur- och spiksmide	2,147	—	—	—	—	—	—	—	29,179,00	—	—
Gjutgods	6,389	—	—	—	—	—	—	—	41,283,00	—	—
Diverse fabriker	—	—	—	—	—	—	—	—	16,820,00	338,962,00	—
Diverse fabriker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	280,00	1,00
Manufaktur- och spiksmide	3,611	—	—	—	—	—	—	—	43,284,00	—	—
D:o	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000,00	44,284,00	—
Tackjern	30,335	—	—	—	—	—	—	—	—	97,988,00	—
Linolja	—	—	—	—	5,100	—	—	—	8,100,00	—	—
Linoljekakor	—	90,800	—	—	—	—	—	—	5,448,00	13,548,00	5,00
Diverse papper	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,850,00	10,00
Diverse smide	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rullar och block	—	—	—	—	—	—	—	60,482	—	26,549,00	20,00
Slipstenar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800,00	—
Tjära	—	—	—	493	—	—	—	—	5,335,00	—	—
Träolja	—	—	—	—	15,143	—	—	—	7,570,00	—	—
Träkol	—	—	—	—	—	150	—	—	1,350,00	14,255,00	—
Granmassa	101	—	—	—	—	—	—	—	—	586,27	—
Säkerhetständstickor	—	—	—	—	—	—	—	35,000	—	—	10,00
Diverse tillverkningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35,314,00	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	874,760,59	—
Vadmal	—	—	24,000	—	—	—	—	—	3,300,00	19,750,00	18,50
Presstyg	—	—	6,000	—	—	—	—	—	200,00	—	—
Garn	—	1,750	—	—	—	—	—	—	1,150,00	4,650,00	45,00
Sulläder	—	—	—	—	—	—	—	2,300	19,000,00	—	—
D:o	—	8,250	—	—	—	—	—	—	8,100,00	—	—
Smorläder	—	—	—	—	—	—	—	1,700	7,500,00	—	—
D:o	—	10,400	—	—	—	—	—	—	14,000,00	—	—
Skinn	—	—	—	—	—	—	—	3,000	1,500,00	—	—
D:o	—	3,500	—	—	—	—	—	—	7,000,00	57,100,00	105,00
Gjutgods	310	—	—	—	—	—	—	—	—	38,000,00	40,00
Papper	8,000	—	—	—	—	—	—	—	—	4,000,00	7,75
Snus	—	32,000	—	—	—	—	—	—	—	42,000,00	—
Tuggtobak	—	20,000	—	—	—	—	—	—	—	37,500,00	85,00
Tändstickor	—	—	—	—	—	—	8,000,000	—	—	60,000,00	—
Öl	—	—	—	—	50,000	—	—	—	—	20,000,00	50,00
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	283,000,00	—

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNE VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Serskilda slag af vägar.	L ä n g d i m i l				Kostnad i R:dr R:mt för de under perioden				Gästgifveriens antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af indelade, med skjutsstationer försedde vägar	af fulländade och afsynade nye vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor	fulländade nye vägar		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor			år.	till kungs- och kronoskjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.		under perioden.									
Allmänne landsvägar	153,89	149,02	0,56	0,41	40,000	14,986,10	—	5,158,27	70	1866	557	15,471
Häradsvägar	156,77	32,47	—	0,16	—	—	—	658,00	6	1867	537	13,326
Socknevägar									—	—	—	—
I städer	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1869	1,080	9,342
										1870	1,410	9,066
Summa	310,66	181,49	0,56	0,57	40,000	14,986,10	—	5,816,27	82	—	4,052	58,919
Deraf med skjutsentreprenad									64		62,971	

Tab. N:o 9 a.

SJÖFART, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till inrikes sjöfart.						
	Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.	
	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Häst-kraft.	Skeppare.	Sjöfolk.
	Landsbygden	54	954	1	—	16	55
Städerna	6	72	3	41	58	9	26
Summa	60	1,026	4	41	74	64	124

Tab. N:o 9 b.

HANDLANDE OCH DERAS BETJENING, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Å landsbygden.				Bevilling i och för rörelsen.	I städerna.				Bevilling i och för rörelsen.
	Handlande.		Betjening.			Handlande.		Betjening.		
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.		Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	
	R:dr R:mt.					R:dr R:mt.				
1:o Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller på annat upplagsställe	190	32	66	10	635,50	140	23	142	26	3,197,42
2:o Handlande, som utom den ort, der de äro bosatte, sjelfve eller genom andre kringföra eller annorlunda än å marknad till salu utbjuda varor	5	—	7	4	34,00	—	—	—	—	—
Summa	195	32	73	14	669,50	140	23	142	26	3,197,42

Tab. N:o 10.

HEMMAN, JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR M. M., ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur å landsbygden.	Hemman.		Antal					Taxeringsvärde. R:dr R:mt.	År.	Tomter.		Antal nybygda bostugshus.	Jordar och lägenheter.					Taxeringsvärde i R:dr R:mt.			
	Mantal		jordtorp.	ryttare-, soldat- och båtsmans-torp.	bakstugor.	andra lägenheter.	Nu varande mantal.			Åker.	Äng.		Skog.	Betesmark.	Summa jordareal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.			
	oförmedlade.	nuvarande.																	bebyggda.	obebyggda.	Q v a d r a t r e f.
A) Krono-egendomar.									Städerna.												
1) Under allmän disposition.																					
a) Kungs- och kungsladugårdar.....	16	13	2	58	—	6	—	324,000,00	1866	664	103	13	36,407,22	3,796,80	19,458,46	9,647,61	69,310,09	71½	6,407,134	2,599,363	9,006,497
b) Säterin.....	35,500	34	22	109	—	44	—	1,256,500,00	1867	667	100	10	36,664,15	3,691,87	19,328,46	9,625,61	69,310,09	71½	6,462,431	2,472,023	8,934,454
c) Hemman.....	95,903	72,936	192	112	13	73	2	1,552,100,00	1868	668	99	7	36,878,12	3,606,90	19,328,46	9,496,61	69,310,09	71½	6,562,012	2,483,923	9,045,935
d) Boställen.....	508,778	386,748	624	641	39	339	37	8,412,600,00	1869	670	99	13	37,475,32	3,472,90	20,742,06	9,596,61	71,286,89	71½	6,733,377	2,486,064	9,219,441
e) Jordlägenheter.....	—	—	—	22	—	—	—	59,900,00	1870	670	99	14	37,741,72	3,409,80	20,546,60	9,596,61	71,294,23	71½	6,717,085	2,396,819	9,113,904
f) Fiskerin.....	—	—	—	—	—	—	—	300,00													
g) Verk och inrättningar...	—	—	1	1	—	—	—	87,200,00													
2) Under enskild disposition.																					
a) Säterin.....	1,500	1,500	5	2	—	1	—	17,800,00													
b) Hemman.....	32,356	26,088	118	40	8	29	45	532,090,00													
c) Jordlägenheter.....	—	—	—	51	—	—	934	500,943,33													
d) Fiskerin.....	—	—	—	—	—	—	7	3,000,00													
e) Verk och inrättningar...	—	—	—	—	—	—	64	192,100,00													
Summa	690,039	534,272	964	1,036	60	492	1,171	12,938,533,33													
B) Skatte-egendomar.																					
a) Boställen.....	1,750	1,250	4	—	—	3	—	31,800,00													
b) Säterin.....	64,500	59,437	85	188	15	54	7	1,992,080,00													
c) Hemman.....	2,949,961	2,302,229	12,550	2,490	1,230	2,127	1,394	58,139,553,08													
d) Jordlägenheter.....	—	—	—	299	—	—	1,134	1,058,751,67													
e) Fiskerin.....	—	—	—	—	—	—	6	12,600,00													
f) Verk och inrättningar...	—	—	—	—	—	—	460	1,282,860,00													
Summa	3,016,211	2,362,916	12,639	2,977	1,245	2,184	3,001	62,517,644,75													
C) Frälse-egendomar.																					
a) Boställen.....	2,750	2,750	4	2	1	2	—	40,500,00													
b) Säterin och ladugårdar.....	398,437	385,270	497	1,302	4	368	46	13,611,094,00													
c) Rå- och Rörshemman...	135,437	118,937	307	129	5	47	5	2,507,600,00													
d) Hemman.....	1,602,686	1,302,999	4,326	2,455	526	1,050	348	31,812,469,00													
e) Jordlägenheter.....	—	—	—	75	2	—	159	327,300,00													
f) Fiskerin.....	—	—	—	—	—	—	3	10,000,00													
g) Verk och inrättningar...	—	—	—	—	—	—	325	1,345,696,00													
Summa	2,139,310	1,809,956	5,134	3,963	538	1,467	886	49,651,659,00													
Summa Summarum	5,845,560	4,707,144	18,737	7,976	1,843	4,143	5,058	125,110,837,08													

Tab. N:o 11.

LAGA SKIFTEN.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																									
År.	Sökta skiftens antal.	Antal.	Skiftade mantal		Qvarboende delegares					Utflyttade delegares					Summa skiften.	Skiftade kvadratref.					Utgifter till landtmätare och gode män.		Öfriga beräknade utgifter.		
			oförmedlade.	nuvarande.	skiftes-antal.					skiftes-antal.						Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.	Impedimenter.	Summa.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.
					1.	2.	3.	4.	öfver	1.	2.	3.	4.	öfver											
					Summa.	Summa.	Summa.																		
1866...	31	28	—	20 $\frac{3}{4}$	33	19	24	1	—	77	26	21	11	—	—	58	248	7,332	10,888	2,021	13,623	313	34,177	16,766	44,637
1867...	22	19	—	8	23	11	11	—	—	45	7	5	5	—	—	17	110	5,228	7,793	334	12,103	15	25,473	11,402	6,590
1868...	13	17	—	6 $\frac{1}{2}$	27	6	7	—	—	40	12	5	12	—	—	29	118	2,543	4,918	1,626	7,207	104	16,398	10,786	5,118
1869...	14	17	—	9 $\frac{1}{2}$	11	9	10	—	—	30	12	11	10	—	2	35	135	5,640	5,180	605	5,555	67	17,047	12,561	10,210
1870...	19	19	—	21 $\frac{1}{4}$	36	13	13	1	—	63	14	32	10	—	1	57	218	10,541	8,049	1,183	10,352	289	30,414	17,789	16,602
Summa	99	100	—	66	130	58	65	2	—	255	71	74	48	—	3	196	829	31,284	36,828	5,769	48,810	788	123,509	69,304	83,157

Tab.

K R O N O -

1.	2. 3. 4. 5. 6.					7. 8.			
	Afkortad.					Anordnad eller			
	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.		
Stats-medel.									
Ordinarie ränta	R:dr	R:mt	978,86	96,03	120,04	106,34	112,99	322,579,39	316,548,03
Tiondespanmål.....	»	»	—	—	11,36	—	—	99,223,53	96,424,13
Arrendemedel.....	»	»	748,14	139,39	—	—	—	34,116,91	41,179,62
Mantalspenningar	»	»	2,696,40	3,058,10	2,695,20	2,694,40	2,508,56	33,281,20	33,007,90
Bötesmedel.....	»	»	19,970,62	24,438,87	28,608,20	31,641,57	28,423,69	14,522,59	15,632,23
Hästvakans-spanmålsmedel	»	»	—	—	—	—	—	79,445,68	97,116,23
Tillfällig rotevakansafgift	»	»	10,78	1,44	—	—	—	467,48	360,80
Knekterotefrihetsmedel	»	»	—	—	—	—	—	36,50	36,50
Afgift af oroterad jord	»	»	45,36	2,24	2,54	—	—	2,627,44	2,720,15
Båtsmansvakansafgift	»	»	—	—	—	—	—	725,89	866,46
Bränvinsbränningsafgift	»	»	—	561,60	—	—	—	987,623,11	812,104,01
Trosspassevolansafgift	»	»	—	—	—	—	—	3,560,00	3,563,75
Vakansbesparingsmedel	»	»	—	12,36	—	—	—	511,02	531,39
Försäljningsmedel från Flinkebo	»	»	—	—	—	—	—	240,15	—
Observationsmedel	»	»	—	—	—	—	—	1,60	—
Skogsmedel.....	»	»	—	—	—	—	—	—	—
Summa			24,450,16	28,310,03	31,437,34	34,442,31	31,045,24	1,578,962,49	1,420,091,20
Riksgälds-medel.									
Allmän bevilning.....	R:dr	R:mt	2,940,32	3,338,29	2,852,64	2,902,74	2,691,17	115,308,26	115,753,83
Vapens katt	»	»	—	108,83	9,97	1,30	—	—	37,434,70
Vattensänkingsmedel	»	»	—	—	—	—	—	2,807,91	2,807,91
Observationsmedel	»	»	—	6,00	9,00	—	9,00	27,40	304,20
Tidningsstämpelsafgift	»	»	—	—	—	—	—	639,40	653,14
Skatterättsmedel	»	»	—	—	—	—	—	339,09	140,75
Löseskilling för ekskog	»	»	—	—	—	—	—	52,68	23,26
Summa			2,940,32	3,453,12	2,871,61	2,904,24	2,700,17	119,174,74	157,117,79
Diverse Verks medel.....	R:dr	R:mt	5,064,32	5,854,72	5,026,27	5,057,85	5,071,40	176,600,73	175,846,55
Annorstädes debiterade medel.....	»	»	118,68	121,79	618,68	17,89	373,36	72,809,70	114,825,19
Summa			5,183,00	5,976,51	5,644,95	5,075,74	5,444,76	249,410,43	290,671,74
Summa Summarum			32,573,48	37,739,66	39,953,90	42,422,29	39,190,17	1,947,547,66	1,867,880,73

N:o 12.

UPPBÖRDEN.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
inom räkenskapsåret influten.			Resterande vid räkenskapsårets slut.					Summa uppbörd, deri inberäknade restantier från föregående år.				
1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
321,146,60	327,374,44	328,008,91	54,50	58,49	245,03	847,88	659,30	323,612,75	316,702,55	321,511,67	328,328,66	328,781,20
100,700,16	105,768,91	106,379,82	—	5,53	2,76	56,37	35,50	99,223,53	96,429,66	100,714,28	105,825,28	106,415,92
43,124,71	38,448,32	43,347,16	228,87	228,87	228,87	228,87	682,12	35,093,92	41,547,88	43,353,58	38,677,19	44,029,28
32,642,60	31,868,60	31,959,64	151,20	136,20	229,40	639,00	512,20	36,128,80	36,202,20	35,567,20	35,202,00	34,980,40
14,215,74	12,314,58	10,927,63	3,707,24	5,002,62	4,774,90	8,518,60	9,097,15	38,200,45	45,073,72	47,598,84	52,474,75	48,448,47
100,672,87	82,893,40	81,246,41	—	—	35,26	296,20	522,63	79,445,68	97,116,23	100,708,13	83,189,60	81,769,04
157,33	556,01	429,50	—	16,99	—	—	—	478,26	379,23	157,33	556,01	429,50
36,50	36,50	36,50	—	—	—	—	—	36,50	36,50	36,50	36,50	36,50
2,947,30	2,303,60	2,399,62	—	—	—	15,44	—	2,672,80	2,722,39	2,949,84	2,319,04	2,399,62
954,46	697,46	677,49	—	—	—	—	—	725,89	866,46	954,46	697,46	677,49
937,679,35	1,098,758,45	1,167,726,55	561,60	—	—	—	—	988,184,71	812,665,61	937,679,35	1,098,758,45	1,167,726,55
3,560,00	3,548,38	3,541,23	—	—	—	12,57	20,01	3,560,00	3,563,75	3,560,00	3,560,95	3,561,24
236,92	222,10	136,74	—	—	—	—	—	511,02	543,75	236,92	222,10	136,74
—	—	—	—	—	—	—	—	240,15	—	—	—	—
1,20	—	2,00	—	—	—	—	—	1,60	—	1,20	—	2,00
—	—	20,861,51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20,861,51
1,558,075,74	1,704,790,75	1,797,680,71	4,703,41	5,448,70	5,516,22	10,614,93	11,528,91	1,608,116,06	1,453,849,93	1,595,029,30	1,749,847,99	1,840,254,86
117,111,01	114,694,20	114,086,06	329,72	253,39	479,78	1,591,63	2,080,04	118,578,30	119,345,51	120,443,43	119,188,57	118,857,27
48,77	0,21	—	—	60,45	1,71	—	—	—	37,603,98	60,45	1,71	—
3,457,03	3,397,03	4,973,03	—	—	—	—	—	2,807,91	2,807,91	3,457,03	3,397,03	4,973,03
617,20	3,00	539,00	—	—	3,00	—	36,00	27,40	310,20	629,20	3,00	584,00
648,90	796,45	854,35	—	—	—	—	—	639,40	653,14	648,90	796,45	854,35
161,12	170,16	263,26	—	—	—	—	—	339,09	140,75	161,12	170,16	263,26
0,77	—	—	—	—	—	—	—	52,68	23,26	0,77	—	—
122,044,80	119,061,05	120,715,70	329,72	313,84	484,49	1,591,63	2,116,04	122,444,78	160,884,75	125,400,90	123,556,92	125,531,91
177,645,39	172,770,61	142,991,15	861,97	1,111,73	1,308,08	9,472,22	1,567,44	182,527,02	182,813,00	183,979,74	187,300,68	149,629,99
160,904,38	122,394,86	83,741,47	98,19	142,01	265,61	1,616,16	601,18	73,026,57	115,088,99	161,788,67	124,028,91	84,716,01
338,549,77	295,165,47	226,732,62	960,16	1,253,74	1,573,69	11,088,38	2,168,62	255,553,59	297,901,99	345,768,41	311,329,59	234,346,00
2,018,670,31	2,119,017,27	2,145,129,03	5,993,29	7,016,28	7,574,40	23,294,94	15,813,57	1,966,114,43	1,912,636,67	2,066,193,61	2,184,731,50	2,200,132,77

Tab. N:o 13.
S P A R B A N K E R.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Ar.	Under året					Vid årets slut				Klassifikation af delegarne efter deras vid nedanstående års slut inestående behållning.										
	Antal sparbanker.	tillkom- nnye del- egare.	af- gång- ne del- egare.	insatt be- lopp.	i räk- skaperne godtgjord ränta & delegarnes kapital.	uttaget belopp.	qvar- ståen- dedel- egare.	ineståen- de behål- ning, till- hörande delegarne.	befintligt öfverskott (grund-och- reservfond, räntevin- ster m. m.)	Summa af kolum- nerna N:is 8 och 9.	1866.		1867.		1868.		1869.		1870.	
		Antal.	Antal.	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.	Antal.	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.	Behållning i sparbank:	Antal del- egare.	Summa Rdr Rmt.	Antal del- egare.	Summa Rdr Rmt.	Antal del- egare.	Summa Rdr Rmt.	Antal del- egare.	Summa Rdr Rmt.	Antal del- egare.
1865...	8	—	—	—	—	8,968	979,253	63,010	1,042,263	under 1 R:dr							318	232	435	341
1866...	8	1,308	913	157,870	48,183	161,856	9,363	1,023,449	66,476	1,089,925	fr. 1 t. o. m. 10 R:dr						2,144	13,100	2,440	16,641
1867...	8	1,657	937	194,263	51,262	179,374	10,083	1,089,601	68,485	1,158,086	» 10—25 »						2,098	31,453	2,404	34,668
1868...	8	1,249	1,266	151,145	51,137	210,701	10,066	1,081,492	74,590	1,156,082	» 25—50 »						1,456	49,566	1,567	60,807
1869...	8	1,577	1,270	176,596	51,166	225,554	10,373	1,083,700	74,802	1,158,502	» 50—100 »						1,346	77,267	1,512	105,857
1870...	8	2,288	911	297,124	56,543	174,254	11,750	1,263,112	76,936	1,340,048	» 100—200 »						1,295	136,157	1,500	159,295
											» 200—300 »						528	135,959	677	156,527
											» 300—400 »						443	122,342	378	136,068
											» 400—500 »						297	126,472	252	131,131
											» 500—1,000 »						352	258,940	460	310,268
											» öfver 1,000 »						96	132,212	125	151,509
											Summa						10,373	1,083,700	11,750	1,263,112

Tab. N:o 14.
F A T T I G V Å R D E N.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.		
Ar.	Fattigvårds- samhällen				Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.									Antal af fattigvår- den understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens									
	med Gemensam fattigvård.	med fattigvården delad.	med fattigvården delad.	Antal fattighj. med Gemensam fattigvård.	Äldre personer, vårdade				Barn, vård- dade i och ntom fattighus.		Summa.		Summa af båda könen.	m.	q.	Summa.	inkomst.		R:dr		R:mt.		Summa utgifter i och för fattigför- sörjning. R:dr R:mt.			
					i fattig- hus.	på annat sätt.	m.	q.	m.	q.	m.	q.					afkast- ning af egendom, kollekt, m. m.	Personel avgift.	Tillskott	Ersättning	Summa inkomster.					
1866.....	229	48	189	275	342	673	374	661	675	615	1,391	1,949	3,340	1,657	2,752	4,409	27,383,44	21,158,86	82,880,26	32,373,51	3,486,79	498,67	167,781,53	174,139,76		
1867.....	230	47	185	270	378	717	402	674	723	691	1,503	2,082	3,585	1,737	3,040	4,777	29,531,26	20,240,41	91,312,13	34,104,52	4,429,13	794,48	180,411,93	190,882,96		
1868.....	231	47	185	275	374	723	431	738	763	733	1,568	2,194	3,762	2,092	3,449	5,541	30,389,87	22,290,81	120,426,33	43,002,37	3,781,65	1,096,76	220,988,29	229,103,60		
1869.....	233	46	185	280	367	720	461	738	840	794	1,668	2,252	3,920	2,316	3,777	6,093	30,847,45	23,163,75	127,905,14	36,934,42	3,158,58	1,464,61	223,473,95	230,352,84		
1870.....	232	46	189	284	341	726	468	735	866	883	1,675	2,344	4,019	2,194	3,688	5,882	25,853,68	26,666,61	129,934,96	36,387,89	3,385,83	1,686,94	223,915,91	226,706,47		

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

III) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

SKARABORGS LÄN.

Supplement.

Kommunernas finansiella ställning år 1870.

Den statistiska redogörelse öfver kommunernas finanser, som i länsstyrelsens senaste femårsberättelse å sid. 25 såsom ett framtida tillägg utlofvas, meddelas nu i den form densamma hit inlemnats, hvilket skedde sedan den egentliga berättelsen redan var färdigtryckt. Stockholm den 28 September 1872.

Statistiska Central-Byrån.

Uppgift angående landtkommunernas i Skara-

	Kommunens namn.	Hemmanst.	Hemmans taxeringsvärde.	Fyrkial.	Bevilling.		Upptagna lån.		Behållning från föregående år.	I n k o m -				
					Af fast egendom.	Af kapital och arbete.	Enligt beslut vid kyrkostämna.	Enligt beslut vid kommunalstämma.		Af donationer.	Af särskilda kassor eller fonder.	Af brännvinsföräfflingsavgifter.	Af staten till folkskolens underrättelse.	Enligt beslut vid kyrkostämna.
1	Björnsäter.....	20 $\frac{1}{2}$	573,500	6,510	172,10	97,76	—	—	—	—	709	21,16	166	128
2	Ek.....	11	367,400	2,542	110,23	12,25	—	—	—	—	661,14	12,14	213,67	362,80
3	Ekby.....	21 $\frac{1}{2}$	475,850	3,437	142,75	30	—	—	—	—	139,15	12,50	83	180,25
4	Fredsberg med Bäck.....	75 $\frac{1}{2}$	2,095,186	21,542	628,56	395,40	12,000	—	—	—	3,993,78	92,23	638,09	131,20
5	Hassled med Berga och Färed.....	66 $\frac{1}{2}$	1,129,920	13,195	338,96	175,70	—	—	—	13,30	3,993,78	46,21	674,82	997,64
6	Leksberg.....	17 $\frac{1}{2}$	568,850	5,515	170,62	192,01	—	—	—	164,53	343,47	18,08	173	604
7	Thorsö.....	31 $\frac{1}{2}$	873,450	8,565	262,17	214,21	—	—	—	272	—	39,07	770	1,359
8	Ullervad.....	24 $\frac{1}{2}$	644,010	5,817	193,20	103,25	5,000	—	—	—	79,60	22,23	306,66	1,270,44
9	Utby.....	17 $\frac{1}{2}$	391,850	2,867	117,56	—	—	—	—	—	73,45	8,66	83	743
10	Hofva och Fagerlid.....	56 $\frac{1}{2}$	2,353,568	19,420	706,07	460,04	3,000	—	—	60	2,480,56	77,73	650,66	708
11	Elgarås.....	19 $\frac{1}{2}$	832,608	6,600	249,79	58,45	—	—	—	—	738,98	37,25	397,32	535
12	Finnerödja.....	24 $\frac{1}{2}$	1,224,961	10,815	367,50	248,41	—	—	2,125,95	45	412,39	57,08	122	540,75
13	Lyrestad.....	43 $\frac{1}{2}$	1,231,570	9,182	369,35	124,01	400	1,351,36	—	40	17,74	45,45	149,04	510,40
14	Amnehärad.....	32 $\frac{1}{2}$	1,268,227	10,860	380,63	224,68	—	—	—	24	61,89	51,45	502,17	800
15	Benteberg.....	16 $\frac{1}{2}$	637,900	4,315	206,55	31,51	—	—	19,23	349,20	558,42	19,62	76,89	—
16	Bellefors.....	20 $\frac{1}{2}$	467,200	5,446	183,59	138,90	—	—	343,84	—	20,70	19,33	—	—
17	Berg.....	34 $\frac{1}{2}$	760,300	6,022	246,01	80,72	—	—	24,48	—	—	26,32	151,11	127,29
18	Binneberg.....	5 $\frac{1}{2}$	100,800	634	31,71	—	—	—	64,21	1,50	70,47	5,66	19,60	63,37
19	Böja.....	8 $\frac{1}{2}$	200,600	1,588	69,71	—	—	—	33,26	—	29,93	14,72	59,77	85
20	Carlsborg.....	—	—	9,381	19,48	883,77	—	—	162,04	100	8,70	11,99	50,76	687,87
21	Ekeskog.....	15 $\frac{1}{2}$	464,300	2,809	146,83	4	—	—	151,02	34,50	8,70	12,44	—	—
22	Flistad.....	18 $\frac{1}{2}$	454,900	3,036	138,24	26,98	—	—	187,98	40	82,37	17,23	140,35	358,54
23	Frössved.....	13 $\frac{1}{2}$	436,800	3,076	148,41	39,18	—	—	—	30	81,29	13,95	130,42	168,04
24	Fåged.....	36 $\frac{1}{2}$	1,183,800	21,603	410,75	1,552,44	—	—	12,70	45	—	44,20	797,12	1,404,20
25	Göthlunda.....	27 $\frac{1}{2}$	748,700	5,043	243,95	24,22	—	—	217,38	80	164,75	59,23	280,71	343,47
26	Halna.....	7 $\frac{1}{2}$	365,000	2,463	117,47	13	—	—	197,85	50	419,06	17,50	191,96	512,22
27	Hjälstad.....	17 $\frac{1}{2}$	372,100	2,989	114,45	49,50	—	—	54,85	—	30,06	—	—	503,15
28	Horn.....	18 $\frac{1}{2}$	398,300	2,378	121,80	38,97	—	—	56,56	150	48,90	13,46	127,33	137
29	Lerdala.....	16 $\frac{1}{2}$	444,000	4,274	166,01	105,50	—	—	136,84	—	79,20	19,59	120	484
30	Locketorp.....	16 $\frac{1}{2}$	476,100	3,212	150,91	19,20	—	—	106,52	30	235,80	31	171	1,281
31	Låstad.....	11 $\frac{1}{2}$	281,800	1,896	86,63	6	—	—	115,57	3	312,29	14,60	108,26	856,22
32	Moo.....	11 $\frac{1}{2}$	245,200	2,317	84,96	110,04	—	—	138	75	29,31	6	—	—
33	Mölltorp.....	21 $\frac{1}{2}$	649,100	4,698	200,95	62,50	—	—	532,49	—	100,45	32,25	202,63	—
34	Odensåker.....	23 $\frac{1}{2}$	484,100	3,657	148,95	73	—	—	72,99	4,50	399,68	13,60	147,37	400,60
35	Ransberg.....	31 $\frac{1}{2}$	817,600	6,749	265,13	130,29	—	—	107,29	17	145,50	49,71	308,95	—
36	Sveneby.....	8 $\frac{1}{2}$	269,700	1,824	85,56	5	—	—	25,54	—	32,51	8	—	35,50
37	Säter.....	22 $\frac{1}{2}$	432,600	3,003	134,69	32,90	—	—	31,16	30	71,60	14,45	135,76	117,60
38	Tiavad.....	12 $\frac{1}{2}$	345,100	3,233	115,42	104	—	—	152,86	3	278,64	16,04	121,90	266,97
39	Timmersdala.....	9 $\frac{1}{2}$	204,600	1,278	64,63	19,57	—	—	103,64	—	54,93	14,35	62,15	35
40	Tived.....	13 $\frac{1}{2}$	499,600	3,380	160,32	25,50	800	—	—	63	—	28,79	302,22	379,91
41	Trästena.....	15 $\frac{1}{2}$	527,500	3,677	163,68	21,30	—	—	17,96	—	45	12,46	210,80	655,25
42	Uddenäs.....	43	1,585,600	17,866	629,73	667,99	—	—	1,129,21	1,532,61	3,645,29	95,86	1,100,97	2,483,81
43	Vad.....	12 $\frac{1}{2}$	337,500	2,922	115,20	66,20	—	—	32,45	—	33,24	—	—	794,80
44	Väring.....	24	725,300	5,170	223,56	59,08	—	—	75,78	—	119,04	—	—	—
45	Sköfde.....	24 $\frac{1}{2}$	679,600	4,110	208,73	41,68	2,376,50	—	—	—	—	27,38	125,12	1,383,68
46	Ryd.....	8 $\frac{1}{2}$	187,900	1,480	64,67	16,10	400	—	—	—	—	6,44	7	205
47	Hagelberg.....	4	331,100	1,962	99,33	—	—	—	—	—	30	5,58	—	162,33
48	Kyrketorp.....	14 $\frac{1}{2}$	487,300	3,491	153,24	48,49	—	—	—	—	100	11,33	83	201,05
49	Våmb.....	13	348,500	2,588	109,34	43,48	—	—	—	—	60,01	12,50	—	740,88
50	Forssby till Sköfde pastorat.....	6 $\frac{1}{2}$	214,100	1,296	66,73	—	150	148,72	—	—	—	7,62	—	381,09
51	Forssby till Sventorps pastorat.....	11	289,000	1,894	93,25	7,50	—	—	—	6	35,34	8,17	34,15	16
52	Sventorp.....	19 $\frac{1}{2}$	495,700	3,499	148,91	39,77	—	—	—	—	—	44,63	83,85	51,25
53	Suntetorp.....	8	269,200	2,070	89,56	36,40	—	—	—	—	—	—	—	—
54	Varola.....	18 $\frac{1}{2}$	634,000	4,282	200,30	57,63	—	—	—	5,70	102,05	22,01	140	463,52
55	Värsås.....	25 $\frac{1}{2}$	891,300	6,498	267,99	113,03	1,722,60	—	—	14,18	78,84	22,80	89	552,11
56	Kyrkefalla.....	44	1,245,300	8,974	397,64	118,62	—	—	—	90	175,78	51,25	396,53	336,25
57	Mofalla.....	10 $\frac{1}{2}$	298,100	1,802	89,18	6,01	—	—	—	41,70	141,68	10,56	256,74	292,80
58	Grefbäck.....	23 $\frac{1}{2}$	657,600	4,544	206,98	48,29	—	—	—	—	62,33	21,11	73	229
59	Brevik.....	17 $\frac{1}{2}$	593,000	4,195	183,30	54,91	—	—	—	—	188,10	29,39	16	1,526,94
60	Norra Fogelås.....	38 $\frac{1}{2}$	903,100	8,977	278,93	285,55	—	—	—	—	158,97	27,12	169,65	12,80
61	Södra Fogelås.....	37 $\frac{1}{2}$	883,600	6,135	277,18	41,20	—	—	—	3	3,96	31,44	187,43	—
62	Hjo.....	20 $\frac{1}{2}$	551,500	3,933	183,45	35	—	—	—	—	—	26,85	254,91	38,77
63	Gudhem.....	20 $\frac{1}{2}$	524,200	3,831	157,56	55,22	—	—	—	—	48	14,20	64,85	275,22
64	Tunhem.....	12	184,300	1,245	51,99	6,63	—	—	—	—	—	7,26	64,85	93,14
65	Ugglum.....	15 $\frac{1}{2}$	235,500	1,529	70,65	—	—	—	—	—	—	9,09	64,85	93,14
66	Falköping.....	10	157,200	2,199	79,91	69,37	—	—	—	—	4,96	8,70	—	454,32
67	Thorbjörntorp.....	11 $\frac{1}{2}$	236,200	1,710	75,01	15,40	—	—	—	—	15,48	6,53	81,50	261,56
68	Friggeråker.....	20 $\frac{1}{2}$	391,200	2,237	141,86	22	—	—	—	—	—	10,65	151,90	272,31
69	Mårby.....	7 $\frac{1}{2}$	159,100	625	51,23	3	—	—	—	—	—	—	—	—
70	Hånger.....	8 $\frac{1}{2}$	180,300	625	56,59	18,80	—	—	—	—	—	10,76	51,92	348,08

borgs län finansiella ställning år 1870.

s t e r.				B r i s t.	Kommunens utgifter till prästerskapet.	U t g i f t e r.								Behållning i kassan.	
inom uttaxering.		Summa inkomster.	Andra tillfälliga inkomster.			Till kyrkan.	Till folkskolan.	Amortering och ränta på lån enligt beslut vid kyrkostämman.	Summa.	Amortering och ränta på lån enligt beslut vid kommunalstämman.	För andra kommunala ändamål.	Summa.	Summa utgifter.		
Enligt beslut vid kommunalstämman.	Summa.														
1825	1,953	—	2,849,16	—	1,497	138	232	—	370	—	2,293	2,293	2,663	186,16	1
283,62	246,42	—	1,533,37	—	525	84,35	557,70	—	642,05	—	702,28	702,28	1,344,33	189,04	2
315	495,25	—	729,90	—	1,120,90	—	192,06	—	192,06	—	537,84	537,84	729,90	—	3
2,656,30	2,787,50	—	7,531,50	—	4,104,72	13,910,63	1,644,57	1,320	16,875,20	—	2,656,30	2,656,30	19,531,50	—	4
2,429,83	3,427,47	—	4,656,50	—	3,727,11	223,56	1,883,20	—	2,106,76	—	2,349,65	2,349,65	4,456,41	200,09	5
1,500	2,104	—	2,567,08	—	1,300	66	593	—	659	—	1,908,08	1,908,08	2,567,08	—	6
788,23	2,147,23	—	2,956,30	—	1,433,97	83	2,064	—	2,147	—	809,30	809,30	2,956,30	—	7
699,44	1,969,88	—	2,378,37	—	1,230,60	199,70	929,84	300	1,429,54	—	889,44	889,44	2,318,98	59,39	8
334,89	1,077,89	—	1,243	—	588,14	600	226	—	826	—	417	417	1,243	—	9
3,323,67	4,031,67	—	7,300,62	—	2,825,75	50	658	—	708	—	4,950,94	4,950,94	5,658,94	1,641,68	10
724	1,259	—	2,432,55	—	694,69	84,28	1,051,81	—	1,135,59	—	1,210,74	1,210,74	2,346,33	86,22	11
1,232,24	1,772,99	—	2,409,46	—	1,640	271,60	1,517,55	—	1,729,15	—	1,358,24	1,358,24	3,147,39	1,388,02	12
586,76	1,097,16	—	1,349,39	421,73	2,833,13	137,73	858,77	—	996,50	—	774,62	774,62	1,771,12	—	13
1,834,03	2,634,03	—	3,273,54	167,45	2,560	—	1,444,93	—	1,444,93	—	1,996,06	1,996,06	3,440,99	—	14
473,60	473,60	32,89	1,510,62	—	886,63	38,66	120,04	—	158,70	—	818,03	818,03	976,73	553,12	15
938,31	938,31	54,02	1,032,86	—	854,03	213,76	—	—	213,76	—	1,046,34	1,046,34	1,260,10	116,60	16
2,427,15	2,554,44	—	2,731,87	1,919,96	1,800	156,48	624	—	780,48	—	3,895,83	3,895,83	4,676,31	—	17
57,06	125,43	11,81	234,47	—	294	18,81	127,33	—	146,14	—	121,51	121,51	267,65	31,03	18
330	415	27,55	546,97	—	500	56,91	200	—	256,91	—	—	—	256,91	323,32	19
226,48	914,35	67,77	1,147,87	0,61	—	20	844,13	—	864,13	—	446,39	446,39	1,310,52	—	20
135,91	135,91	16,27	207,82	—	874,24	13,22	—	—	13,22	—	261,36	261,36	274,58	84,26	21
309,52	668,06	56,73	1,004,74	—	936	74,69	317,79	—	392,48	—	584,45	584,45	976,93	215,79	22
538,99	706,43	—	962,09	—	1,053,50	20,30	431,24	—	451,54	—	443,47	443,47	895,01	67,08	23
3,348,46	4,752,66	1,090,60	6,729,58	200,62	2,422,50	256,69	2,280,67	—	2,537,86	—	4,405,54	4,405,54	6,942,90	—	24
1,280	1,623,47	7,70	2,215,86	—	1,520,91	94,28	635,58	—	729,86	—	1,383,38	1,383,38	2,113,24	320	25
436,92	949,14	285,41	1,913,07	—	362,33	76,41	453,30	—	957,63	—	618,64	618,64	1,576,27	534,65	26
414,18	917,33	325,27	1,272,66	87,56	834,40	92,87	—	—	92,87	—	1,322,20	1,322,20	1,415,07	—	27
952,14	1,089,14	—	1,428,83	—	1,026	64,30	355,55	—	419,85	275	758,62	1,033,62	1,453,47	31,92	28
1,279,93	1,763,93	52	2,034,72	—	963,33	159,55	646	—	805,55	—	1,319,98	1,319,98	2,125,53	46,03	29
704	1,985	—	2,452,80	—	960	27,63	356	—	383,68	—	1,222	1,222	1,605,68	952,64	30
377,54	1,233,76	23,62	1,635,53	—	709,64	127,26	254,84	—	382,10	—	790	790	1,172,10	639	31
223	223	17,99	351,30	81,03	669,11	13,07	—	—	13,07	—	557,26	557,26	570,33	—	32
1,745,55	1,745,55	584,74	2,665,62	—	889,93	109,66	635,07	—	744,73	—	1,338,58	1,973,58	2,718,31	479,80	33
364,37	764,97	44,44	1,374,56	—	1,055	318,82	381,87	—	700,69	635	459,67	459,67	287,19	287,19	34
2,021,88	2,021,88	663,02	3,206,06	669,20	1,483,15	91,29	752,13	—	843,42	—	2,929,98	2,929,98	3,773,40	209,15	35
129,53	165,03	8,21	213,75	464,49	590,44	26,58	—	—	26,58	—	677,20	677,20	703,78	—	36
869,52	987,12	—	1,238,93	—	1,020,50	56,24	385,95	—	442,19	—	641,72	641,72	1,083,91	186,18	37
259,40	526,37	68,50	1,014,45	—	700	184,46	254,59	—	439,05	—	502,31	502,31	941,36	225,95	38
241	276	15,49	422,92	—	500	30,51	260	—	290,51	—	76,18	76,18	366,69	159,87	39
731,13	1,111,04	102	1,607,05	—	875,83	815,45	653,22	—	1,468,67	—	710,07	710,07	1,178,74	228,31	40
737,94	1,392,59	47,55	1,708,40	—	1,085,50	122,97	696,70	—	819,67	—	739,50	739,50	1,559,17	167,19	41
3,244,21	5,728,02	781,06	12,833,81	353,89	2,174	272,93	3,936	3,236	7,434,93	—	6,092,31	6,092,31	13,527,24	839,67	42
170,40	965,20	16,65	1,015,09	119,39	721,96	118,12	—	—	118,12	—	1,048,81	1,048,81	1,166,93	—	43
825	1,250	—	1,585,04	—	1,460	191,76	431	—	622,76	—	847,15	847,15	1,469,91	190,91	44
1,752	3,135,63	—	3,288,18	—	902,16	99,65	1,127,60	381,20	1,608,45	—	1,679,73	1,679,73	3,288,18	—	45
745,25	950,25	—	963,69	103,01	272,14	30,70	—	—	133	72	831	831	1,066,70	—	46
141	303,33	—	338,91	—	458,12	—	162,33	—	162,33	—	176,58	176,58	338,91	—	47
946,75	1,147,80	—	1,342,15	—	536,86	—	284,05	—	284,05	—	1,058,10	1,058,10	1,342,15	—	48
1,149,65	1,890,53	—	1,963,04	—	376,90	57,43	740,88	—	798,31	—	1,054,54	1,054,54	1,852,85	110,19	49
459,75	840,84	—	848,46	—	296,02	30,49	341,10	9,50	381,09	8,92	439,43	448,35	829,44	19,02	50
314,33	330,33	—	413,99	—	547,71	—	50,15	—	50,15	—	362,86	362,86	413,01	0,98	51
1,816,23	1,867,48	—	1,995,96	—	1,266,12	—	135,04	—	135,04	—	1,860,92	1,860,92	1,995,96	—	52
342,56	806,08	256,09	1,331,93	—	749,17	—	452,02	—	452,02	—	749,39	749,39	1,201,41	130,52	53
688,41	1,240,52	—	1,445,34	—	1,134,03	—	491,11	150	641,11	—	748,10	748,10	1,389,20	56,13	54
2,612,62	2,948,87	163,56	3,825,99	—	2,095,02	123,43	709,12	—	832,55	—	2,515,66	2,515,66	3,378,21	447,78	55
383,55	676,35	82,72	1,209,75	185,36	576,81	430,27	549,54	—	979,81	—	415,30	415,30	1,395,11	—	56
176,25	405,25	90,27	651,96	74,78	1,423	—	420	—	420	—	306,74	306,74	726,74	—	57
633,66	2,160,60	7,49	2,401,58	—	1,051,79	369	1,157,94	—	1,526,94	—	94,01	94,01	1,620,95	780,63	58
1,829,88	1,842,68	206,42	2,404,84	673,70	1,664,15	417,07	1,060,76	—	1,477,83	—	1,600,71	1,600,71	3,078,54	—	59
1,862,81	1,862,81	139,79	2,228,43	11,54	1,664,15	622,50	—	—	622,50	—	1,617,47	1,617,47	2,239,97	—	60
1,125,84	1,164,61	—	1,446,37	285,89	1,299,36	215,30	655,13	—	870,43	—	861,83	861,83	1,732,26	—	61
326,30	601,52	—	728,57	—	973,38	146	193	—	339	—	238,57	238,57	577,57	151	62
306,08	399,82	—	471,93	—	569,85	75	157,99	—	232,99	—	193,64	193,64	426,63	45,30	63
247,51	340,65	—	414,59	57,19	735,70	96	95,43	—	191,43	—	280,35	280,35	471,78	—	64
177	631,32	70,04	715,02	—	326,91	154,32	300	—	454,32	—	220,70	220,70	675,02	40	65
28,06	289,62	29,10	422,23	—	401,26	170	173,06	—	343,06	—	40	40	383,06	39,17	66
169,58	441,89	—	604,44	35,77	723,09	207,50	216,71	—	424,21	—	216	216	640,21	—	67
234,90	582,98	—	645,66	—	450,58	—	400	—	400	—	245,66	245,66	645,66	—	68

Kommunens namn.	Hemmanstal.	Hemmans taxeringsvärde.	Fyrktal.	Bevilling.		Upptagna lån.		Behållning från föregående år.	I n k o m .				
				Af fast egendom.	Af kapital och arbete.	Enligt beslut vid kyrkostämman.	Enligt beslut vid kommunalstämman.		Af donationer.	Af särskilda kassor eller fonder.	Af brännvinsförärljningsskatter.	Af staten till folkskolens underrättelse.	Ge- Enligt beslut vid kyrkostämman.
1 Bjerka	17½	177,500	1,590	53,68	13,60	—	—	—	2	52,50	5,73	165,93	141,67
2 Broddetorp	6½	116,400	984	34,97	20,80	—	—	—	330	—	4,52	32,35	32,86
3 Hornborga	15½	205,700	1,342	62,66	3	—	—	—	—	—	7,83	49,83	111,20
4 Sätuna	11½	186,000	1,134	57,05	—	—	—	—	—	—	4,91	34,12	38,28
5 Segerstad	19	335,600	2,591	103,38	46,28	—	—	—	—	150,60	12,23	108,26	187,20
6 Håkantorp	6½	95,500	615	31,55	8	—	—	—	—	82,34	5,95	46,87	62,20
7 Valtorp	14½	266,400	2,220	87,42	58	—	—	—	—	70,10	6,95	60,95	142,86
8 Stenstorp	16½	293,800	2,431	94,04	59,78	—	—	—	—	123,98	10,39	77,97	126,44
9 Kyrketorp	10½	198,100	1,312	64,58	1	—	—	—	—	26	4,48	35,52	70,28
10 Brunnhem	12½	218,400	1,423	64,62	8,40	—	—	—	—	59,07	8,70	51,88	—
11 Dala	28½	622,800	4,476	187,54	81,47	—	—	—	12	—	13,22	111,48	130,48
12 Högstena	14½	212,600	1,382	66,33	4	—	—	—	29,26	289,55	7,50	146,20	—
13 Borgunda	32½	581,200	4,065	178,11	55,80	—	—	—	—	177,06	17,41	—	1,447,33
14 Sjögerstad	19½	366,000	2,535	110,55	39	2,363	—	—	28,76	94,21	10,88	131	1,145,90
15 Rådene	17½	240,600	1,535	78,43	—	2,136	—	—	—	29,55	7,53	114	1,029,21
16 Ljunghem	9½	374,600	2,508	113,68	21	—	—	—	—	58,90	10	55,50	—
17 Edåsa	5	503,400	—	159,97	30,40	—	—	—	—	114,78	9,88	65	127,32
18 Saleby	54½	1,629,700	7,854	493,08	139,53	—	—	—	—	—	32,18	221,58	800
19 Tressberg	8½	267,400	2,918	77,32	12	—	—	—	—	49,15	25,96	75	795
20 Härjevad	—	—	1,510	—	—	—	—	—	—	—	6,38	40	135,60
21 Synnerby	19	631,100	4,494	185,67	73,51	—	—	—	—	206,25	21,75	—	418
22 Skallmeja	16	505,800	3,380	145,89	9,50	—	—	—	—	—	21,13	50	322,50
23 Gerum	14½	404,500	2,658	122,13	67	—	—	—	150	34	11,13	117	330,44
24 Asaka	24½	704,900	4,977	208,74	77,83	—	—	—	110,75	542,30	20,10	192,40	227,26
25 Hendeded	12	430,100	2,820	126,23	25,30	140	—	—	—	—	19,39	—	272
26 Skara	11½	320,200	3,106	80,24	138,09	1,657,23	—	—	35,30	11,22	10,30	124,70	483,70
27 Jung	20½	814,750	3,945	227,85	48	—	—	46,98	12	42	20	308	455
28 Fyrunga	9½	298,000	1,231	89,70	9,30	—	—	—	—	—	12	222	613
29 Öttum	14½	481,400	2,910	130,17	1	—	—	—	—	—	14	139	836
30 Tråfva	9½	248,700	1,614	75,41	13	6,500	—	—	—	—	7	135	1,172
31 Vinköl	22½	555,600	3,542	166,83	18,50	—	—	—	2	6	22	296	302
32 Marum	10½	265,700	1,939	79,66	39	—	—	—	4	—	9	76	231
33 Vånga	54½	1,112,200	7,929	326,56	101	—	—	—	—	—	60	34	1,345
34 Edsvära	29½	638,300	4,323	174,23	63	—	—	—	59	—	41	251	—
35 Qvånum	20½	723,900	4,140	207,66	12	—	—	—	10	—	20	154	1,559
36 Hårlunda	17½	363,000	2,489	111,61	65,84	—	—	—	11,50	—	27	166	334
37 Klefva	26½	433,200	2,798	129,09	16,10	—	—	—	15	28,05	16,87	135	484
38 Ullened	12½	188,700	1,250	53,46	—	—	—	—	3	35,88	7,76	75	310
39 Gökhem	34½	605,500	4,270	179,35	68,05	632,78	—	—	3	67,04	19,91	123	587,12
40 Marka	19½	372,300	2,300	109,87	26,45	—	—	—	3	—	8,70	40	375
41 Sörby	55½	227,400	1,351	64,55	7,43	—	—	—	3	—	8,65	55	380
42 Flöby	27½	432,300	3,470	125,69	87,56	—	1,000	—	1,532	316	18,76	125	235
43 Göteved	16½	268,000	1,497	78,45	—	—	—	—	203,40	192	15,74	75	130
44 Trävattna	18½	250,600	1,676	74,44	25	1,620	—	—	454	—	9,26	50	366
45 Jähla	22½	353,500	1,439	104,29	5,50	—	—	—	3	—	21,38	94	162
46 Ving	10½	201,100	1,401	56,64	20	—	—	—	30	—	6,32	50	211,14
47 Stenum	15½	267,040	1,581	76,64	44,02	—	—	—	43	—	10,51	76	299,99
48 Skärf	15½	279,200	2,230	79,02	85,92	—	—	—	54	66	11,74	75	172,32
49 Skarke eller Varnhem	24½	500,650	3,168	131,46	18	—	—	—	21	—	19	50	—
50 Eggby	20½	408,500	2,602	84,99	20,45	—	—	—	—	—	20,17	194	—
51 Istrum	8½	262,500	1,716	79,75	19,95	—	—	—	—	30	13,97	17,33	—
52 Öglunda	13½	238,500	1,481	70,63	3,97	—	—	—	—	287,49	13,67	17,33	40
53 Lundby	25½	535,250	3,260	159,48	1	—	—	—	—	50	21,31	89	—
54 Bolum	32½	367,100	2,215	106,55	3	—	—	—	—	—	24,80	—	—
55 Häggum	17½	248,400	1,826	70,17	4,50	—	—	—	—	6	13	70	217,35
56 Slöta	42½	577,700	4,999	184,01	132,44	—	—	—	—	—	—	—	—
57 Faleqvarna	4½	93,600	757	35,87	11,50	1,200	—	—	—	231	53	135	300
58 Karleby	29½	401,100	2,567	120,33	11,07	—	—	—	—	60	15	202	728
59 Falköping	14½	284,200	2,224	94,69	18,50	—	—	—	—	—	10	75	403
60 Luttra	20½	291,200	2,487	89,14	59,12	—	—	52	—	—	8	139	567
61 Åsied	30½	614,600	3,822	185,98	46,24	—	—	—	—	759	15	167	—
62 Mularp	12½	292,000	1,795	89,10	1,49	—	—	—	—	265	6	71	—
63 Tiarp	11½	241,600	1,355	74,65	—	—	—	—	—	124	9	65	—
64 Hvarf	12	208,960	1,507	62,90	34,41	1,750	—	—	—	138	6	136	124
65 Kungslena	29½	421,050	2,521	126,87	12,24	—	—	—	—	205	12	170	317
66 Homb	8½	268,000	2,892	82,40	111,75	—	—	—	108	145	373	14	102
67 Dimbo	26½	517,000	3,982	163,65	46,80	—	—	—	—	90	392	14	183
68 Ottrafva	8½	181,715	—	54,76	—	—	—	—	—	30	76	6	71
69 Acklings	15	446,000	3,090	134,95	39,26	—	—	—	216	131	9	73	235
70 Agnetorp	21½	724,525	6,995	241,11	149,10	—	—	—	123	—	95	23	209
71 Baltack	12½	309,600	2,898	114,67	84,86	—	—	—	—	—	74	6	107
72 Fröjered	17½	627,000	4,951	201,05	126,50	—	—	—	257	157	171	24	263
73 Fridened	12½	364,400	2,623	112,32	27,80	—	—	—	—	—	36	20	428

Inkomster.		Utgifter.											Behållning i kassan.	
Inkomster.		Brist.	Kommunens utgifter till prästerskapet.	Till kyrkan.			Till folkskolan.			Amortering och ränta å lån enligt beslut vid kyrkostämman.		Summa utgifter.		
Enligt beslut vid kommunalstämma.	Summa.			Andra tillfalliga inkomster.	Summa inkomster.	Till kyrkan.	Till folkskolan.	Amortering och ränta å lån enligt beslut vid kommunalstämma.	Summa.	Amortering och ränta å lån enligt beslut vid kyrkostämman.	Summa.	För andra kommunala ändamål.	Summa.	Summa utgifter.
68,50	210,17	5	441,33	—	658	41,75	311,17	—	352,92	74,82	74,82	427,74	13,59	1
109,75	142,61	—	509,48	52,35	319,66	—	65,21	—	65,21	496,62	496,62	561,83	—	2
147,06	258,26	16,50	332,22	—	543,84	—	161,03	—	161,03	159,19	159,19	320,22	12	3
78,72	117	29	185,03	13,08	413,40	—	72,40	—	72,40	125,71	125,71	198,11	—	4
—	187,20	94,21	552,50	141,90	804,74	44,55	359,34	—	403,89	290,51	290,51	694,40	—	5
76,06	138,26	33,58	306,40	—	438,67	36,28	142,24	—	178,52	63,75	63,75	242,27	64,13	6
—	142,86	5,40	286,26	—	752,35	35,87	215,06	—	250,93	—	—	250,93	35,33	7
95	221,44	6,90	440,68	—	591,55	55,13	126,44	—	181,57	226,81	226,81	408,38	32,90	8
105,77	176,05	—	242,05	23,25	542,89	—	165,80	—	165,80	99,50	99,50	265,30	—	9
82,64	82,64	—	202,29	—	695,84	—	152,52	—	152,52	—	—	152,52	49,77	10
—	130,48	—	267,18	—	2,548,71	62,80	179,16	—	241,96	25,22	25,22	267,18	—	11
484,11	484,11	6,56	963,18	—	434,22	25,99	500	—	525,99	437,19	437,19	963,18	—	12
546,50	1,993,83	98,88	2,287,18	—	1,163,34	47	1,835,83	—	1,882,83	404,35	404,35	2,287,18	—	13
260,23	1,406,13	—	1,670,98	—	700	223,30	923,47	—	1,292,67	294	294	1,586,67	84,31	14
70,81	1,100,02	54,06	1,305,16	—	500	172,70	744,61	145,90	1,041,41	185,43	185,43	1,226,84	78,32	15
403,68	403,68	—	528,08	—	397,03	—	202	124,10	202	267,50	267,50	469,50	58,58	16
175	302,32	—	491,98	—	279,18	—	217,32	—	217,32	274,66	274,66	491,98	—	17
1,235,28	2,035,28	330,13	2,619,17	—	1,663,75	—	800	—	800	1,646,54	1,646,54	2,446,54	172,63	18
560,67	1,355,67	—	1,505,78	—	183,75	25	770	—	795	710,78	710,78	1,505,78	—	19
42	177,60	—	223,98	—	80	—	175	—	175	20,60	20,60	195,60	23,38	20
572	990	—	1,218	—	3,106,84	84	298	—	382	802,67	802,67	1,184,67	33,33	21
861,80	1,183,80	—	1,254,93	198,24	1,062,26	—	347,90	—	347,90	1,105,27	1,105,27	1,453,17	—	22
312,87	643,31	—	955,44	—	1,019,84	160,44	287	—	447,44	508	508	955,44	—	23
1,463,53	1,690,79	—	2,556,34	—	583,52	293,82	542,65	—	836,47	16,78	16,78	853,25	1,703,09	24
338	610	—	629,39	—	327	140	272	—	412	357,39	357,39	769,39	—	25
334,36	818,06	—	999,58	—	457	43,74	608,56	189,63	481,93	357,76	357,76	1,199,69	86,87	26
1,115	1,570	—	1,952	13	—	81	707	—	788	1,177	1,177	1,965	—	27
315	928	—	1,162	—	—	386	461	—	847	315	315	1,162	—	28
775	1,611	—	1,764	—	—	—	975	—	975	789	789	1,764	—	29
516	1,688	—	1,830	—	—	—	1,172	—	1,172	658	658	1,830	—	30
559	861	—	1,187	166	—	—	647	—	647	706	706	1,353	—	31
253	484	—	573	415	—	—	860	—	860	128	128	988	—	32
1,107	2,452	—	2,546	—	—	—	500	—	500	2,046	2,046	2,546	—	33
1,988	1,988	—	2,339	—	—	—	500	—	500	1,829	1,829	2,329	10	34
1,651	3,210	—	3,394	12	—	25	694	994	1,713	1,693	1,693	3,406	—	35
823	1,157	—	1,361,50	—	—	—	500	—	500	861,50	861,50	1,361,50	—	36
463,87	947,87	—	1,142,79	—	733,25	36	484	—	520	570	570	1,090	52,79	37
462,89	772,89	—	894,53	—	700	35	310,40	—	345,40	505,80	505,80	851,20	43,33	38
316	903,12	—	1,116,07	102,08	1,471	70,26	610,12	—	680,38	537,77	537,77	1,218,15	—	39
96,66	471,66	—	523,36	—	729,45	15	400,94	—	415,94	92,42	92,42	508,36	15	40
135	515	—	581,65	—	590	5	400	—	405	176,65	176,65	581,65	—	41
154	389	—	2,380,76	—	1,318	415	560	—	975	780	1,340	2,315	65,76	42
164	294	—	780,14	—	825	65	300	—	365	297,40	297,40	662,40	117,74	43
404,54	770,54	—	1,283,80	—	827	50	540	—	687,20	509,85	509,85	1,197,05	85,75	44
210	372	—	490,38	—	990	11	162	97,20	173	300,38	300,38	473,38	17	45
337,10	548,24	—	634,56	—	434	150	61,14	—	211,14	423,42	423,42	634,56	—	46
297,02	597,01	—	726,52	—	688	231	68,99	—	512,99	213,53	213,53	726,52	—	47
807,98	980,30	—	1,187,04	—	750	75	97,32	213	172,32	1,014,72	1,014,72	1,187,04	—	48
1,437,72	1,437,72	72,83	1,600,55	—	720	—	175	—	175	1,425,55	1,425,55	1,600,55	—	49
600,45	600,45	46,58	861,20	—	615	—	—	—	—	861,20	861,20	861,20	—	50
498,97	498,97	—	560,27	—	243,75	—	100	—	100	460,27	460,27	560,27	—	51
145,42	185,42	—	503,91	—	490	40	100	—	140	363,91	363,91	503,91	—	52
827,03	827,03	—	987,34	—	757,50	—	125	—	125	862,34	862,34	987,34	—	53
333,60	333,60	—	358,40	—	960	—	—	—	—	358,40	358,40	358,40	—	54
340	557,25	—	646,25	—	585	255	100	—	355	291,25	291,25	646,25	—	55
1,354	1,654	—	2,073	195	3,100	—	300	150	450	1,818	1,818	2,268	—	56
599	1,327	83	1,687	196	1,690	272	888	—	1,160	723	723	1,883	—	57
697	403	8	488	—	590	241	237	—	478	10	10	488	—	58
723	1,264	—	1,419	—	841	88	565	—	653	546	546	1,199	272	59
119	723	28	1,692	—	1,212	49	434	—	483	720	720	1,203	489	60
107	119	81	542	—	520	73	185	—	258	260	260	518	24	61
156	107	33	338	—	493	17	170	—	187	53	53	240	98	62
233	280	245	805	36	531	187	315	105	607	234	234	841	—	63
231	550	7	944	—	1,451	20	500	—	520	126	126	646	298	64
812	231	—	865	—	471	20	531	—	551	205	205	756	217	65
603	1,025	153	1,857	—	1,125	186	424	—	610	835	835	1,445	412	66
160	674	30	877	—	375	46	106	—	152	633	633	785	92	67
1,839	395	2	610	—	675	—	335	—	335	411	411	746	80	68
627	2,381	24	2,732	—	1,234	119	661	—	780	1,700	1,700	2,480	375	69
1,000	837	10	1,034	58	312	96	210	—	306	786	786	1,092	—	70
1,099	1,263	7	1,678	—	1,254	103	842	—	945	590	590	1,535	400	71
—	1,527	9	1,671	—	790	52	574	—	626	1,045	1,045	1,671	—	72

	Kommunens namn.	Hemmental.	Hemmans taxeringsvärde.	Fyrkatal.	Bevilling.		Upptagna lån.		Behållning från föregående år.	I n k o m.				
					Af fast egendom.	Af kapital och arbete.	Enligt beslut vid kyrkostämman.	Enligt beslut vid kommunalstämmorna.		Af donationer.	Af särskilda kasasor eller fonder.	Af brännvinsförsäljningsafgifter.	Af staten till folkskoleväsendets understödande.	Ge. Enligt beslut vid kyrkostämman.
1	Korsberga	20½	626,900	4,700	196,52	81,37	—	—	—	89	112	21	228	400
2	Daretorp	17½	510,400	4,058	159,97	56,98	—	—	41	217	676	23	172	400
3	Velinge	19½	582,000	5,047	179,60	147,24	—	—	356	175	181	17	182	10
4	Brandstorp	16½	442,600	3,508	149,33	49,01	—	—	398	137	232	17	65	145
5	Habo	41½	1,331,900	9,832	422,92	188,72	—	—	43	402	402	47	441	1,333
6	Gustaf Adolf	23	759,700	5,333	236,41	63,05	—	—	232	—	228	32	220	485
7	Sandhem	43½	922,100	8,689	293,28	241,90	—	—	374	—	371	37	439	573
8	Utvångstorp	7½	239,400	2,198	86,39	47,50	—	—	459	—	382	10	59	51
9	Härja	13½	394,100	2,879	119,38	35,53	—	—	—	—	141	17	85	306
10	Nykyrka	10½	306,200	6,997	104,84	500,43	—	—	228	441	114	11	72	—
11	Kylingared	4	101,000	610	30,30	—	428	—	12	7	25	4	64	78
12	Bjurbäck	17½	407,300	3,288	127,39	91,99	—	—	—	258	475	12	149	650
13	Ilvalstad med Vättack	29½	554,600	4,642	174,13	70,96	—	—	151	24	841	17	148	114
14	Kymbo	20½	416,200	1,972	124,86	1,54	—	—	114	—	121	12	48	—
15	Suntack	9½	191,400	1,390	60,92	6,05	—	—	138	—	150	6	33	—
16	Hängsdala	16	317,700	2,422	95,31	55,41	—	—	—	—	464	5	36	—
17	Skörstorp med Gerum	20½	520,800	2,214	159,49	8	—	—	—	—	344	12	42	129
18	Yllestad	21½	380,700	2,670	114,21	30,26	800	—	—	48	21	16	166	334
18	Vistorp	11½	221,900	1,426	66,57	16,50	—	—	35	25	284	8	186	274
20	Näs	11½	227,100	1,394	68,91	2	—	—	—	23	93	5	25	135
21	Åsaka	23½	470,300	3,416	141,19	37,03	—	—	—	—	1,076	13	92	99
22	Kjelfved	9½	155,800	989	46,74	1	—	2,320	—	—	129	5	76	149
23	Kinneved	30½	368,100	2,494	111,21	27,38	—	—	436	20	28	17	138	640
24	Yärkumla	18½	194,100	1,382	58,23	14,94	—	—	331	—	19	10	66	236
25	Åsarp	4½	65,200	424	19,56	3,66	—	—	67	3	—	2	39	40
26	Smula	7½	68,100	457	22,13	1	—	—	105	—	12	3	56	57
27	Börstig	13½	167,700	1,348	50,31	18,03	—	—	46	—	—	11	440	478
28	Brissmened	12½	162,700	1,002	49,06	1	—	—	249	—	—	7	—	—
29	Grolanda	19	228,450	1,681	69,73	32,89	4,716	—	60	—	—	13	105	688
30	Hjerpås, Vedum och Höra	29½	1,059,100	7,997	320,38	120,97	—	—	999,15	4,50	57	26,66	282,45	1,080,51
31	Ufvered	12½	441,400	4,454	163,67	46,24	—	—	470,95	1,12	241,90	18	86,78	795,80
32	Häggesläd	10½	313,600	2,027	94,08	43	—	—	27,90	1,12	34,51	16,84	128,15	448,25
33	Slådened	16½	509,600	3,098	152,88	5	—	—	376,58	60	—	—	179,34	58,99
34	Tådened	9½	252,200	1,588	77,41	9	—	—	179,64	285	1,371,39	10,93	355,01	233,36
35	Tranum	15½	400,800	1,589	120,24	9,40	—	—	—	—	1,179,86	15,19	—	198,60
36	Lafva	9½	216,200	1,576	66,36	5,83	—	—	111,30	9	649,48	14,06	—	74
37	Kjedum	11	259,400	1,908	78,57	41,46	—	—	—	—	725,90	8,73	—	96
38	Orslösa	19½	521,700	3,697	156,51	34,25	—	—	53,81	114,17	778,56	17,31	234,57	391,42
39	Söne	15	363,900	2,577	109,17	36,60	—	—	172,77	—	365,39	18,01	187,02	460,01
40	Vähla	16½	432,600	2,773	129,78	22,86	—	—	97,82	—	428,17	25,90	296,47	446,82
41	Råda	20½	626,500	4,363	188,10	59,76	—	—	448,90	18	20,34	17,86	373,92	228,61
42	Åsaka	17	296,400	1,952	92,09	5	—	—	—	—	—	20	—	187,07
43	Mellby	16½	457,300	2,735	137	11,74	—	—	428,48	—	575,70	26,05	—	308,99
44	Ruckeby	22	463,400	3,408	142,27	48,54	—	—	391,07	—	196,32	19,81	253,16	1,157,32
45	Skulunda	10½	221,100	1,320	66,33	—	—	—	175,64	—	120,92	6,55	—	—
46	Sunnersberg	27½	664,400	4,800	199,32	72,76	—	—	6,91	—	—	22,76	359	332,50
47	Gösslunda	22½	522,200	3,987	161,66	59,20	—	—	136,30	—	—	22,24	—	239,04
48	Ströo	12½	380,500	2,416	114,15	13,20	—	—	—	—	29	8,26	—	138,24
49	Källandsö	30½	668,100	6,590	200,68	103,01	—	—	720,43	127,50	591,16	35,48	538,60	282
50	Källby	14½	347,900	3,245	118,52	98	—	—	174,34	—	176,68	10,30	466,37	1,002,78
51	Broby	7½	186,400	1,240	57,42	9	—	—	170,64	—	43,80	7,55	—	—
52	Skeby	7½	200,900	1,806	63,27	46	—	—	896,28	—	185,08	5,92	—	—
53	Hangelösa	16½	478,100	2,887	144,03	12,05	—	—	10,459,22	—	1,195,51	23,77	—	76,25
54	Husaby	20	579,400	5,431	180,22	124,77	—	—	441,84	34,50	42,15	16	230,68	609,49
55	Skjelfvum	15	401,200	2,710	144,86	68,73	—	—	620,19	—	52,08	10,10	—	—
56	Ofva	8½	275,200	1,940	94,56	29,55	—	—	1,95	—	86,25	6	—	72,94
57	Härened och Skofteby	30½	954,400	7,150	311,57	118,68	—	—	405,91	18	479,16	25,37	305,65	636
58	Hofby	12½	413,800	2,629	124,14	1	—	—	138,22	—	118,29	11,34	—	353,33
59	Säfvared	18½	565,500	3,688	169,65	27	—	—	127,74	—	622,14	16,32	170,12	596
60	Linderfva	6½	309,600	2,092	92,88	5	—	—	—	—	270,03	10	—	—
61	Hasslösa	12½	418,700	2,622	125,61	9,55	—	—	—	—	399,69	16,10	235,20	400
62	Medelplana	17½	797,100	7,190	243,98	234,74	—	—	130,32	497,88	—	18,15	226,77	1,029,89
63	Vesterplana	11½	268,800	1,971	80,64	35,60	—	—	642,70	—	—	7,36	—	94,84
64	Osterplana	17½	361,600	3,177	136,48	92,80	—	—	—	370	198	—	164,24	490,10
65	Kjestad	8½	166,900	1,007	50,57	—	—	—	—	6	24	3,01	—	—
66	Klefva	12½	261,000	1,653	78,30	7	—	—	5,159,43	—	6,142,78	6,83	278,42	—
67	Sihl	9	202,900	1,050	60,87	—	—	—	—	—	—	8,69	—	—
68	Göthened	7	226,300	1,569	70,44	16	—	—	—	—	57,50	6,69	—	—
69	Holmestad	14½	800,500	5,721	262	52,30	—	—	248,42	20	1,150,36	24,01	185,58	359,85
70	Vättlösa	16½	599,900	3,952	186,47	12,30	—	—	160,38	—	191,93	16,99	286,03	305,10
71	Ledsjö	17½	563,900	4,595	174,72	109,17	—	—	85,51	27,64	269,80	16,21	—	—
72	Forshem	25½	984,900	9,321	302,72	240	—	—	1,807,94	—	432,90	31,13	229,85	222,50
73	Fullösa	16½	406,200	2,547	139,31	29	—	—	2,689,44	—	396,44	21,19	199,21	366,19

s t e r.		U t g i f t e r.										Behållning i kassan.			
nom uttaxering.		Summa.	Andra tillfälliga inkomster.	Summa inkomster.	B r i s t.	Kommunens utgifter till prästerskapet.	Till kyrkan.	Till folkskolan.	Anordning och ränta & lön enligt beslut vid kyrkostämman.	Summa.	Anordning och ränta & lön enligt beslut vid kommunalstämman.	För andra kommunala ändamål.	Summa.	Summa utgifter.	
881	1,281	13	1,744	—	1,340	50	659	—	709	—	952	952	1,661	83	1
280	680	180	1,948	—	1,375	43	633	—	676	—	696	696	1,372	617	2
902	912	4	1,471	—	1,314	117	501	—	618	—	853	853	1,471	356	3
108	253	497	1,201	—	1,075	106	514	—	620	—	452	452	1,072	527	4
3,978	5,311	332	6,576	—	2,700	643	1,697	—	2,340	—	4,229	4,229	6,569	7	5
1,866	2,351	332	3,223	—	1,565	141	682	—	823	—	2,452	2,452	3,275	180	6
2,668	3,241	815	4,903	—	2,119	162	1,529	—	1,691	—	2,884	2,884	4,575	702	7
187	238	65	754	—	417	33	362	—	395	—	445	445	840	373	8
322	628	37	908	—	637	32	335	—	367	—	464	464	831	77	9
733	733	161	1,532	—	624	110	481	—	591	—	921	921	1,512	248	10
69	147	16	263	—	213	26	60	86	172	—	88	88	260	15	11
612	1,262	17	2,173	—	810	75	650	—	725	—	1,442	1,442	2,167	6	12
1,631	1,745	188	2,963	—	1,523	304	620	—	924	—	2,102	2,102	3,026	88	13
394	394	20	595	22	635	141	161	—	302	—	429	429	731	—	14
171	171	22	382	—	431	44	115	—	159	—	334	334	493	27	15
586	715	81	1,194	—	592	49	144	—	193	—	291	291	484	162	16
1,369	1,703	163	2,117	—	1,155	37	171	—	208	—	643	643	851	343	17
380	654	40	1,197	—	751	154	510	48	712	—	1,369	1,369	2,081	36	18
175	310	77	533	—	450	152	480	—	632	—	600	600	1,232	—	19
411	510	10	1,701	—	381	23	160	—	183	—	179	179	362	171	20
180	329	26	565	—	1,363	130	317	—	447	—	1,254	1,254	1,701	—	21
702	1,342	8	1,553	—	455	784	268	—	1,052	—	236	236	1,288	1,597	22
295	531	7	633	—	1,290	—	528	—	528	—	1,259	1,259	1,787	202	23
10	50	—	94	—	769	74	247	—	321	—	315	315	636	328	24
60	117	1	189	—	173	10	79	—	89	—	12	12	101	60	25
1,000	1,478	13	1,942	172	249	27	113	—	140	—	50	50	190	104	26
50	50	45	102	116	1,094	232	800	—	1,032	—	1,128	1,128	2,160	—	27
420	1,108	16	1,242	—	696	45	—	—	45	—	422	422	467	—	28
—	1,080,51	—	1,451,12	61,34	1,021	100	210	500	810	—	403	403	1,213	89	29
641,29	1,437,09	—	1,784,89	96,72	2,082,05	247,44	782,98	—	1,030,42	—	167	167	1,197,42	1,314,19	30
—	448,25	—	623,87	1,042,22	1,318,19	352,47	943,82	—	1,296,29	—	641	641	1,937,29	415,27	31
—	58,99	—	298,33	—	787,58	151,88	1,457,69	—	1,609,57	—	89,42	89,42	1,698,99	—	32
30,76	264,12	—	2,286,45	—	507,31	33,64	233,94	—	272,58	—	—	—	272,58	402,33	33
229,79	428,39	—	1,623,44	—	892,35	13,36	839,71	—	853,07	—	506,19	506,19	1,359,26	1,106,83	34
283,68	357,68	—	1,030,22	—	617,45	112,24	75,60	—	187,84	—	209	209	396,84	1,226,60	35
38,16	134,16	—	868,79	—	671,04	115	47,50	—	162,50	—	423,10	423,10	585,60	555,92	36
237,44	628,86	—	1,803,47	—	613,72	65,54	55	—	120,54	—	46,89	46,89	167,43	701,36	37
505,67	965,68	—	1,536,10	—	1,365,20	185,98	666,54	—	851,92	—	681,31	681,31	1,533,23	324,05	38
427,50	874,32	—	1,624,86	—	1,091,58	81,74	637,32	—	719,06	—	505,67	505,67	1,224,73	484,14	39
1,136,51	1,365,02	—	1,795,14	157,60	1,032,78	147,34	794,50	—	941,84	—	582,82	582,82	1,524,66	198,02	40
318,56	505,63	—	525,63	—	1,253,99	—	760,03	—	760,03	—	1,575,41	1,575,41	2,335,44	66,20	41
354,95	663,94	—	1,265,69	11,72	940,79	48,79	150	—	198,79	—	308,67	308,67	507,46	29,89	42
101,16	1,258,68	—	1,727,97	664,18	1,114,80	—	145,24	—	145,24	—	491	491	636,24	1,057,93	43
400,77	400,77	—	528,24	—	1,161,14	54,09	1,010,21	422,25	1,486,55	—	987,81	987,81	2,474,96	311,86	44
1,568,07	1,900,57	—	2,282,33	19,29	596,58	45,63	—	—	45,63	—	342,36	342,36	387,99	315,89	45
404	643,04	—	665,28	—	2,863	61,04	523,83	—	584,86	—	1,610,12	1,610,12	2,194,98	113,55	46
140,48	278,72	—	315,98	—	1,096,03	—	239,04	—	239,04	—	404	404	614,04	158,54	47
1,558,46	1,840,46	—	3,133,20	60,20	478,23	19,83	118,41	—	138,24	—	123,74	123,74	261,98	54	48
550	1,552,78	—	2,206,13	71,55	1,603,24	85	859,19	—	944,19	—	2,470,82	2,470,82	3,415,01	498,82	49
72,92	72,92	—	124,27	23,42	714,66	117,32	1,483,30	—	1,600,62	—	631,85	631,85	2,232,47	219,56	50
110	110	—	301	—	399,82	34,36	—	—	34,36	—	103,89	103,89	138,25	180,06	51
665,02	741,27	—	1,965,55	213,64	401,61	49,22	—	—	49,22	—	108	108	157,22	1,040,06	52
1,060	1,669,49	—	1,992,82	3,023,58	730,89	66,29	—	—	66,29	—	907,43	907,43	973,72	11,664,69	53
543,30	543,30	—	605,48	36,60	1,206,89	341	575,36	—	916,36	—	4,455	4,455	5,371,36	86,36	54
154,15	227,09	—	319,34	42,76	554,75	19,80	—	—	19,80	—	590	590	609,80	652,47	55
1,361,50	1,997,50	—	2,825,68	—	408,60	134,86	—	—	134,86	—	229,19	229,19	364,05	—	56
468,91	822,24	—	951,87	—	1,827,97	135,62	1,200,75	—	1,336,37	—	1,588	1,588	2,924,37	307,22	57
612,31	1,203,31	—	2,017,49	35,98	615,25	149,62	—	353,33	502,95	—	519,73	519,73	1,022,68	67,41	58
590,25	990,25	—	280,03	—	2,208	48,90	855,92	—	904,82	—	630,67	630,67	1,535,49	645,72	59
647,10	1,676,99	—	1,641,24	31,35	352,50	23,14	—	—	23,14	—	—	—	23,14	256,89	60
526,45	621,29	—	2,419,79	124,34	816,50	21,05	668,35	—	689,40	—	637,70	637,70	1,327,10	345,49	61
338	837,10	—	628,65	—	957,48	64,80	1,351,05	—	1,415,85	—	923,27	923,27	2,339,12	335,33	62
292,73	292,73	—	1,569,34	—	571,79	20,96	—	—	20,96	—	526,45	526,45	547,41	723,94	63
223,30	223,30	—	325,74	—	548,43	—	602,23	—	602,23	—	906	906	1,508,23	61,11	64
34,50	34,50	—	6,657,33	—	334,48	—	—	—	—	—	325,74	325,74	325,74	—	65
—	—	—	43,19	—	576,85	—	—	—	—	—	327,38	327,38	11,160,61	656,15	66
—	—	—	64,19	—	398,81	—	—	—	—	—	40	40	40	3,19	67
359,25	719,10	—	301,26	—	301,26	49,15	—	—	49,15	—	24,84	24,84	73,99	18,10	68
65	370,10	—	849,04	—	849,04	41,71	686,92	—	728,63	—	656,97	656,97	1,385,60	961,87	69
359,88	359,88	—	605,75	—	605,75	36,52	665,81	—	702,33	—	165,99	165,99	868,32	157,16	70
1,175,79	1,393,99	—	630,98	—	630,98	43,27	—	—	43,27	—	580,01	580,01	623,28	135,76	71
249,78	615,97	—	1,492,17	—	1,492,17	83,61	429,57	—	513,18	—	1,211,94	1,211,94	1,725,12	2,174,99	72
—	—	—	882,22	—	882,22	20,49	370,38	—	390,87	—	404,79	404,79	795,66	3,126,59	73

Kommunens namn.	Hemmantal.	Hemmans taxeringsvärde.	Fyrtal.	Bevilling.		Upptagna lån.		Behållning från föregående år.	I n k o m.				
				Af fast egendom.	Af kapital och arbete.	Enligt beslut vid kyrkostämman.	Enligt beslut vid kommunalstämman.		Af donationer.	Af särskilda kassor eller fonder.	Af bräuvinsförsäljningsavgifter.	Af staten till folkskolens underskjöande.	Enligt beslut vid kyrkostämman.
1 Vedom.....	13 ¹ / ₂	468,500	2,984	144,85	8	—	—	1,149,33	—	85,32	21,76	—	20
2 Lugnås.....	30 ¹ / ₂	1,293,100	9,384	396,78	190,50	—	—	137,03	300	610,06	26,55	220,61	467,11
3 Eling.....	10	274,330	1,679	74,83	3	—	—	720,13	—	63,80	8,60	57,57	73,43
4 Lekåsa.....	11 ¹ / ₂	251,410	2,001	75,82	48,25	—	—	13,11	—	7,50	10,99	101,57	24,23
5 Asaka.....	14 ¹ / ₂	349,303	2,417	109,83	22	—	—	64,76	—	65,50	16	115,22	492,53
6 Foglum.....	11	384,015	2,427	115,21	11,25	—	—	323,82	—	19,35	13,78	99,89	545,60
7 Sandbäck eller Kyrås.....	4	96,410	605	28,92	2,25	—	—	1,345,96	—	79,50	4,55	27,98	21,15
8 Essunga.....	22 ¹ / ₂	759,180	5,138	232,60	55,98	—	—	560,61	—	30,30	34,33	244,78	172,55
9 Ryda och Halfås.....	25 ¹ / ₂	922,385	7,212	280,10	151,10	—	—	844,36	—	36,60	32,56	303,08	436,23
10 Kjedom.....	13 ¹ / ₂	477,040	3,380	136,49	50,80	—	—	1,511,39	—	87,10	20,89	208,74	594,87
11 Naum.....	13 ¹ / ₂	406,455	2,827	119,85	35,50	—	—	751,19	—	54,48	21,11	192,32	230,66
12 Skarstad.....	18 ¹ / ₂	640,200	4,086	182,60	41,25	11,700	—	323,11	—	81,80	17,34	255,47	1,208,31
13 Hällum.....	4 ¹ / ₂	198,010	1,317	57,31	11	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Önum.....	11 ¹ / ₂	497,570	3,149	150,20	14,50	8,000	—	555,53	—	25,73	17,66	352,31	1,240,08
15 Vara.....	10 ¹ / ₂	487,340	5,076	160,28	187	—	—	—	—	—	11,98	—	—
16 Long.....	25 ¹ / ₂	741,210	6,620	227,53	106,86	—	—	600,57	—	33,68	15,35	35	231,43
17 Tengened.....	15 ¹ / ₂	493,750	5,141	143,12	199,82	—	—	226,42	—	3,18	19,73	155,34	462,16
18 Trökörna.....	18 ¹ / ₂	535,300	3,591	160,59	36,38	—	—	755,03	—	42,67	19,50	189,07	864,57
19 Malma.....	14 ¹ / ₂	392,700	3,035	117,81	63	—	—	429,44	—	57,45	18	163,26	264,90
20 Hyringa.....	16 ¹ / ₂	527,100	3,364	153,13	19,20	—	—	—	—	—	38,43	—	238,32
21 Lengjum.....	7 ¹ / ₂	200,000	1,277	60	7	—	—	—	—	—	6,13	—	99,80
22 Främmestad.....	19 ¹ / ₂	609,750	4,674	182,93	94,70	—	—	94,58	—	223,38	25,58	217,01	322,83
23 Bäreberg.....	13 ¹ / ₂	405,300	3,271	121,59	81,30	—	—	105,28	—	66,16	18,56	157,41	202,64
24 Flakeberg.....	15 ¹ / ₂	364,145	2,325	109,24	13,70	—	—	1,459,41	—	165,16	15,31	485,58	1,054,69
25 Bjärby.....	8 ¹ / ₂	226,400	1,451	67,72	8,50	—	—	—	—	92	—	120	150
26 Levene.....	7 ¹ / ₂	250,020	2,017	75,01	50	—	—	250	—	164,34	8,02	35	502,50
27 Sparlösa.....	22 ¹ / ₂	582,400	3,937	174,73	40,69	—	—	—	—	218,03	28,78	35	—
28 Särcstad.....	18 ¹ / ₂	510,625	3,839	153,19	62,61	—	—	621	—	208	16	185	314
29 Tång.....	9 ¹ / ₂	255,850	1,632	76,76	5	—	—	—	—	180	8	96	300
30 Håle.....	12 ¹ / ₂	355,800	2,228	106,74	6	—	—	923,82	—	166,03	9,73	82	379
31 Åhs.....	17 ¹ / ₂	514,700	3,834	154,41	57,20	—	—	95,74	—	—	12,86	78,24	399,69
32 Sahl.....	10 ¹ / ₂	260,700	2,417	78,21	28,60	—	—	—	—	—	7,56	106,35	235,57
33 Flo.....	35 ¹ / ₂	1,044,200	6,672	313,26	81,37	1,000	—	—	—	—	31,43	387,80	1,152
34 Näs.....	24 ¹ / ₂	845,850	6,518	253,76	171,90	—	—	75	—	142	24	275	1,300
35 Thun.....	22 ¹ / ₂	641,200	5,211	192,36	168,07	—	—	1,394,74	—	2,540,34	13,75	235,31	19,34
36 Karaby.....	9	174,170	1,080	52,25	3	—	—	—	—	23,54	7,51	56,19	—
37 Friel.....	10 ¹ / ₂	260,750	1,717	78,23	3	—	—	7	—	—	9	—	67
38 Larf.....	47	766,900	5,575	230,07	76	10,000	—	2,31	—	53,18	42,65	329,25	3,012,39
39 Lundby.....	15 ¹ / ₂	317,000	2,102	95,10	15	—	—	682,38	—	32,10	13,33	86,59	215,50
40 Lengjum.....	13 ¹ / ₂	243,400	1,600	73,02	16	—	—	1,131,46	—	40,98	11	77	913,75
41 Vessby.....	11	218,900	1,202	65,67	—	—	—	—	—	—	7	60	635
42 Tråfva.....	8 ¹ / ₂	176,200	1,145	52,86	6	—	—	3,505,17	—	82,05	7,60	133	664,23
43 Vester Bitterna.....	14 ¹ / ₂	232,200	1,872	69,66	46	—	—	296	—	—	12,12	76	599
44 Öster Bitterna.....	16 ¹ / ₂	263,800	1,595	79,14	1	—	—	—	—	—	14,23	87,75	18,91
45 Vedom.....	19 ¹ / ₂	379,100	3,304	113,73	89	—	—	2,963,50	—	258,03	19,68	16,67	419,50
Summa	4,707 ¹ / ₂	121,148,908	927,223	37,421,88	16,988,63	79,492,11	3,500,08	66,496,33	10,488,32	57,231,82	4,555,56	36,138,36	95,820,14

Uppgift angående stadskommunernas i Skaraborgs

Stadens namn.	Hemmantal.	Stadsjordens taxeringsvärde.	Bevilling.		Upptagna lån.		Ingenjör balans från föregående år.	I n k o m.					
			Af fast egendom.	Af kapital och arbete.	Enligt beslut vid kyrkostämman.	Enligt stadsfullmäktiges beslut.		Behållning från föregående år.	Af donationer.	Af särskilda kassor eller fonder.	Af bräuvinsförsäljningsavgifter.	Af staten till folkskolens underskjöande.	Enligt beslut vid kyrkostämman.
1 Mariestad.....	4	361,882	812,75	3,986,97	12,321,40	117,500	—	2,611,08	2,795,09	7,185,60	417,61	4,288,81	
2 Skara.....	20	656,200	672,41	2,888,87	8,000	—	374,69	129,97	—	2,994	355	3,457,79	
3 Lidköping.....	16	517,300	1,083,80	3,843,96	24,000	83,666	—	9,427	152	9,861	700	9,360	
4 Sköfde.....	4	288,290	708,20	3,042,29	8,600	—	—	502	—	4,838,30	240,80	3,502,12	
5 Hjo.....	3 ¹ / ₂	281,422	339,27	944,62	—	2,700	—	1,197,29	447,24	2,080,83	200	50	
6 Falköping.....	24 ¹ / ₂	296,500	425,20	1,492,80	—	28,000	—	—	—	1,447,61	160	3,235,26	
Summa	71 ¹ / ₂	2,401,592	4,041,63	16,199,51	52,921,40	231,866	374,69	10,624,29	3,842,29	2,795,09	28,407,34	2,073,41	23,893,98

O b s. För den stundom förekommande bristande öfverensstämmelsen i summorna har Statistiska Central-Byrån icke kunnat vidtaga några rättelser.

s t e r.				U t g i f t e r.										Behållning i kassan.	
nom uttaxering.		Andra tillfalliga inkomster.	Summa inkomster.	B r i s t.	Kommunens utgifter till presteskapet.	Till kyrkan.	Till folkskolan.	Amortering och ränta å lån enligt beslut vid kyrkostämman.	Summa.	Amortering och ränta å lån enligt beslut vid kommunalstämman.	För andra kommunala ändamål.	Summa.	Summa utgifter.		
Enligt beslut vid kommunalstämman.	Summa.														
460,10	480,10	—	587,18	—	896,83	31,84	—	—	31,84	—	446,99	416,99	478,83	1,257,68	1
1,632	2,099,11	—	3,256,33	13	1,903,91	—	1,087,72	—	1,087,72	—	1,967	1,937	3,054,72	351,64	2
286,58	360,01	16,81	506,29	—	610	210,12	209,25	—	419,37	—	215,79	215,79	635,16	591,26	3
283,81	308,06	80,71	508,83	152,25	559,62	58,53	242,06	—	300,59	—	373,60	373,60	674,19	—	4
650,91	1,143,44	79,29	1,419,45	—	833,44	331,69	242,06	—	573,75	—	545,74	545,74	1,119,49	364,72	5
—	515,60	178,13	856,25	—	592,22	12,75	731,56	—	744,31	—	67,65	67,65	811,96	368,11	6
94,10	115,25	6,58	233,86	—	199,22	21,53	85	—	103,53	—	158,51	158,51	265,04	1,314,78	7
878,10	1,050,65	59,02	1,419,98	—	1,335,49	70,04	417,33	—	487,37	—	985,73	985,73	1,473,10	506,59	8
1,532,25	1,968,47	187,37	2,528,08	—	1,765	38,30	940,60	—	978,90	—	1,204,09	1,204,09	2,182,99	1,189,45	9
943,72	1,538,59	64,95	1,914,77	—	917,04	33,57	829,61	—	868,18	—	902,72	902,72	1,770,90	1,660,26	10
1,150	1,380,66	38,45	1,687,03	—	951,33	24,15	709,43	—	733,58	—	1,231,39	1,231,39	1,964,97	473,24	11
1,052,22	2,260,53	183,80	2,798,94	228,29	1,293,78	50,09	511,25	1,378	1,933,34	—	1,416	1,416	3,355,34	—	12
—	—	—	—	—	583,84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
1,095,50	2,335,58	210,72	2,942	—	877,83	127,76	490,37	1,040	1,658,13	—	1,293,53	1,293,53	2,951,66	545,87	14
575,58	575,58	96,32	683,88	—	813,87	—	—	—	—	—	636,53	636,53	636,53	47,35	15
478,72	710,17	19,72	813,92	—	1,248,27	31,82	175,89	—	1,077,71	—	488,60	488,60	696,31	718,18	16
684,80	1,146,96	77,83	1,403,04	—	1,102,74	54,61	528,50	—	583,11	—	813,62	813,62	1,396,73	232,73	17
417,75	1,282,32	67,47	1,601,03	—	1,063,66	295,96	928,10	—	1,224,06	—	283,56	283,56	1,507,62	848,44	18
864,39	1,129,20	121,20	1,489,11	—	849,56	11	536,43	—	547,43	—	1,011,80	1,011,80	1,559,23	359,32	19
434,81	673,13	16,66	728,22	—	1,089,86	—	248,47	—	248,47	—	479,75	479,75	728,22	—	20
296,06	395,86	36,56	438,57	—	437,18	—	98,89	—	98,89	—	285,25	285,25	384,14	54,43	21
892,87	1,215,76	15,85	1,697,58	10,59	1,600	161,83	701,43	—	863,26	—	939,49	939,49	1,802,75	—	22
239,13	441,77	40,80	724,70	—	1,000	103,91	227,05	—	330,96	—	289,46	289,46	620,42	209,56	23
239,31	1,294	—	1,960,05	—	986,46	164	1,401,71	—	1,565,71	—	317,01	317,01	1,882,72	1,536,74	24
179	329	—	541	—	594,37	17	320	—	337	—	171	171	508	33	25
350	852,50	46,19	1,106,05	—	1,143,78	518,14	260,59	—	778,73	—	400	400	1,178,73	177,32	26
1,050,45	1,050,45	65,89	1,398,15	101,81	1,517,63	50,98	362,53	—	413,51	—	1,086,45	1,086,45	1,499,96	—	27
645	959	—	1,368	65	1,210,72	225	1,016	—	1,241	—	813	813	2,054	—	28
403	703	23	1,010	—	647	100	500	—	600	—	410	410	1,010	—	29
131	510	117	884,82	—	899	106	1,491,64	—	1,597,64	—	211	211	1,808,64	—	30
534,72	934,41	116,74	1,142,25	140,75	983	18,29	550,46	—	568,75	—	700,40	700,40	1,269,15	109,59	31
690,75	926,32	51,30	1,094,13	—	641,10	21,25	342,52	—	363,77	—	652,04	652,04	1,015,81	78,92	32
3,693,77	4,845,77	9,38	5,274,38	158,35	2,275	25,80	634,34	—	660,14	1,043,09	3,729,50	4,772,59	5,432,73	—	33
1,816	3,116	20	3,577	400	1,500	390	550	448	1,298	—	2,727	2,727	4,025	27	34
482,95	502,29	255,38	3,547,07	—	1,786,70	127,17	2,775,65	—	2,902,82	—	389,96	389,96	3,292,78	1,649,03	35
485,85	485,85	10,47	583,56	10	500	14,63	56,19	—	70,87	—	522,69	522,69	593,56	—	36
329	396	39	444	22	534	238	—	—	238	—	235	235	473	—	37
3,172,25	6,184,63	425,98	7,035,69	6,811,33	1,583	371,34	1,385,22	1,380	3,136,56	—	10,034,13	10,034,13	13,170,69	678,64	38
214,90	430,40	162,30	724,72	—	628,23	86,66	313,82	—	400,48	—	332,93	332,93	733,43	673,67	39
538	1,451,75	135,62	1,716,35	76	645,05	222,61	1,200	—	1,422,61	—	377,54	377,54	1,800,15	1,123,66	40
430	1,065	2	1,134	63	368,71	—	965	—	965	—	232	232	1,197	—	41
500,52	1,164,77	59,68	1,447,10	212,23	801,78	1,517,43	950	—	2,467,43	—	278,46	278,46	2,745,89	2,418,61	42
51	650	39,18	777,30	—	511,84	358	308	—	666	—	167,30	167,30	833,30	240	43
481,84	500,75	2,96	605,69	16,98	717,14	18,91	87,75	—	106,66	—	516,01	516,01	622,67	—	44
416,15	835,65	14,25	1,144,28	—	1,200	751,67	334,67	—	1,086,34	—	440,68	440,68	1,526,42	2,581,36	45
169,774,15	265,594,29	13,550,46	387,558,81	22,043,14	239,401,97	51,746,83	128,406,58	13,561,03	193,714,44	2,522,01	212,988,16	215,510,17	409,224,61	80,053,67	

län finansiella ställning år 1870.

s t e r.				U t g i f t e r.										Behållning i kassan.
nom uttaxering.		Andra inkomster.	Summa inkomster.	Till kyrkan.	Till presteskapet.	Till folkskolan.	Amortering och ränta å lån enligt beslut vid kyrkostämman.	Summa.	Amortering och ränta å lån enligt stadsfullmäktiges beslut.	För andra kommunala ändamål.	Summa.	Summa utgifter.		
Enligt stadsfullmäktiges beslut.	Summa.													
12,683,26	16,977,07	9,118,88	39,105,33	1,961,48	747,83	1,977,67	1,193,67	5,885,65	11,637,50	21,283,26	32,920,76	38,806,41	298,92	1
8,633,16	12,090,95	1,370,05	16,939,97	—	1,615,95	1,315,31	780,80	3,712,06	—	13,027,88	13,027,88	16,739,94	574,72	2
13,770	23,130	14,195	57,465	2,713	3,359	4,823	1,440	12,340	5,020	23,443	33,463	45,803	11,662	3
5,652,48	9,154,60	3,701,30	18,437	1,667	1,079,40	1,050,05	1,033,75	4,830,20	—	9,671,47	9,671,47	14,501,67	3,935,33	4
3,575,84	3,625,84	3,925,81	11,477,01	—	407,50	897,94	—	1,305,44	462,51	8,610,59	9,103,10	10,408,54	1,068,17	5
16,206,60	19,441,86	8,552,39	29,601,86	1,304,03	550	1,511,23	—	3,395,26	3,655	22,258,04	25,913,04	29,308,30	293,56	6
60,526,34	84,429,32	40,863,43	173,026,17	7,645,51	7,759,68	11,610,20	4,453,22	31,468,61	20,775,01	103,324,24	124,099,25	155,567,86	17,533	

